

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**KUR'AN AYETLERİNİN EZBERLENMESİNDE
MAKAMSAL OKUYUŞUN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

FATMA ZEHRA KARIŞMAN

İstanbul, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

**KUR'AN AYETLERİNİN EZBERLENMESİNDE
MAKAMSAL OKUYUŞUN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

FATMA ZEHRA KARIŞMAN

Danışman: PROF. DR. M. SAFA YEPREM

İstanbul, 2017



T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI Anabilim Dalı TÜRK DİN MUSİKİSİ Bilim Dalı
TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi FATMA ZEHRA KARIŞMAN'ın KUR'AN
AYETLERİNİN EZBERLENMESİNDE MAKAMSAL OKUYUŞUN ETKİSİ
adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.04.2017 tarih ve 2017-9/33 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul
edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 26.04.2017

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

1.	Tez Danışmanı	Prof. Dr. M.SAFA YEPREM	İmzası 
2.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. AHMET HAKKI TURABI	
3.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. ERHAN ÖZDEN	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Fatma Zehra Karışman
Anabilim Dalı	: İslam Tarihi ve Sanatları
Bilim Dalı	: Türk Din Musikisi
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. M. Safa Yeprem
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Nisan 2017
Anahtar Kelimeler	: Dini Müzik, Makamsal Okuyuş, Kur'an Ezberi, Makam, Hafızlık

ÖZET

KUR'AN AYETLERİNİN EZBERLENMESİNDE MAKAMSAL OKUYUŞUN ETKİSİ

“Din” ve “müzik” pek çok kişinin yaşamında her an var olabilmelerine rağmen, yan yana telaffuz edildiğinde ilk anda birbirinden uzak iki kavram olarak algılanabilir. Ancak insanlık tarihine göz gezdirildiğinde müziğin kimi zaman dini duygu ve düşüncelerin ifadesinde kimi zaman da dini öğretilerin geniş kitlelere yayılmasında önemli bir vasıta olduğu görülebilir. Öyle ki iki ilahi dinin (Hristiyanlık, Yahudilik), kutsal kitap metinlerinin ezberlenmesinde etkili olduğu için mabedlerinde müziğe yer verdiklerinin bilgisi bizi bu araştırmayı yapmaya sevk etmiştir.

Araştırmanın amacı; “İslam dini kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin ezberlenmesinde makamsal okuyuşun etkisi var mıdır?” sorusunun cevabını aramaktır. Bu amaç doğrultusunda gönüllü katılımcılardan oluşturulan deney ve kontrol grupları ile dört haftalık süreçte deneysel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ikinci sınıf öğrencilerden 62 kişinin katıldığı bu çalışmada rastgele oluşturulan iki gruptan deney grubuna makamlı bir şekilde gerçekleştirilen Kur'an tilaveti dinletilerek belirlenen ayetlerin ezberlenmesi kendilerinden istenmiştir. Kontrol grubundan ise aynı ayetlerin makamsız bir şekilde gerçekleştirilen tilavetini dinleyerek ezber yapmaları talep edilmiştir. Katılımcıların uygulama sonunda ezberlerini okumaları esnasında izinleri dahilinde alınan ses kayıtları araştırmacı tarafından dinlenmiş ve uzman okuyuşundan yola çıkılarak

belirlenen kıstaslar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerden elde edilen veriler ve katılımcıların doldurduğu bilgi formlarındaki veriler istatistik testlere tabi tutularak analiz edilmiştir. Analizler neticesinde iki grubun yapısal uyumunu ortaya çıkaran ve makamsal okuyuş dinlemek suretiyle ezber yapan grubun diğerine göre daha başarılı olduğuna işaret eden bulgulara ulaşılmıştır.

Bu bulgulardan yola çıkarak; makamsal okuyuşun, Kur'an ayetlerinin ezberlenmesi üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.



GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Fatma Zehra Karişman
Department : Islamic History and Arts
Science : Turkish Religious Music
Supervisor : Prof. Dr. M. Safa Yeprem
Degree Awarded and Date : Master – April 2017
Key Words : Religious Music, Recitation with Maqam,
Memorising of Quran, Maqam, Being
Hafiz

ABSTRACT

THE EFFECT OF RECITATION WITH MAQAM IN THE MEMORISATION OF VERSES OF THE QURAN

Although “Religion” and “Music” can take part in the lives of many people at every moment, when pronounced together, they may be perceived as discint two concepts. However, it can be seen that music has been a significant means of expression of the feelings and thoughts related to religion and sometimes spreading the religious doctrines to large masses throughout the history. The fact that the two divine religions (Christianity and Judaism) included music in their shrines, since it has been understood that music is effective in memorisation of holy writ texts, has prompted us to conduct this study.

The purpose of this research is to seek the answer to the question “does recitation with maqam have an effect on memorisation of the verses of the Quran the holy writ of Islamic religion?” An experimental study of four weeks, was performed experimental and control groups constituted from sixty two voluntary second grade students in Marmara University Faculty of Theology. The experimental group was asked to listen to the Quran recitation which was performed with maqam and to memorise the specified verses. Whereas the control group was asked to listen to the recitation of the same verses without any maqam and to memorise the verses. Participants’ sound were tape recorded within their permissions while they were reading the memorised verses. The tape records were listened by the researcher and these were evaluated within the frame of criteria determined based on expert’s reading. The codings were analyzed statistically. The findings indicate the structural harmony of

the two groups and pointed that the group which memorised by listening the recitation with maqam, is more successful in memorising compared to the control group. Based on these findings; it was concluded that the recitation with maqam has a positive effect in the memorisation of verses of the Quran.



ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusu din ve müzik ilişkisi hakkında yaptığım bir araştırmanın literatür taraması esnasında en genel şekliyle zihnimde belirmeye başladı. Kaynaklarda müziğin, kutsal metinlerin ezberlenmesini kolaylaştırdığı için Hristiyanlık ve Yahudilik mabetlerinde kendisine yer bulduğuna dair bir bilgiye rastladım. Bu bilgi, lisans eğitimim süresince makamsal okuyuş ile ezberlediğim Kur'an-ı Kerim ayetlerini o günlerde daha kolay ezberleyip hocama okurken daha rahat ve doğru hatırladığımı, hatta aradan geçen zamana ve tekrar yapmamama rağmen hali hazırda bu ayetleri ezbere okuyabildiğimi fark etmemi sağladı. Buradan yola çıkarak, tez danışmanım sayın Prof. Dr. M. Safa YEPREM hocamın, makamsal okuyuşun Kur'an ayetlerinin ezberlenmesi üzerindeki etkisinin inceleneceği deneysel bir araştırma yapabileceğim yönündeki teşvik ve desteği bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağladı.

Bu vesileyle ilmi, fikri ve tecrübi birikiminden yüksek lisans eğitimim süresince istifade ettiğim, önyargılardan ve kalıpyargılardan kurtulup hayata farklı açılardan tarafsız bir şekilde bakmamı sağlayan değerli tez danışmanım Prof. Dr. M. Safa YEPREM hocama araştırmamın başından sonuna kadar akademik ve manevi desteğini, rehberliğini benden esirgemediği; tez çalışmamın her aşamasında yaptığımız haftalık düzenli görüşmeler için bana vakit ayırdığı; akademik bir çalışmanın usulüne uygun bir şekilde nasıl yapılacağını öğrettiği; araştırmacı için zor bir dönem olan tez yazma sürecini danışmanlığıyla daha rahat bir hale getirdiği ve ihtiyaç duyduğum her konuda ilgi, anlayış ve sabır gösterdiği için en içten samimiyetimle teşekkürü bir borç bilirim.

Müziğe olan ilgimin hem beşeri hem de ilmi anlamda dini müzik üzerinde yoğunlaşması açısından hayatımda önemli bir yere sahip olan, verdiği eğitim ile bu alandaki temelimin oluşmasını sağlayan, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince öğrencisi olmaktan gurur duyduğum sayın Prof. Dr. Ahmet Hakkı TURABİ hocama akademi dünyasına girmeme vesile olduğu; derslerle ilgili olsun olmasın ne zaman bir sorunun olsa yardımını benden esirgemediği ve çıktığım bu zorlu yolda her zaman bana destek olduğu için en samimi duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yönteminin belirlenmesi, deneysel çalışmaya katılacak öğrencilerin bulunması gibi konularda yardımcı olarak, tez süresince akademik ve manevi desteğini benden esirgemeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Sevede DÜZGÜNER'e; bana müziğin a-b-c'sini öğreten, bu zorlu yolu başarıyla tamamlayabileceğime dair inancını her zaman dile getirerek destek olan ve tez çalışmama teknik anlamda katkısı bulunan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ayşe Başak HARMANCI'ya; araştırma materyali olarak kullandığım Kur'an tilaveti ses kayıtlarını teklifsiz ricasız gönüllü olarak hazırlayan muhterem hocam Öğr. Gör. Yunus BALCIOĞLU'na; araştırmaya katılacak öğrencileri bulmamda yardımcı olan hocalarım Doç. Dr. Ali AYTEN ve Prof. Dr. Veysel UYSAL'a; deneysel çalışmayı gerçekleştirdiğim mekanın tahsis konusunda yardımcı olan MÜİF Dekan Yardımcısı sayın Prof. Dr. Safi ARPAGUŞ hocama; uzman görüşleriyle çalışmama destek olan Prof. Dr. Nihat TEMEL, Prof. Dr. Mehmet Emin MAŞALI, Yrd. Doç. Dr. Kamil YAŞAROĞLU, Öğr. Gör. Kerim ÖZTÜRK, Dr. Münteha MAŞALI, Yrd. Doç. Dr. Fatih ÇOLLAK, İstanbul Haseki Diyanet Eğitim Merkezi Müdürü Osman EĞİN, Yrd. Doç. Dr. Hatice ŞAHİN AYNUR, Yrd. Doç. Dr. Mustafa KILIÇ ve Arş. Gör. Naci DEMİRCİ; Yrd. Doç. Dr. Reyhan BİLGE; Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR; Dr. Müge

ULUMAN hocalarıma; Uzm. Klinik Psikolog Şeyma DEMİRLİKAN'a; Psikolog Ebrar YENİCE KANIK'a ve İstatistik Uzmanı Yunus Emre Demir'e şükranlarımı arz ederim.

Ayrıca bu süreçte benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sayın Prof. Dr. Hatice KELPETİN ARPAGUŞ hocama; ilim ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatan Yrd. Doç. Dr. Nuri ÖZCAN, Yrd. Doç. Dr. Nuri UYGUN, Yrd. Doç Dr. M. Zinnur KANIK, Öğr. Gör. Nurullah KANIK, Öğr. Gör. Ayşe Elif APUHAN ve Trt İstanbul Radyosu Ses Sanatçısı Yaprak SAYAR hocalarıma; tez çalışmam esnasında bana destek olan tüm dostlarıma ve arkadaşlarıma; bu zor günlerde sabrını, anlayışını, maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen aileme özellikle de annem Şükran KARIŞMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2017

Fatma Zehra KARIŞMAN



İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	v
TABLO LİSTESİ	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ	1
2. YÖNTEM	
2.1. Problem Durumu ve Cümlesi	3
2.1.1. Alt Problemler	5
2.1.2. Hipotezler	8
2.2. Metodoloji	12
2.2.1. Araştırmanın Modeli	12
2.2.2. Evren ve Örneklem	13
2.2.3. Veri Toplama Yöntemleri	13
2.2.4. Veri Toplama Araçları	13
2.2.4.1. Katılımcı Bilgi Formu	13
2.2.4.2. Doğru Okuyuş Sonucu (Dos.) Değerlendirme Formu ..	14
2.2.4.3. Uzman Görüşü Formu.....	14
2.2.5. Veri İşleme Yöntemleri.....	15
2.2.6. Verilerin Çözümlemesi	15
2.2.7. Sınırlamalar	19
2.2.8. Varsayımlar	19
2.2.9. Tanımlar	20
2.2.9.1. İstatistik Terimlerinin Tanımları.....	20
2.2.9.2. Kur'an ve Tecvid Terimlerinin Tanımları	21
2.2.9.3. Diğer Tanımlar	22
2.2.10. İlgili Literatür Taraması	22
2.2.11. Araştırmanın Tasarım Aşaması.....	23
2.2.12. Araştırma Materyallerinin Hazırlık Aşaması	24
2.2.13. Çalışma Grubunun Oluşturulma Aşaması.....	27
2.2.14. Katılımcıların Kur'an ve Müzik ile Olan İlişkisi	29

2.2.14.1. Katılımcıların Kur'an ile İlişkisine Dair Veriler	29
2.2.14.2. Katılımcıların Müzik ile İlişkisine Dair Veriler	31
2.2.15. Araştırmanın Uygulama Aşaması	34
2.2.16. Katılımcı Ezber Okuyuşlarının Değerlendirilmesi.....	36
2.2.17. Okuyuş Ön Değerlendirme Sonuçları	36
2.2.17.1. Deney ve Kontrol Grubunun Başarı/Hata Oranı Sonuçları	37
2.2.17.2. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Harf Oranı Sonuçları.....	37
2.2.17.3. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Hareke Oranı Sonuçları.....	39
2.2.17.4. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Sükun Oranı Sonuçları.....	40
2.2.17.5. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Tecvid Oranı Sonuçları.....	41
2.2.17.6. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Hatalı/Hatırlanmayan Kelime Oranı Sonuçları	42
2.2.17.7. Diğer Kriterlerle İlgili Ön Değerlendirme Sonuçları	43

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Katılımcıların DeneySEL Çalışma Sonundaki Ezber Performansına İlişkin Bulgular ve Yorum	44
3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
3.2. Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46
3.2.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46
3.2.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
3.3. Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Bulgular ve Yorum	48
3.3.1. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	48
3.3.2. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	49
3.3.3. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	50
3.3.4. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	51
3.3.5. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	52
3.3.6. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	53
3.3.7. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	56
3.3.8. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	57
3.3.9. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	58
3.4. Katılımcıların Müzik ile Olan İlişkilerine Dair Bulgular ve Yorum	60
3.4.1. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
3.4.2. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	61
3.4.3. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	62
3.4.4. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	63
3.4.5. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	64
3.5. Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum..	66
3.5.1. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	66

3.5.2.	On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	67
3.5.3.	Yirminci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	68
3.5.4.	Yirmi Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	69
3.6.	Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişkinine Dair Bulgular ve Yorum...	70
3.6.1.	Yirmi İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	70
3.6.2.	Yirmi Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	71
3.6.3.	Yirmi Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	72

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1.	Sonuçlar	74
4.1.1.	Katılımcıların DeneySEL Çalışma Sonundaki Ezber Performansına İlişkin Hipotez ve Sonuç	74
4.1.2.	Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Hipotezler ve Sonuçlar	75
4.1.3.	Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Hipotezler ve Sonuçlar.....	75
4.1.4.	Katılımcıların Müzik ile Olan İlişkilerine Dair Hipotezler ve Sonuçlar.....	79
4.1.5.	Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişkinine Dair Hipotezler ve Sonuçlar.....	82
4.1.6.	Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişkinine Dair Hipotezler ve Sonuçlar.....	84
4.2.	Öneriler	86

KAYNAKÇA	87
-----------------------	----

EKLER	90
--------------------	----

Ek 1: Formlar	91
---------------------	----

1.1.	Katılımcı Bilgi Formu	91
1.2.	Doğru Okuyuş Değerlendirme Formu	94
1.3.	Uzman Görüşü Formu.....	95
1.4.	Gönüllü Katılımcı Olma Formu.....	96

Ek 2: Tablolar	97
----------------------	----

2.1.	Hatasız Okuma Kriterleri Tablosu	97
2.2.	Değişken Değerlerinin Gruplardaki Dağılımını Sınamak İçin Yapılan K-S Testi Sonuçlarına Ait Tablolar	98
2.2.1.	Deney ve Kontrol Grubunun Dos. Ortalamalarına Ait K-S Testi Sonuçları	98

2.2.2.	Deney ve Kontrol Grubunun Yaş Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	98
2.2.3.	Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Okumayı Öğrenme Yaşı Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	98
2.2.4.	Deney ve Kontrol Grubunun Haftalık Kur'an Okuma Süresi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	99
2.2.5.	Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Dersi Not Ortalaması Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	99
2.2.6.	Deney ve Kontrol Grubunun Tecvid Bilgisi Sonucunun Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	99
2.2.7.	Deney ve Kontrol Grubunun Tecvid Bilgisi Sonucunu Oluşturan On İki Değişkenin Her Birinin Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	100
2.2.8.	Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an'dan Ezbere Bilinen Sayfa Sayısı Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	100
2.2.9.	Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Ezberi Yaparken Algılanan Zorluk Derecesi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	101
2.2.10.	Deney ve Kontrol Grubunun Yapılan Ezberi Hocaya Okurken Hatırlama Konusunda Algılanan Zorluk Derecesi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	101
2.2.11.	Deney ve Kontrol Grubunun Günlük Müzik Dinleme Sürelerinin Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	101
2.2.12.	Deney ve Kontrol Grubunun Müzik Bilgisi Sonucunun Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları.....	102
2.2.13.	Deney Grubu Dos. Ortalamasının Grup İçindeki Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları	102
2.3.	Değişkenlerin Toplanabilirlik Özelliğinin Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Tukey Testi Sonuçlarına Ait Tablolar	103
2.3.1.	Tecvid Bilgisinin Değerlendirilmesi Kapsamında Puanlanan On İki Değişkenin Toplanabilirlik Özelliğine Dair Tukey Testi Sonuçları	103
2.3.2.	Müzik Bilgisinin Değerlendirilmesi Kapsamında Puanlanan Beş Değişkenin Toplanabilirlik Özelliğine Dair Tukey Testi Sonuçları	103
2.4.	Katılımcıların Kur'an'dan Ezbere Bildikleri Sure Sayısı ile İlgili Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	104
2.5.	Literatür Taraması Tablosu ve Frekans Analizi	105
Ek 3:	Fotoğraflar	139
3.1.	Deneysel Çalışmanın Yapıldığı Oda Fotoğrafı	139
3.2.	Kulaklık Fotoğrafı	139

Ek 4: DVD

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Literatür Taramasındaki Kaynakların Kapsamlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	22
Tablo 2: Uzman Görüşleri Frekans ve Yüzde Dağılımı	24
Tablo 3: Katılımcıların Gruplara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	28
Tablo 4: Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Harf Oranları	37
Tablo 5: Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Hareke Oranları	39
Tablo 6: Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Sükun Oranları.....	40
Tablo 7: Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Tecvid Oranları	41
Tablo 8: Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış/Hatırlanmayan Kelime	42
Tablo 9: Deney ve Kontrol Grubunun Doğru Okuyuş Sonuç Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	45
Tablo 10: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	46
Tablo 11: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları.....	47
Tablo 12: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okumayı Öğrenme Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları.....	48
Tablo 13: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okuma Eğitimi İlk Aldıkları Yerin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	49
Tablo 14: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okuma Alışkanlıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	50
Tablo 15: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okuma Sürelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	51
Tablo 16: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Dersi Not Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	53

Tablo 17: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Tecvid Bilgisi Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	54
Tablo 18: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Tecvid Bilgisi Sonuçlarının On İki Değişkenin Her Biri İçin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	55
Tablo 19: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an'dan Ezbere Bildikleri Sayfa Sayısının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	56
Tablo 20: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Ezberi Yaparken Algıladıkları Zorluk Derecelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları.....	58
Tablo 21: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Yaptıkları Ezberi Hocaya Okurken Hatırlama Konusunda Algıladıkları Zorluk Derecesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	59
Tablo 22: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Dinleme Alışkanlıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	60
Tablo 23: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Günlük Müzik Dinleme Sürelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları.....	61
Tablo 24: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Eğitimi Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	62
Tablo 25: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Aldıkları Müzik Eğitimi Türlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	64
Tablo 26: Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Bilgisi Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	65
Tablo 27: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Okumayı Öğrenmeye Yaşı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	67
Tablo 28: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Okuma Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	68
Tablo 29: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Dersi Not Ortalaması Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları.....	69
Tablo 30: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Tecvid Bilgisi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	70
Tablo 31: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Günlük Müzik Dinleme Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları ..	71
Tablo 32: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Müzik Eğitimi Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	72

Tablo 33: Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Müzik Bilgisi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları	73
--	----



ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No:

Şekil 1: Literatür Taramasındaki Kaynakların Kapsamlarına Göre Yüzde Dağılımı	23
Şekil 2: Uzman Görüşleri Frekans ve Yüzde Dağılımı	25
Şekil 3: Katılımcıların Cinsiyete Göre Gruplara Dağılım Yüzdeleri	28
Şekil 4: Kur'an Okuma Eğitiminin İlk Alındığı Yer	29
Şekil 5: Ders Dışı Kur'an Okuma Alışkanlığı	30
Şekil 6: Kur'an Ezberleme Yöntemi	30
Şekil 7: Müzik Dinleme Alışkanlığı	31
Şekil 8: Dinlenen Müzik Türleri	32
Şekil 9: Müzik Eğitimi Durumu	33
Şekil 10: Müzik Eğitimi Türü	34
Şekil 11: Grupların Başarı ve Hata Oranları	37
Şekil 12: Harf Ortalamaları	38
Şekil 13: Hareke Ortalamaları	39
Şekil 14: Sükun Ortalamaları	40
Şekil 15: Tecvid Ortalamaları	41
Şekil 16: Doğru/Hatalı/Hatırlanmayan Kelime Oranları	42

KISALTMALAR

<i>ABD</i>	Ana Bilim Dalı
<i>Bkz.</i>	Bakınız
<i>C.</i>	Cilt
<i>DİB</i>	Diyanet İşleri Başkanlığı
<i>dos.</i>	Doğru Okuyuş Sonucu
<i>İİBF</i>	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
<i>İSAM</i>	İslam Araştırmaları Merkezi
<i>K-S Testi</i>	Kolmogorov-Smirnov Testi
<i>MEB</i>	Milli Eğitim Bakanlığı
<i>Mu Testi</i>	Mann-Whitney U Testi
<i>MÜİF</i>	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
<i>MÜİFV</i>	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
<i>s.</i>	Sayfa
<i>ss.</i>	Sayfa Aralığı
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

Bu çalışmada, **makamsal yapıya sahip bir okuyuşu dinlemenin Kur'an ayetlerinin ezberlenmesi üzerinde bir etkisi olup olmadığı** araştırılmıştır. Yapılan literatür taramasında daha önce müziğin yabancı dil öğrenimi, kelime kazanımı, insan sağlığı gibi konulardaki etkileri ile ilgili araştırmaların gerçekleştirildiği gözlenirken Kur'an ezberi ve müzikle ilgili bir çalışmaya rastlanmadığından bu konu araştırmaya değer bulunmuştur. Çalışmanın ilk aşamasında Kıraat, Psikoloji, İstatistik alanındaki akademisyenlerin ve bu alanlarda görev yapan uzman kişilerin konu ile ilgili görüş ve önerilerine başvurulmuş, alınan görüşler doğrultusunda deneysel çalışma ile ilgili gerekli teknik hazırlıklar yapılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan materyallerin hazırlık süreci sona erdikten sonra örneklemin alındığı gruptan 5 kişi ile pilot bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada katılımcılara dinletilmek üzere hazırlanan ses kayıtlarında ayet grubu bir bütün halinde sunulduğundan, kayıtların ezber yapmak için şeklen uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine ilgili ses kayıtları **parçadan bütüne** prensibine uygun bir şekilde tekrar düzenlenmiştir. Sonraki aşamada gönüllü katılımcılardan oluşan çalışma grubu ile dört hafta süreyle deneysel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar esnasında, katılımcılara araştırma süreci ile ilgili teknik detaylar hakkında bilgi verilmemiş dolayısıyla herhangi bir yönlendirmede bulunulmamıştır. Deneysel çalışma süreci sonunda katılımcıların ezber performansları, araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Son olarak, araştırmada elde edilen nicel verilerin istatistik analizleri, alanın uzmanı tarafından yapılmış ve analiz sonuçları araştırmacı tarafından alt problemler ve hipotezler açısından tartışılarak sonuca ulaşılmıştır.

Dört ana bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümü **“giriş”** olup bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölüm olan **“yöntem”** kısmında araştırmanın problem durumu, alt problem ve hipotezleri, varsayımlar ve sınırlılıkları, araştırma modeli, tüm aşamalarıyla deneysel çalışma hakkında bilgiler, katılımcıların Kur'an ve müzik değişkenleri ile olan ilişkilerine dair

veriler ve ezber okuyuş ön değerlendirme sonuçları yer almaktadır. Araştırmanın üçüncü bölümünü **“bulgular ve yorum”** bölümü oluşturmaktadır. Bu bölümde deneysel çalışma sürecinde elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları ve bu sonuçlarla ilgili yorumlar sunulmaktadır. Dördüncü ve son bölüm olan **“sonuç”** kısmında ise araştırma hipotezlerinin ve bulgularının karşılaştırılması suretiyle ulaşılan sonuçlara yer verilmektedir. Deneysel modeldeki bu araştırma, öncü bir nitelik arz etmesi, Kur’an ezberi yapan kişilere yarar sağlaması, alandaki araştırmacılara örnek teşkil etmesi açısından önemli görölmektedir.



BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın konusunu ortaya çıkaran problem durumu, problemi detaylandırmak amacıyla oluşturulan alt problemler ve hipotezler, bu hipotezleri test etmek üzere oluşturulan araştırma modeli, veri toplama ve çözümleme teknikleri, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımlar, araştırmanın hazırlık ve uygulama süreci, katılımcıların Kur'an ve müzik ile ilişkileri hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

2.1. PROBLEM DURUMU VE CÜMLESİ

Ahmet Hakkı Turabi'nin "İbn Sina ve Müzik" isimli bildirisinde İbn Sina'ya göre *"hep daha güzel olan üzerine kurulu bir iş ve kişisel hazzın ifadesi"* olduğu belirtilen müzik,¹ insan yaşamının hemen her döneminde yer almaktadır. Gülşen Göksel Erdal ise, "Müziğin Kişisel-Toplumsal-Ulusal-Uluslararası İşlevleri Üzerine" isimli bildirisinde müziğin sosyal, kültürel, siyasal ve daha pek çok alanda kullanılabilme özelliğinin yanında kişisel, toplumsal, ulusal, uluslararası işlevlerinin de olduğunu belirtmiştir.² Bunun yanı sıra İlkay Şahin "Dini Hayatın Ritmi: Ritüel ve Müzik" isimli makalesinde, kitlelere ulaşma ve onları etkileme gücüne sahip olan müziğin, kendilerini ifade etmek ve toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmek üzere, dinlerin müracaat ettikleri sanat türlerinin başında geldiğini iddia etmektedir.³ Feyzan Göher; ilahi dinlerde müzik ve dinin baştan beri iç içe olduğunu, misyonerlerin puta tapan insanları Hristiyan yapmak için ilahilerden yararlandıklarını, Latince bilmeyen kişilerde ve vaaz dinlemekten kaçınarak eski inançlarında direnen insanlar üzerinde müziğin etkileyici

¹ Ahmet Hakkı Turabi, "İbn Sinâ ve Müzik", **Uluslararası İbn Sinâ Sempozyumu**, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 22-24 Mayıs 2008, C. 2, s. 199.

² Gülşen Göksel Erdal, "Müziğin Kişisel-Toplumsal-Ulusal-Uluslararası İşlevleri Üzerine", **38. İcanas –Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları- Kongresi**, Baskı Sayısı: 450, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 10-15 Eylül 2007, C. 1, s. 288.

³ İlkay Şahin, "Dini Hayatın Ritmi: Ritüel ve Müzik", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt. 49, sy. 2, (Haziran 2008), s. 274.

olduğunu “Müziğin Toplumsal İşlevi Müzik, Siyaset, Din ve Ekonomi” isimli bildirisinde belirtmiştir.⁴ Bunun yanı sıra Süleyman Uludağ, “Musiki Alemdeki Süsün Bir Parçasıdır” isimli makalesinde, insanlık tarihi ile eş tuttuğu din-müzik ilişkisinde, dinin müziğin en önemli konularından biri olduğunu, insanların dini ve kutsal metinleri sesleri ile süsleyerek terennüm ettiklerini ifade etmiştir.⁵ Safa Yeprem “Türk Cami Musikisi İle Mukayeseli Olarak İstanbul Gayr-ı Müslimlerinde Mabet Musikisi” isimli doktora tezinde; Yahudi cemaati sinagoglarında Zebur ve Tevrat ayetlerinin; Hristiyan mezheplerinin hemen hepsinin kiliselerinde güfteleri Kitab-ı Mukaddes metinlerinden oluşan dini müzik formlarının; İslam dini ibadet ve merasimlerinin gerçekleştirildiği mekanlarda ise Kur’an-ı Kerim ayetlerinin makamsal bir üslup ile icra edildiğini ortaya koymuştur.⁶ Ahmet Muhtar Ataman, “Musiki Tarihi II” adlı eserinde; kutsal metinlerin müzikal bir üslupla okunmasının dini öğretilerini geniş kitlelere yaydığı bilinen Yahudilik ve Hristiyanlık dinleri için önemli bir yöntem olduğunu, bunun yanı sıra özellikle Hristiyanların **dini metinlerin ezberlenmesini kolaylaştırdığı** düşüncesiyle mabetlerinde müziğe yer verdiklerini iddia etmektedir.⁷ Bu bilgidен yola çıkarak “*Makamsal okuyuşun İslam dini kutsal kitabı olan Kur’an-ı Kerim ayetlerinin ezberlenmesinde de bir etkisi olup olmadığı*” sorusuna cevap aramak üzere literatür taraması yapılmıştır. Kur’an-ı Kerim’in, ezberlenmesi açısından müzikle nasıl ilişkilendirildiğine dair bilgi bulmak üzere yapılan kaynak taramasında, bu konuda müstakil olarak yazılmış herhangi bir kitap, makale veya akademik çalışmaya rastlanmamıştır.⁸ Müstakil olarak bu konuda yazılmamış olmakla birlikte, içeriğinde Kur’an ve müzik ilişkisine yer veren eserlerde daha çok, Kur’an kıraatinde müziğin dinen caiz olup olmadığı veya okuyuş esnasında müziğin ne ölçüde ve nasıl kullanılabileceğine dair bilgilere değinildiği görülmektedir. Kur’an ve ezber ile ilgili malumatın yer aldığı kaynaklarda ise daha çok hafızlığın **tarihi sürecine** ve bu konuda uygulanan **yöntemlerin içeriğine** yer verilmektedir. Dini müzik alanında yapılan akademik çalışmalarda, Kur’an kıraati ve müzik ilişkisinin **camî musikisi formları**

⁴ Feyzan Göher, “Müziğin Toplumsal İşlevi Müzik, Siyaset, Din ve Ekonomi”, **38. İcanas –Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları- Kongresi**, Baskı Sayısı: 450, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 10-15 Eylül 2007, C. 1, s. 311.

⁵ Süleyman Uludağ, “Musiki Alemdeki Süsün Bir Parçasıdır”, *Diyanet Aylık Dergi Eki*, sy. 221, (Mayıs 2009), s. 18.

⁶ M. Safa Yeprem, “Türk Cami Musikisi İle Mukayeseli Olarak İstanbul Gayr-ı Müslimlerinde Mabet Musikisi”, (**Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, 2004), s. 332.

⁷ Ahmet Muhtar Ataman, **Musiki Tarihi II**, 2. Baskı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1947, s. 68.

⁸ İlgili Literatür Taraması için bkz. s. 105, Ek 2.5.

kapsamında ele alındığı gözlenmektedir. Ancak bu çalışmalarda ve incelenen diğer eserlerde de **Kur'an-ı Kerim'in ezberlenmesi ile makamsal okuyuş ilişkisine değinilmemesi** önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu çalışmada Kur'an metnlerinin ezberlenmesi ve makamsal okuyuş ilişkisinin araştırılması suretiyle alandaki boşluğun bir nebze de olsa doldurulması amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi: Makamsal okuyuşun İslam dini kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin ezberlenmesinde etkisi var mıdır?

Araştırmada makamsal okuyuşun Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ezberlenmesi üzerinde etkisi olup olmadığının incelenmesi amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

2.1.1. Alt Problemler

2.1.1.1. Katılımcıların Deneysel Çalışma Sonucundaki Ezber Performansına İlişkin Alt Problem

1- **Deney** grubundaki katılımcıların **doğru okuyuş sonuç (dos.) ortalamaları** ile **kontrol** grubundakilerin **ortalamaları** arasında anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

2.1.1.2. Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Alt Problemler

2- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında **cinsiyete** göre anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

3- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında **yaşı** göre anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

2.1.1.3. Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Alt Problemler

4- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşına** göre anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

5- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

6- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma alışkanlığı bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?

7- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında haftalık Kur'an okuma süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

8- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an dersi not ortalaması açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

9- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların tecvid bilgisi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

10- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an'dan ezbere bilinen sure ve sayfa sayısı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

11- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

12- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında yapılan ezberin hocaya okunması esnasında hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.1.1.4. Katılımcıların Müzik ile Olan İlişisine Dair Alt Problemler

13- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında müzik dinleme alışkanlığı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

14- Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında günlük müzik dinleme süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

15- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **müzik eğitimi durumu** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

16- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların aldığı **müzik eğitimi türü** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

17- **Deney** grubu ile **kontrol** grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **müzik bilgisi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

2.1.1.5. Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişkisine Dair Alt Problemler

18- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

19- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında haftalık **Kur'an okuma süresi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

20- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an dersi not ortalaması** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

21- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **tecvid bilgisi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

2.1.1.6. Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişkisine Dair Alt Problemler

22- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **günlük müzik dinleme süresi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

23- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik eğitimi durumu** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

24- **Deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik bilgisi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?

2.1.2. Hipotezler

2.1.2.1. Katılımcıların Deneyisel Çalışma Sonucundaki Ezber Performansına İlişkin Hipotez

1- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması**, **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalamasına göre daha yüksektir.**

2.1.2.2. Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Hipotezler

2- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **cinsiyet faktörü açısından bir farklılık yoktur.**

3- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **yaş değişkeni açısından bir farklılık yoktur.**

2.1.2.3. Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Hipotezler

4- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı açısından bir farklılık yoktur.**

5- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yer açısından bir farklılık yoktur.**

6- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında okuldaki Kur'an dersi ve bu dersin sınavına hazırlık

aşaması dışındaki **Kur'an okuma alışkanlığı bakımından bir farklılık yoktur.**

7- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **haftalık Kur'an okuma süresi açısından bir farklılık yoktur.**

8- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **Kur'an dersi not ortalaması açısından bir farklılık yoktur.**

9- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **tecvid bilgisi açısından bir farklılık yoktur.**

10- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **Kur'an'dan ezbere bildikleri sure ve sayfa sayıları açısından bir farklılık yoktur.**

11- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **Kur'an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi açısından bir farklılık yoktur.**

12- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcının yaptığı **ezberi hocasına okurken hatırlama konusunda algıladığı zorluk derecesi açısından bir farklılık yoktur.**

2.1.2.4. Katılımcıların Müzik ile Olan İlişkisine Dair Hipotezler

13- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik dinleme alışkanlıkları açısından bir farklılık yoktur.**

14- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **günlük müzik dinleme süreleri açısından bir farklılık yoktur.**

15- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik eğitimleri olup olmaması bakımından bir farklılık yoktur.**

16- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların aldıkları **müzik eğitiminin türü bakımından bir farklılık yoktur.**

17- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik bilgisi bakımından bir farklılık yoktur.**

2.1.2.5. Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişkisine Dair Hipotezler

18- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı açısından bir farklılık yoktur.**

19- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında haftalık **Kur'an okuma süresi açısından bir farklılık yoktur.**

20- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an dersi not ortalaması açısından bir farklılık yoktur.**

21- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **tecvid bilgisi açısından bir farklılık yoktur.**

2.1.2.6. Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişisine Dair Hipotezler

22- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında günlük **müzik dinleme süresi açısından bir farklılık yoktur.**

23- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik eğitimi durumu açısından bir farklılık yoktur.**

24- Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik bilgisi açısından bir farklılık yoktur.**

2.2. METODOLOJİ

2.2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin⁹ birlikte kullanıldığı bu çalışma **deneysel** bir araştırmadır. Gönül Kırcaali İftar, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri isimli kitaptaki “Bilim ve Araştırma” adlı bölümde; deneysel araştırmalarda belirli bir değişkenin iki ya da daha fazla araştırma grubu üzerindeki etkililiğinin incelenebileceğini belirtmektedir.¹⁰ Niyazi Karasar’ın, “Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler” isimli kitabındaki tanımına göre;¹¹ araştırmamız **gerçek deneme modellerinden sontest kontrol gruplu deneysel desen** modelindedir. Karasar, bu modelleri kitabında şu şekilde açıklamaktadır:

***Gerçek deneme (true-experimental) modelleri:** Bilimsel değeri en yüksek denemeler, gerçek deneme modelleri ile yapılanlardır. Gerçek deneme modellerinin ortak özellikleri, birden çok grup kullanılması ve grupların yansız atama ile oluşturulmasıdır. Böylece, her araştırmada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur. Bunlar, öteki kontrol değişkenleri açısından denkleştirilmiş sayılır.*

***Sontest kontrol gruplu model:** Bu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri, deney; öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Gruplara yalnız sontest uygulanır (Deney sonu ölçme yapılır).¹²*

Bu araştırma modelinin **bağımsız değişkeni makam** unsurudur. Araştırmada, deney grubuna makamsal okuyuş dinletilirken; kontrol grubuna makamsal olmayan bir okuyuş dinletilmiştir. Katılımcıların deneysel çalışma sonunda gerçekleştirdikleri ezber okuyuşlarının değerlendirilmesiyle ortaya çıkan **doğru okuyuş sonucu (dos.) ortalamaları** ise araştırmanın **bağımlı değişkenidir**.¹³

⁹ Bu yöntemlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Songül Karahasanoğlu ve Elif Damla Yavuz, **Müzikte Araştırma Yöntemleri**, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Yayınları, 2015, s. 10.

¹⁰ Gönül Kırcaali İftar, “Bilim ve Araştırma”, Ali Atıf Bir (Ed.), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri** içinde (3-12), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 601, 1999, s. 8.

¹¹ Niyazi Karasar, **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler**, 2. Yazım 30. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016, s.131-132.

¹² Karasar, s. 131-132.

¹³ Bağımsız değişken, bağımlı değişken, doğru okuyuş sonucu tanımları için bkz. s. 20.

2.2.2. Evren ve Örneklem

Türkiye’deki üniversitelerin bütün ilahiyat fakülteleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise 2016-2017 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ikinci sınıfta okuyan ve araştırmaya gönüllülük esasıyla katılımcı olan 62 öğrenciden oluşmaktadır.

2.2.3. Veri Toplama Yöntemleri

Araştırma problemini temellendirmek amacıyla oluşturulan problem durumunun verileri **literatür tarama** yöntemi ile elde edilirken, alt problemlere dair bulgular kısmının verilerine ise **deney** yöntemi ve aşağıdaki veri toplama araçları ile ulaşılmıştır.

2.2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

2.2.4.1. Katılımcı Bilgi Formu

Bu formla katılımcıların demografik bilgileri, Kur’an ve müzik ile olan ilişkileri hakkında veri toplanması amaçlanmaktadır. Araştırmacı tarafından oluşturulan formun hazırlık sürecinde, katılımcılarla ilgili veri elde edilmek istenen değişkenlerin belirlenmesi ve formda yer alacak soruların yapısı konusunda uzman görüşlerine başvurulmuş, literatür taraması kapsamındaki bazı tezlerdeki katılımcı formları ve anket formları incelenmiştir.¹⁴

Bu formda; katılımcının cinsiyeti, yaşı, Kur’an okumayı ilk olarak öğrendiği yer ve yaş bilgisi, okuldaki dersler dışında Kur’an okuma alışkanlığı olup olmadığı, haftalık Kur’an okuma süresi, son iki dönemde aldığı Kur’an dersi not ortalaması, tecvid bilgisi, Kur’an’dan ezbere bildiği sure ve sayfa sayısı, ezber yöntemi, ezber

¹⁴ Katılımcı bilgi formu ile ilgili MÜİF Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Sevdü Düzgüner’in (18.11.2016) ve istatistik uzmanı Yunus Emre Demir’in (11.11.2016) uzman görüşü alınmıştır. Bu konuda katılımcı formları incelenen tezler: Fatma Emel Kapan, “Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Müzik Eğitiminin Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, 2011), s. 60. Özlem Öztürk, “İlköğretim Altıncı Sınıf Müzik Dersinde Kullanılan ‘Tam Öğrenme Modeli’nin Öğrencilerin Tutum ve Başarılarına Etkisi”, (Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012), s. 147.

yaparken algıladığı zorluk derecesi ile yaptığı ezberi hocasına okurken hatırlama konusunda algıladığı zorluk derecesi, müzik dinlemekten hoşlanıp hoşlanmadığı, ne tür müzik dinlediği, günlük müzik dinleme süresi, müzik eğitimi durumu, müzik bilgisi sorgulanmaktadır.¹⁵

2.2.4.2. Doğru Okuyuş Sonucu (Dos.) Değerlendirme Formu

Katılımcıların deney sürecinde ezberledikleri ayetleri sürecin sonunda okumaları esnasında gösterdikleri başarı ve yaptıkları hata durumunu değerlendirebilmek amacıyla araştırmacı tarafından uzman görüşleri¹⁶ alınarak hazırlanan bu formda; katılımcının okuyuşu, seçilen ayet grubunda bulunan harf, **hareke, sükun, tecvid kuralları**¹⁷ gibi teknik özellikleri barındırması, ayetlerin ve kelimelerin tekrar edilmesi, hatalı okunması ya da hatırlanmaması açısından sorgulanmaktadır.¹⁸

2.2.4.3. Uzman Görüşü Formu

Bu form, araştırmada kullanılacak olan materyallerin yapısını belirlemek üzere, Pınar Arslan'ın doktora tezindeki “Eser Öneri Formu”¹⁹ örnek alınarak, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form ile Kur'an-ı Kerim ve Kıraat alanı uzmanlarından;²⁰ katılımcılara ezberlemeleri için sunulacak ayetlerin belirlenmesi, belirlenen bu ayetlerin okunuşunda kullanılacak olan makamının seçilmesi, katılımcıların deneysel işlem

¹⁵ Form için bkz. s. 91, Ek 1.1.

¹⁶ Doğru okuyuş sonucu değerlendirme formu ile ilgili taslak, istatistik danışmanı tarafından oluşturulup içerik araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

¹⁷ Koyu renkle yazılan kelimelerin tanımları için bkz. s. 21.

¹⁸ Form için bkz. s. 94, Ek 1.2.

¹⁹ Pınar Arslan, “Türk Din Musikisinin Sağlıklı İnsanların Hormonal Yapıları Üzerindeki Etkileri”, (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 2016), s. 95.

²⁰ Görüşüne başvurulmuş Kur'an-ı Kerim ve Kıraat alanı uzmanları: Prof. Dr. Nihat Temel (MÜİF Öğretim Üyesi, 02.11.2016), Naci Demirci (MÜİF Araştırma Görevlisi, 02.11.2016), Prof. Dr. Mehmet Emin Maşalı (MÜİF Öğretim Üyesi, 03.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Kamil Yaşaroğlu (MÜİF Öğretim Üyesi, 14.11.2016), Kerim Öztürk (MÜİF Misafir Öğretim Görevlisi, Üsküdar Valide-i Cedid Camii İmam-Hatibi, 16.11.2016), Yunus Balcıoğlu (MÜİF Misafir Öğretim Görevlisi, Ataşehir Mimar Sinan Camii İmam-Hatibi, 16.11.2016), Dr. Münteha Maşalı (MÜİF Öğretim Görevlisi, 18.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Fatih Çollak (MÜİF Emekli Öğretim Üyesi, 18.11.2016), Osman Eğin (İstanbul Haseki Diyanet Eğitim Merkezi Müdürü, 21.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Hatice Şahin Aynur (Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, 22.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kılıç (MÜİF Öğretim Üyesi).

sonunda okudukları ezberleri değerlendirmede hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği gibi konulardaki görüş ve önerilerinin alınması amaçlanmaktadır.²¹

2.2.5. Veri İşleme Yöntemleri

Araştırmanın problem durumunu ortaya koymak amacıyla literatür taraması ile toplanan veriler mantık ilminde genelden özele doğru akıl yürütme olarak tanımlanan tümdengelim²² metodu ile işlenmiştir. Örneklemin genel yapısına dair katılımcı bilgi formundan elde edilen veriler ile sontest kontrol grubu modellenen deneysel çalışma sonucu ulaşılan veriler, öncelikle araştırmacı tarafından Microsoft Office Excel programına işlenmiş daha sonra da istatistik uzmanı tarafından²³ SPSS 21 paket programına aktararak araştırmanın alt problemleri doğrultusunda istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

2.2.6. Verilerin Çözümlemesi

Kaynaklarda istatistiksel analizde uygulanacak olan yöntemin araştırmanın amacına, varsayımın niteliğine, değişkenlerin yapısal özelliğine göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir.²⁴ Örneğin sayı değeri taşıyan değişkenlerin (yaş, not ortalaması gibi) test edilmesinden önce değişkenin örneklemdeki **dağılım** karakteristiğinin sınanması gruplar arasında sağlıklı karşılaştırmaların yapılabilmesi açısından uzmanlar tarafından önemli görülmektedir.²⁵ Demek ki bazı değişken türleri ile ilgili analiz için hangi testin daha uygun olacağına karar vermeden önce bu değişkenlerin gruplardaki dağılım karakteristiğinin tespit edilmesi gerektiği söylenebilir. Nilgün Köklü istatistik terimleri ile ilgili eserinde dağılımın tanımını şu şekilde yapmaktadır.

*“Dağılım, bir evrenden örneklem alındığında, verilere ait göreceli frekansları açıklayan bir olasılık fonksiyonudur.”*²⁶

²¹ Form için bkz. s. 95, Ek 1.3.

²² İbrahim Emiroğlu, **Klasik Mantığa Giriş**, 8. Basım, Ankara: Elis Yayınları, 2011, s. 136.

²³ İstatistik Uzmanı Yunus Emre Demir.

²⁴ Abdülkadir Kalıpsız, **Bilim ve Araştırma**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları, 1987, s. 185-188; Aysel Aziz, **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri**, Geliştirilmiş 6. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011, s. 161.

²⁵ Şener Büyüköztürk, Ömay Çokluk ve Nilgün Köklü, **Sosyal Bilimler İçin İstatistik**, 10. Basım, Ankara: Pegem Akademi, 2012, s. 150.

²⁶ Nilgün Köklü, **Açıklamalı İstatistik Terimleri Sözlüğü**, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002, s. 31.

Bu araştırmada katılımcının yaşı, haftalık Kur'an okuma süresi, Kur'an okumayı öğrenme yaşı, Kur'an dersi not ortalaması, tecvid bilgisi puanı, ezber sayfa sayısı, ezber yaparken ve ezberi okurken algılanan zorluk derecesi puanı, günlük müzik dinleme süresi, müzik bilgisi puanı gibi sayı değeri taşıyan değişkenlerle dos. ortalaması arasındaki ilişkinin gruplara göre yapılacak olan analizinden önce değişken değerlerinin gruplardaki dağılım karakteristiği **One-Sample Kolmogorov-Simirnov testi (K-S Testi)** ile sınanmıştır. Bu testin, “örneklem değerleri dağılımının belli bir teorik dağılıma uyup uymadığını test ettiği” kaynaklarda belirtilmektedir.²⁷

Değişken değerleri **normal dağılım**²⁸ gösterdiğinde, gruplar arasında o değişken açısından farklılık olup olmadığını tespit etmek için **parametrik testler**, **normalden farklı dağılım** gösterdiğinde ise **parametrik olmayan testler** kullanılmıştır. Hüsnü Arıcı “İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar” isimli kitabında; normal dağılımda değerlerin evren ortalaması etrafında simetrik dağılım gösterdiğini, pek çok davranışın ölçümlerinin normal dağılıma benzer bir şekilde gerçekleştiğini belirtmektedir.²⁹ Büyüköztürk ve arkadaşları, “Sosyal Bilimler İçin İstatistik” adlı kaynakta parametrik testler ve parametrik olmayan testlerle ilgili şu bilgiler yer vermiştir:

*Parametrik istatistikler ilgilenilen değişken bakımından ölçümlerin evrendeki dağılımlarıyla ilgili bazı varsayımları gerektirirken, buna karşılık parametrik olmayan istatistikler böyle bir varsayım gerektirmeyen, bir başka deyişle dağılıma bağlı olmayan istatistiklerdir... Parametrik olmayan istatistikler ölççeklerin tümünden elde edilen veriler üzerinde kullanılabilirken, parametrik istatistikler verilerin en az aralık ölçeğinde olmasını gerektirir...*³⁰

Bu araştırmada K-S Testi sonucunda dağılım karakteristiğinin normal dağılıma uygunluk gösterdiği tespit edilen Kur'an okumayı öğrenme yaşı, Kur'an dersi not ortalaması, tecvid bilgisi puanı ve müzik bilgisi puanı değişkenleri ile dos. ortalamaları arasındaki ilişkinin gruplara göre farklılık gösterip göstermediğinin analizinde parametrik testlerden **Bağımsız Örneklem t testi** kullanılmıştır. Bu testin, bağımsız

²⁷ Test hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Köklü, s. 79.

²⁸ Normal dağılım: Sürekli random değişkenlere ait verilerin oluşturduğu çan eğrisi biçiminde bir eğrinin yatay eksene göre gösterdiği dağılım. (Köklü, s. 97).

²⁹ Hüsnü Arıcı, **İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar**, Gözden Geçirilmiş 15. Baskı, Ankara: Meteksan A.Ş., 2005, s. 198; Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, s. 61.

³⁰ Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, s. 151.

ölçümlerle elde edilen ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için uygulandığı kaynaklarda belirtilmektedir.³¹

K-S Testi sonucunda dağılım karakteristiğinin normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilen yaş, haftalık Kur'an okuma süresi, Kur'an'dan ezbere bilinen sayfa sayısı, Kur'an ezberi yaparken ve ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi, müzik dinleme süresi değişkenlerin değerleri ile dos. ortalamaları arasındaki ilişkinin ve dos. ortalamalarının gruplara göre farklılık gösterip göstermediğinin analizinde parametrik olmayan testlerden **Mann-Whitney U Testi (Mu Testi)** kullanılmıştır. Bu test kaynaklarda *“iki bağımsız örneklemden elde edilen puanların arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için kullanılan en güçlü parametrik olmayan tekniklerden biri”* şeklinde anlatılmaktadır.³²

Buraya kadar anlatılanların dışında kalan cinsiyet, Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yer, Kur'an okuma alışkanlığı, müzik dinleme alışkanlığı, müzik eğitimi durumu ve müzik eğitimi türü gibi sayma kuralına uyan kategorik değişkenler ile dos. ortalamaları arasındaki ilişkinin gruplara göre farklılık gösterip göstermediğinin analizinde **Ki-Kare Testi** kullanılmıştır. Bu testin kategorik değişkenler arasındaki bağımlılığın araştırılmasında kullanıldığı kaynaklarda ifade edilmektedir.³³

Araştırmada çeşitli alt başlıklar halinde değerlendirilen tecvid bilgisi ve müzik bilgisi gibi değişkenlerle ilgili analizlerde kullanmak üzere tek bir sonuç elde edebilmek için, söz konusu değişkenlerin toplanabilirlik özelliğinin olup olmadığı **Tukey Testi** ile sınanmıştır.³⁴

Araştırmada, Kur'an ezberleme yöntemi, dinlenen müzik türü gibi çoklu cevap içeren değişkenlere dair verilere istatistik uzmanı tarafından test uygulanmayıp bunlara ait bulguların gruplara göre dağılım oranları grafikler halinde sunulmuştur.³⁵

³¹ Test hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Zeki Arslantürk, **Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri**, 5. Basım, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001, s. 140; Köklü, s. 67.

³² Test hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Köklü, s. 91.

³³ Çiğdem Arıcıgil Çılan, **Sosyal Bilimlerde Kategorik Verilerle İlişki Analizi**, 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 2009, s. 33; Köklü, s. 76.

³⁴ Test hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Köklü, s. 137.

³⁵ Grafikler için bkz. “2.2.14. Katılımcıların Kur'an ve Müzik ile ilişkisi”.

Kaynaklarda istatistiksel verileri anlamlı hale getirmenin bir yolunun, bu verileri bazı istatistiksel ölçülerle tanımlamak olduğu belirtilmektedir.³⁶ Bu araştırmada elde edilen verilerin sınıflandırılması ve tanımlanması amacıyla **frekans (f)**, **ortalama** değerleri gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.³⁷

Deney ve kontrol gruplarının deneysel çalışma sonrasında elde ettikleri dos. ortalamaları arasında çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığının test edilmesinde **0,05 anlamlılık (manidarlık) düzeyi** esas alınmıştır. Test değeri 0,05'ten büyük olduğunda değişkenler arasında farklılık olmadığı, 0,05'ten küçük olduğunda ise farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. İstatistiksel analizlerde hipotezlerin test edilmesi konusunda kullanılacak anlamlılık düzeyinin toplum bilimlerinde genellikle 0,05 olarak belirlendiği kaynaklarda ifade edilmektedir.³⁸ *Sosyal Bilimlerde Yaklaşımlar ve Metodolojiler* adlı eserde 0,05 değeri şu şekilde açıklanmaktadır:

“... Eğer bir bulgunun genelleştirilebileceği durumların %5'i söz konusu ilişkiyi göstermekte başarısız olursa bu, yirmi durumda bir tanesinin bunu gösteremeyeceği anlamına gelir. Aynı şekilde, eğer 0,05 önem düzeyine sahip bir bulgu ortaya koyamazsak, o zaman söz konusu ilişkinin her şeye rağmen gerçek olması için yirmide bir şans vardır...”³⁹

Araştırmada, değişken değerlerinin dağılımlarının sınıandığı K-S Testi'nde de **anlamlılık düzeyi 0,05** olarak belirlenmiştir. Test değeri 0,05'den büyük olduğunda dağılımın normal olduğu, 0,05'den küçük olduğunda ise normalden farklı olduğu kabul edilmiştir.

³⁶ Arıcı, s.41.

³⁷ Koyu renkler yazılan bu terimlerin tanımları için bkz. s. 20.

³⁸ Aziz, s. 162. Arslantürk, s. 139.

³⁹ Donatella della Porta ve Michael Keating, **Sosyal Bilimlerde Yaklaşımlar ve Metodolojiler**, Sabri Gürses (çev.), 1. Basım, İstanbul: Küre Yayınları, 2015, s. 304.

2.2.7. Sınırlamalar

1- Araştırma, İstanbul ili Üsküdar ilçesi sınırları içerisinde eğitim veren üniversitelerden **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi** öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

2- Araştırma, bu kurumun **ikinci sınıfında** öğrenim gören ve **gönüllü** olarak katılımcı olan öğrenciler (62 öğrenci) ile sınırlandırılmıştır.⁴⁰

3- Araştırma, deney ve kontrol gruplarına ezberlemeleri için verilen **Hicr Suresinin 91-95.** ayetleri ile sınırlandırılmıştır.

4- Araştırma, deney grubundaki deneklere ezberlemeleri için dinletilen Kur'an ayetlerinin uzman görüşlerine göre belirlenen⁴¹ **Rast** makamındaki okunuşu ile sınırlandırılmıştır.

5- **Araştırma sonucunda yapılacak olan yorumlar sadece araştırmanın yapıldığı dönem ve ilgili örneklem ile sınırlıdır.**

2.2.8. Varsayımlar

1- Deney ve kontrol grubunu oluşturan deneklerin hafıza kuvvetleri arasında fark olmadığı varsayılmaktadır.

2- Deney ve kontrol grubunu oluşturan deneklerin Kur'an okuma ve ezberleme hızları arasında fark olmadığı varsayılmaktadır.

3- Deney ve kontrol grubunu oluşturan deneklerin akademik başarı puanlarının Kur'an-ı Kerim dersi ile ilgili bütün alt başlıkları kapsadığı varsayılmaktadır.

4- Araştırmaya katılan deneklerin katılımcı bilgi formundaki sorulara samimi bir şekilde doğru yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

⁴⁰ Araştırmanın ikinci sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmasında, birinci sınıftaki öğrencilerin yükseköğrenime yeni başlamaları, bu yüzden araştırma kapsamında gerekli bazı bilgileri karşılayamayacakları, dördüncü sınıfların ise yükseköğrenimde son seneleri olması ve yoğun bir dönem geçirmeleri sebebiyle gerçekleştirilecek olan çalışmaya katılımda sıkıntı yaşanabileceği konusundaki çekinceler etkili olmuştur. Geriye kalan iki düzey (2. ve 3.sınıflar) arasında rastgele bir seçimde bulunulmuştur.

⁴¹ Detaylı bilgi için bkz. s. 24, Tablo 2.

2.2.9. Tanımlar

Araştırmanın metin kısmında kullanılan ve açıklanması uygun bulunan terimlerinin tanımları aşağıda yer almaktadır.

2.2.9.1. İstatistik Terimlerinin Tanımları⁴²

Anlamlılık/Manidarlık: “Eğer hipotez testinde kullanılan istatistik değeri kabul sınırları dışında yer alırsa, yani etkinin olmadığı null hipotezinin ret edilmesinin bir sonucu olarak bu etkinin manidar (anamlı) olduğu söylenir.”

Anlamlılık Düzeyi: “ H_0 null hipotezinin doğru olduğu halde ret edilme olasılığına anlamlılık ya da manidarlık düzeyi denir. Anlamlılık düzeyi, hipotetik değerle örneklemden elde edilen değer arasındaki farkın şansla açıklanamayacak kadar büyük olduğu anlamındadır.”

Bağımlı Değişken: “Deneyel bir çalışmada, bağımsız değişkenin her bir durumu altında deneklerden ölçülen değişkene denir. Bağımsız değişkene bağlı olarak ortaya çıkan ve araştırmanın sonucu durumunda olan değişkendir.”

Bağımsız Değişken: “Deneyel bir çalışmada, deneyi yapan kişi tarafından manipüle edilebilen ve etkileri araştırılan değişkenlere denir.”

Değişken: “Bir şahsın, grubun veya çevrenin bir durumdan diğerine değişebilen veya bir farklılık gösterebilen herhangi bir özelliğidir.”

Deney: “Bir değişkenin değiştirildiği ya da manipüle edildiği, diğer değişkene ait puanların ölçüldüğü ve diğer tüm değişkenlerin ise kontrol edildiği bir araştırma yöntemidir.”

Frekans: “Bir veri setinde, her bir puanın ortaya çıkma sayısı olarak tanımlanır. Kısaca, değişkenin herhangi bir değerinin tekrar sayısıdır.”

⁴² Köklü, s. 5, 11, 12, 33, 51, 97, 102, 141. (İstatistik terimlerinin tanımları bu sözlükten alınmıştır).

Normal Dağılım: “Sürekli random değişkenlere ait verilerin oluşturduğu çan eğrisi biçiminde bir eğrinin yatay eksene göre gösterdiği dağılım.”

Ortalama: “Ortalama, aritmetik ortalamaya karşı gelir. Bir grup verinin aritmetik ortalaması, bir dağılımdaki puanların toplanıp puanların sayısına bölünmesidir.”

Veri: “Gözlemler ve görüşmeler sonucu olarak toplanan sayılar veya ölçmeler.”

2.2.9.2. Kur'an ve Tecvid Terimlerinin Tanımları⁴³

Fem-i Muhsin: “Kur'an-ı Kerim'i emredilene uygun olarak en güzel tarzda icara eden üstat.”

Hareke: “Kur'an harflerini seslendiren ve dilimizdeki sesli harflerin yerini tutan işaretlerdir.”

Sükun: “Sözlükte durmak susmak manalarına sükun halindeki harfin herhangi bir hareke ile yönü tayin edilmemiştir.”

Tecvid Kuralları: “Harflerin mahreç ve sıfat farklılıklarını gözeterek

Kur'an-ı Kerim'i, Allah'ın emrettiğine uygun bir biçimde okumak için uyulması gereken kurallardır.”

Tilavet: “Kur'an ayetlerini birbiri ardınca tecvid esasları ve cari usuller çerçevesinde, sanatlı, seyirli, ahenkli şekilde okumak.”

Mahrec: “Harfin, ağızda doğup belirdiği yer.”

⁴³ Mehmet Ali Sarı, **Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları**, 2. Baskı, İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2011, s. 41-59 (Kur'an ve Tecvid ilmiyle alakalı terimlerin tanımları bu kaynaktan alınmıştır).

2.2.9.3 Diğer Tanımlar

Makamsal Okuyuş: Herhangi bir metnin makamsal yapıların (çeşniler-makamsal aralıklarla oluşturulmuş dörtlü veya beşli nota grupları) kullanılmasıyla manasının önüne geçmeyecek bir müzikal üslupla seslendirilmesi.

Doğru Okuyuş Sonucu: Katılımcıların ezber okuyuşunun uzman okuyuşuna uygunluğunu gösteren sayı.

2.2.10. İlgili Literatür Taraması

Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasında ele alınan kaynakların kapsamlarına göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 1

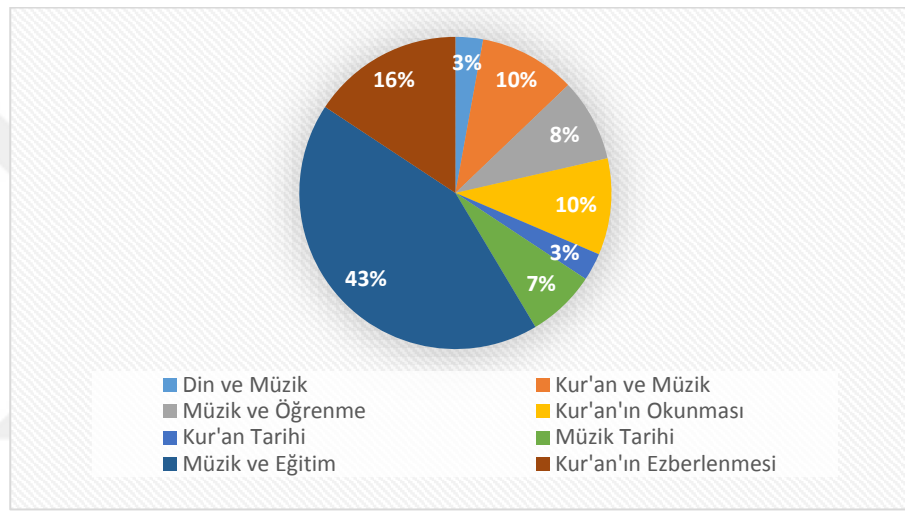
Literatür Taramasındaki Kaynakların Kapsamlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

[illegible]

***Frekans:** Ölçümlerin tekrar sayısı.

Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taraması kapsamında 70 adet eser incelenmiştir. (İncelenen eserlerle ilgili teknik detaylar için bkz. s. 105, Ek 2.5.) Yukarıdaki tablo ve grafikte de görüldüğü gibi, Kur'an-ı Kerim ile ilgili çalışmalarda Kur'an'ın okunması, ezberlenmesi, Kur'an ve müzik ilişkisi gibi konulara yer verilirken müzik ile ilgili çalışmalarda din ve müzik, müzik ve öğrenme, müzik ve eğitim konularına değinildiği anlaşılmaktadır. Yapılan literatür taramasında “Kur'an'ın ezberlenmesi ile makamsal okuyuş ilişkisi” hakkında ise herhangi bir çalışmaya

rastlanmamıştır. Taramada incelenen kaynaklardan, konusu müzik ve eğitim olanların oranı %42,9 iken, Kur'an ayetlerinin ezberlenmesinde makamsal okuyuşun etkisi konusunda kaynak oranının %0,00 olması yani hiçbir kaynak bulunamaması, bir taraftan müzik alanında dini metinlerin ezberlenmesi hususunun eğitim ve müzik araştırmaları kapsamına alınmadığını, diğer taraftan ise dini ilimler alanında müziğin Kur'an ayetlerinin ezberlenmesi hususunda bir eğitim aracı olup olamayacağı konusunun araştırılmadığını göstermektedir. Her iki alanda da bu konuda gözlenen boşluğun doldurulması açısından bu çalışma önem arz etmektedir.



Şekil 1: Literatür Taramasındaki Kaynakların Kapsamlarına Göre Yüzde Dağılımı

2.2.11. Araştırmanın Tasarım Aşaması

Araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapıldı daha önce böyle bir konunun çalışılmadığı tespit edildikten sonra deneysel çalışmanın tasarlanması amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Sekiz haftalık süreçte Marmara Üniversitesi ve diğer bazı üniversitelerde görev yapan Psikoloji,⁴⁴ Din Psikolojisi,⁴⁵ İstatistik,⁴⁶ Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme,⁴⁷ Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat⁴⁸

⁴⁴ Yrd. Doç. Dr. Reyhan Bilge (İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Üyesi, 29.09.2016).

⁴⁵ Doç. Dr. Ali Ayten (MÜİF Öğretim Üyesi, 23.09.2016), Yrd. Doç. Dr. Sevdü Düzgüner (MÜİF Öğretim Üyesi, 18.11.2016).

⁴⁶ Yrd. Doç. Dr. Melek Astar (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 06.10.2016).

⁴⁷ Dr. Müge Uluman (Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Görevlisi Öğr., 03.11.2016).

⁴⁸ Prof. Dr. Nihat Temel (MÜİF Öğretim Üyesi, 02.11.2016), Naci Demirci (MÜİF Araştırma Görevlisi, 02.11.2016), Prof. Dr. Mehmet Emin Maşalı (MÜİF Öğretim Üyesi, 03.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Kamil Yaşaroğlu (MÜİF Öğretim Üyesi, 14.11.2016), Dr. Münteha Maşalı (MÜİF Öğretim Görevlisi, 18.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Fatih Çollak (MÜİF

alanlarından öğretim elemanlarıyla, psikologlarla⁴⁹ ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görevli uzmanlarla⁵⁰ görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde uzmanlardan deneysel desen modeli, evren ve örneklem tespiti, katılımcı sayısı ve niteliği, deney ortamının şartları, deney gruplarının özellikleri, araştırma materyalleri, alt problem ve hipotezlerin oluşturulması, uygulama sonucu katılımcı performansının değerlendirilmesi gibi konularda bilgi ve öneriler alınmıştır. Bunlar doğrultusunda araştırma modeli ve katılımcı sayısı belirlenerek araştırma materyalleri ile ilgili hazırlık sürecine geçilmiştir.

2.2.12. Araştırma Materyallerinin Hazırlık Aşaması

Bu aşamada öncelikle araştırmaya katılacak öğrencilerin demografik bilgilerini, Kur'an ve müzik ile olan bağlarını öğrenmek amacıyla 15 sorudan oluşan bir katılımcı bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.⁵¹ Deneysel çalışmada katılımcılardan ezberlemeleri istenilen ayet grubunun özellikleri ve deney grubuna dinletilecek olan Kur'an okuyuşunun gerçekleştirileceği makam uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda tespit edilmiştir. Alınan uzman görüşlerinin işlendiği formun sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2

Uzman Görüşleri Frekans ve Yüzde Dağılımı Tablosu

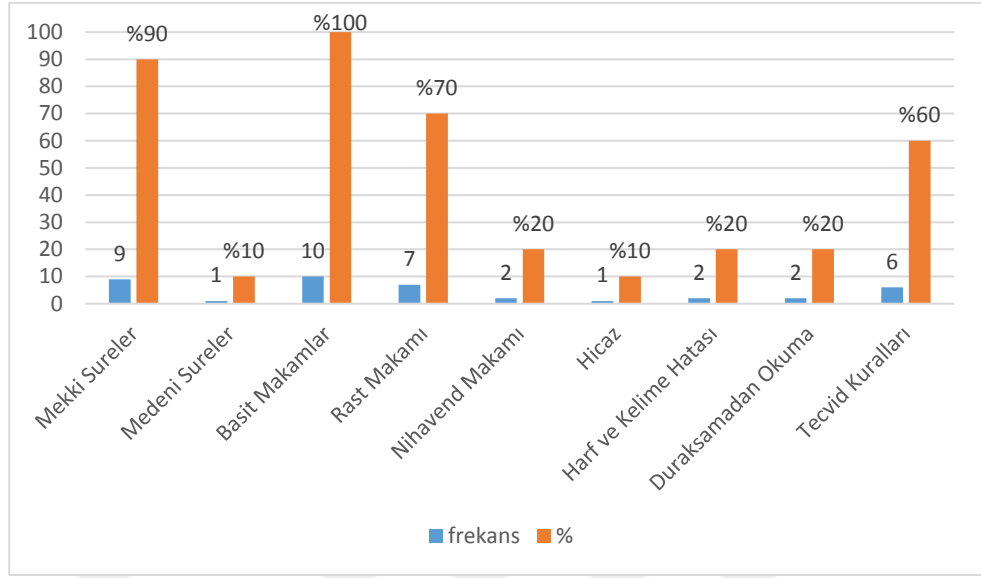
Konu	Öneri	Frekans	%	Uzman Sayısı:10
Sure Niteliği	Mekki Sureler	9	90	
	Medeni Sureler	1	10	
Makam Niteliği	Basit Makamlar	10	100	
Makam İsmi	Rast Makamı	7	70	
	Nihavend Makamı	2	20	
	Hicaz	1	10	
Okuyuş Değerlendirme	Harf ve Kelime Hatası	2	20	
	Duraksamadan Okuma	2	20	
	Tecvid Kuralları	6	60	

Emekli Öğretim Üyesi, 18.11.2016), Yrd. Doç. Dr. Hatice Şahin Aynur (Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, 22.11.2016), .Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kılıç (MÜİF Öğretim Üyesi, 23.11.2016).

⁴⁹ Uzm. Psk. Şeyma Demirlıkan (Türk Kızılayı Uzman Klinik Psikoloğu, 25.09.2016), Psikolog Ebrar Yenice Kanık (İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü Kurum Psikoloğu, 29.10.2016).

⁵⁰ Kerim Öztürk (Üsküdar Valide-i Cedid Camii İmam-Hatibi, MÜİF Misafir Öğretim Görevlisi, 16.11.2016), Yunus Balcıoğlu (Ataşehir Mimar Sinan Camii İmam-Hatibi, MÜİF Misafir Öğretim Görevlisi, 16.11.2016), Osman Eğin (İstanbul Haseki Diyanet Eğitim Merkezi Müdürü, 21.11.2016).

⁵¹ Form için bkz. s. 91, Ek 1.1.



Şekil 2: Uzman Görüşleri Frekans ve Yüzde Dağılımı

Yukarıdaki tablo ve grafik incelendiğinde uzman görüşlerinin; katılımcılara **Mekki surelerin**⁵² birinden seçilecek olan ayet grubunun ezberletilmesi, bu ayetlerin uzman tarafından basit makamlardan biri ile en çok da **Rast makamı** ile okunması, katılımcı ezber okuyuşunun değerlendirilmesinde en fazla **tecvid kurallarına** dikkat edilmesi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, katılımcılardan ezberlemeleri istenilecek ayet grubu Mekki bir sure olan Hicr Suresi'nin 91-95. ayetleri olarak belirlenmiştir. Bu surenin seçilmesinde uzman görüşü sonuçlarının işaret ettiği Mekki olma özelliği dışında herhangi bir etken bulunmamaktadır. Sure içinden ezber için seçilecek bölümün belirlenmesinde ise ayet uzunluklarının birbirine yakın olmasına özen gösterilmiştir. Belirlenen ayet grubunun uzman tarafından Rast makamında ve makamsız şekilde okunup kaydedilmesi suretiyle deneysel çalışma esnasında gruplara dinletilecek olan iki farklı ses kaydı

⁵² Medine'ye hicretten önce nazil olan ayet ve sureler Mekki olarak nitelendirilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Murat Sülün, **Kur'an Kılavuzu Mutlak Gerçeğin Sesi**, 1. Basım, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011, s. 90.

oluşturulmuştur.⁵³ Bu kayıtlardan **makamsız** okuyuşla yapılanı üzerinde, herhangi bir ton, nağme farkı içermemesi adına **frekans editing** işlemi gerçekleştirilmiştir.⁵⁴

Uzman tarafından, Rast makamında gerçekleştirilen makamsal okuyuşun Fatma Zehra Karışman tarafından notaya alınmış hali aşağıda sunulmaktadır:

Bis- mil- lâ- hir- rah- mâ- nir- ra- hîm

El- le- zî- ne- ce- a- lül- ku'- â- ne- ı- dîn,

Fe- ve- rab- bi- ke- le- nes'- e- len- ne- hüm- ec- me- îñ,

Am- mâ- kâ- nû- yâ- me- lûn,

Fas- da- bi- mâ- tû- me- ru- ve- â- rıd- a- nil- müş- ri- kîn

İñ- nâ- ke- fey- nâ- kel- müs- teh- zi- îñ

Deneyisel çalışmada dinletilmek üzere oluşturulan ses kayıtları, araştırma için gönüllü olan katılımcılardan rastlantısal olarak seçilen beş kişi ile gerçekleştirilen pilot çalışmada kullanılmıştır. Kayıtları dinleyerek ezber yapmaya çalışan katılımcılardan

⁵³ Hicr suresi 91-95. ayetlerin uzman okuyuş kayıtları, İstanbul Ataşehir ilçesi Mimar Sinan Camii İmam Hatibi olan ve aynı zamanda MÜİF'de misafir öğretim görevlisi olarak Kur'an Okuma ve Tecvid dersleri veren Yunus Balcıoğlu tarafından, Apple marka iPhone 6s Plus model cep telefonu ile yapılmıştır.

⁵⁴ Bu işlem MÜİF Türk Din Musikisi ABD hocalarından Doç. Dr. Ayşe Başak İlhan Harmancı tarafından Apple Mac Pro model cihazda Cubase 7 müzik yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Frekans Editing: Kaydedilen bir sesin istenilen tonlama ölçütlerine uydurulması için yapılan işlem.

hem makamsal okuyuş dinleyenler hem de makamsız okuyuş dinleyenler, ayet grubunun bütün olarak sunulduğu kaydı ezber yapmaya uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu sebeple, **parçadan bütüne** prensibi esas alınarak, her iki grup için uzman okuyuşu kaydı kullanılarak iki yeni kayıt daha hazırlanmıştır.⁵⁵ Deneysel çalışmanın ilk aşamasında gruplar için hazırlanan bu kayıtlar, ikinci aşamasında ise uzman kaydının orijinal hali (ayetlerin bütün halde okunduğu kayıtlar) kullanılmıştır.

2.2.13. Çalışma Grubunun Oluşturulma Aşaması

Bu aşamada örneklemin alınacağı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 2. sınıfta okuyan öğrencilere Din Psikolojisi hocalarının gözetiminde, yapılacak çalışmadan genel olarak bahsedilip kendilerinden **gönüllü** olarak araştırmaya katılmak isteyenlerin isimlerini ve iletişim bilgilerini gönüllü katılımcı olma formuna yazmaları talep edilmiştir.⁵⁶ Bu esnada katılımcıları yönlendirmiş olmamak adına araştırmanın konusu hakkında öğrencilere bilgi vermemeye özen gösterilmiştir. Ayrıca **katılımcıların birbirine yakın özelliklere sahip olması** açısından **hafız olmama** ve **hafızlık yapıyor olmama** şartının araştırma açısından önemli olduğu da öğrencilere belirtilmiştir. Bu süreç sonunda araştırmada katılımcı olmak için 67 öğrenci gönüllü olmuştur. Bu öğrencilerden 5'i ile pilot çalışma gerçekleştirildiği için asıl uygulama geri kalan 62 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Bu gönüllü grubunun 51'i kız 11'i erkek öğrenciden oluşmaktadır. 2016-2017 Eğitim-öğretim yılı itibarıyla MÜİF'de okuyan erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına oranı göz önünde bulundurulduğunda gönüllü olanlar arasındaki erkek ve kız sayısı farkının araştırma açısından problem teşkil etmeyeceği düşünülmektedir. Yapılan yansız atama⁵⁷ neticesinde bu katılımcıların 31'i deney grubunu, 31'i kontrol grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların gruplara dağılımını gösteren tablo ve grafik aşağıda yer almaktadır.

⁵⁵ Kayıtların hazırlanmasında Lenovo marka G50-80 model notebook ve Samsung marka S3 Mini GT I8200Q model cep telefonu kullanılmıştır. Hazırlanan kayıtlar parçadan bütüne prensibi gereğince öncelikle ilk ayet, sonra birinci ve ikinci ayet, daha sonra birinci ikinci ve üçüncü ayet, sonrasında birinci ikinci üçüncü ve dördüncü ayetler, son olarak da birinci ikinci üçüncü dördüncü ve beşinci ayet şeklinde oluşturulmuştur.

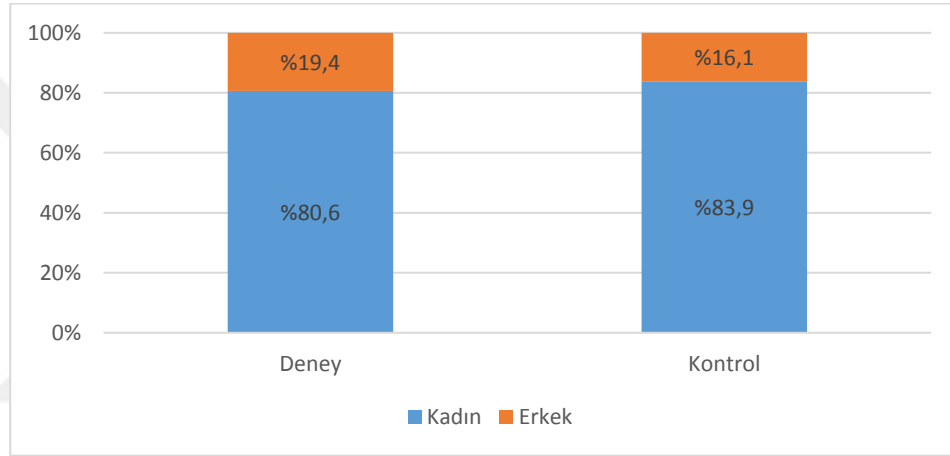
⁵⁶ Form için bkz. s. 96, Ek 1.4.

⁵⁷ Yansız atama: Evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türü (Karasar, s. 151).

Tablo 3

Katılımcıların Gruplara Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

		Deney Grubu	Kontrol Grubu	Toplam
Kadın	Frekans	25	26	51
	%	80,6	83,9	82,3
Erkek	Frekans	6	5	11
	%	19,4	16,1	17,7
Toplam	Frekans	31	31	100
	%	100	100	100



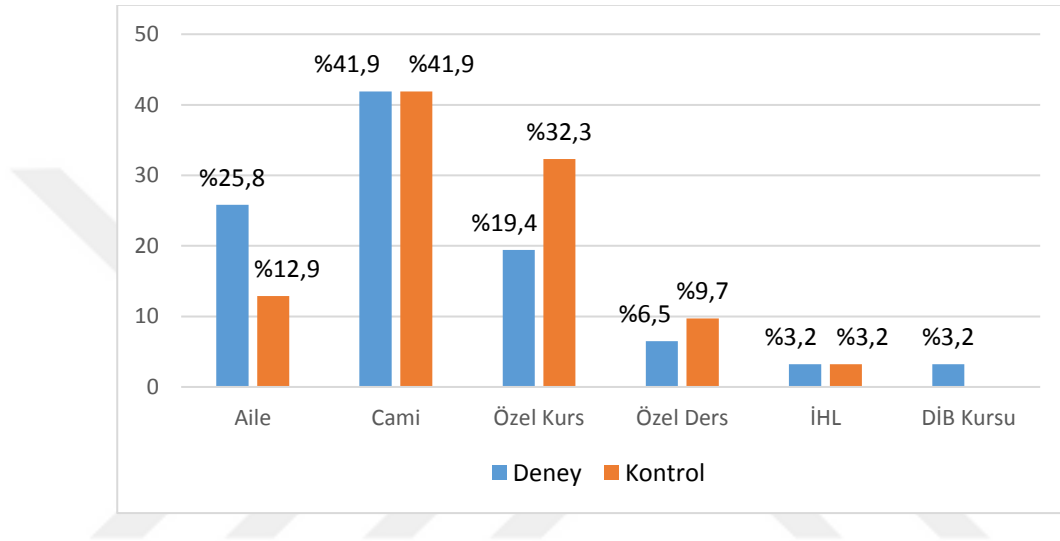
Şekil 3: Katılımcıların Cinsiyete Göre Gruplara Dağılım Yüzdeleri

Yukarıdaki tablo ve grafik incelendiğinde katılımcıların yarısının deney grubunu yarısının da kontrol grubunu oluşturduğu; iki grupta yer alan kız ve erkek katılımcı sayısının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.14. Katılımcıların Kur'an ve Müzik ile Olan İlişkisi

Araştırmada yer alan katılımcıların Kur'an ve müzik ile bağlarının nasıl olduğunu öğrenmek üzere hazırlanan katılımcı bilgi formundan bu konudaki kategorik değişkenlerle⁵⁸ ilgili elde edilen veriler aşağıda grafiklerle sunulmaktadır.

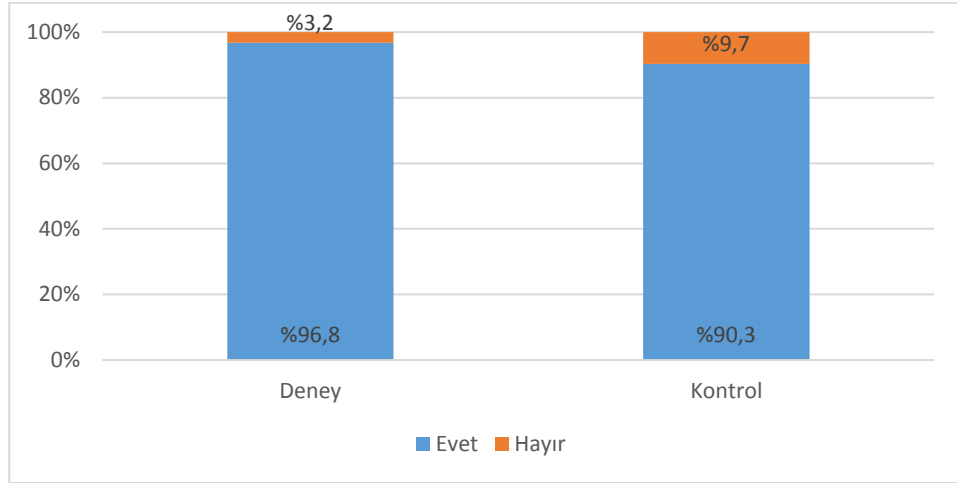
2.2.14.1. Katılımcıların Kur'an ile İlişkisine Dair Veriler



Şekil 4: Kur'an Okuma Eğitiminin İlk Alındığı Yer

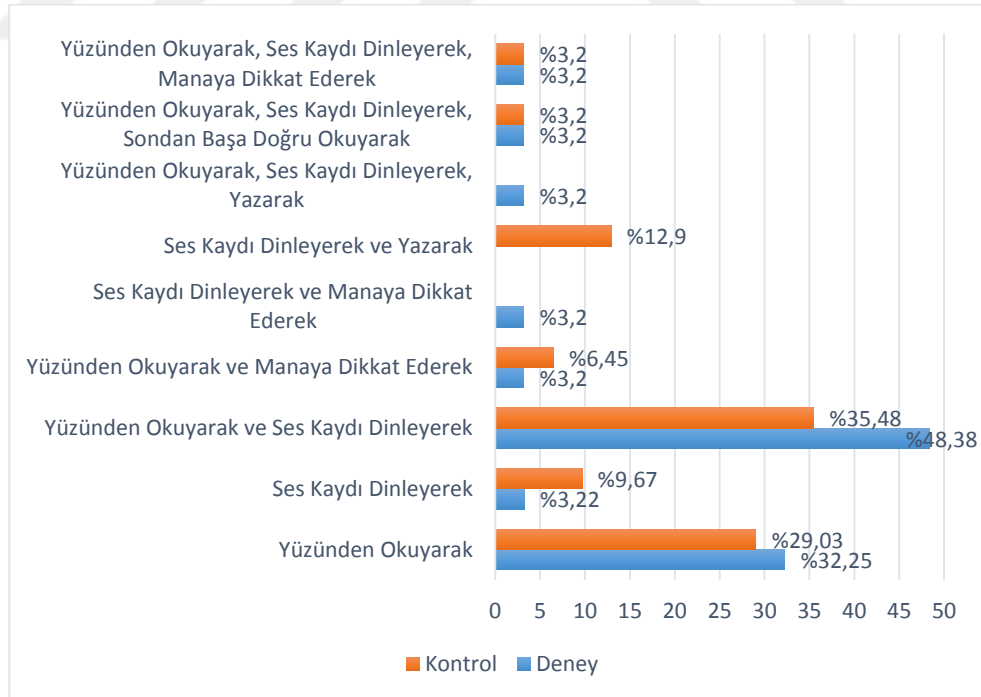
İlk Kur'an okuma eğitimlerini nerede aldıklarına dair soruya Şekil 4'te görüldüğü gibi katılımcıların önemli bir çoğunluğu tarafından **camii** cevabı verilmiştir. Camiden sonra en çok özel Kur'an kursu ve aile bu eğitimin ilk alındığı yer olarak görülmektedir.

⁵⁸ Bireyler ya da objeler, nitelik ve çeşit yönünden farklılık gösteren bu tür değişkenlere göre kategorilere ayrılabilir ve böylece bir kategoriye girenlerin sayısı saptanabilir (Arıcı, s. 12).



Şekil 5: Ders Dışı Kur'an Okuma Alışkanlığı

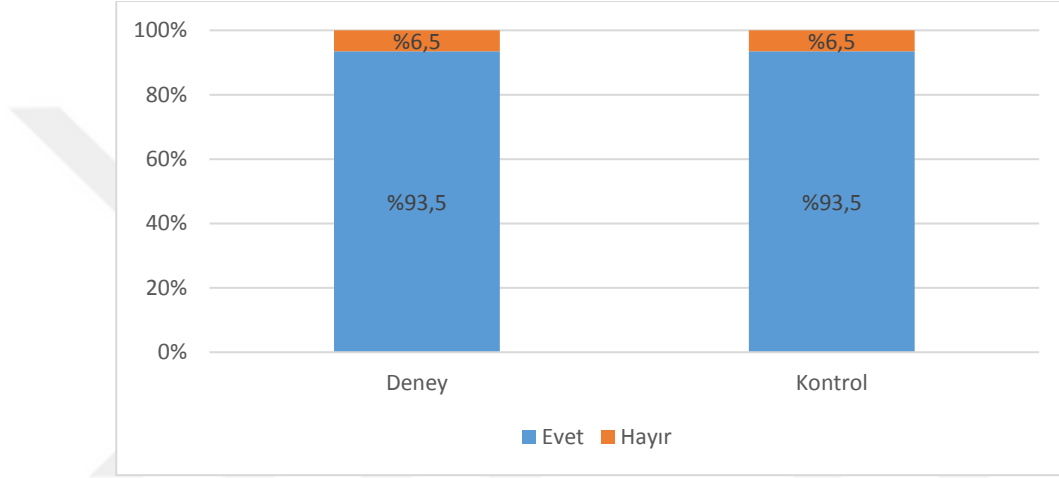
Dersler ve sınavlara hazırlık aşaması dışında Kur'an okuma alışkanlıklarının olup olmadığını öğrenmek üzere sorulan soruya Şekil 5'te görüldüğü gibi katılımcıların tamamına yakını tarafından **evet** cevabı verilmiştir.



Şekil 6: Kur'an Ezberleme Yöntemi

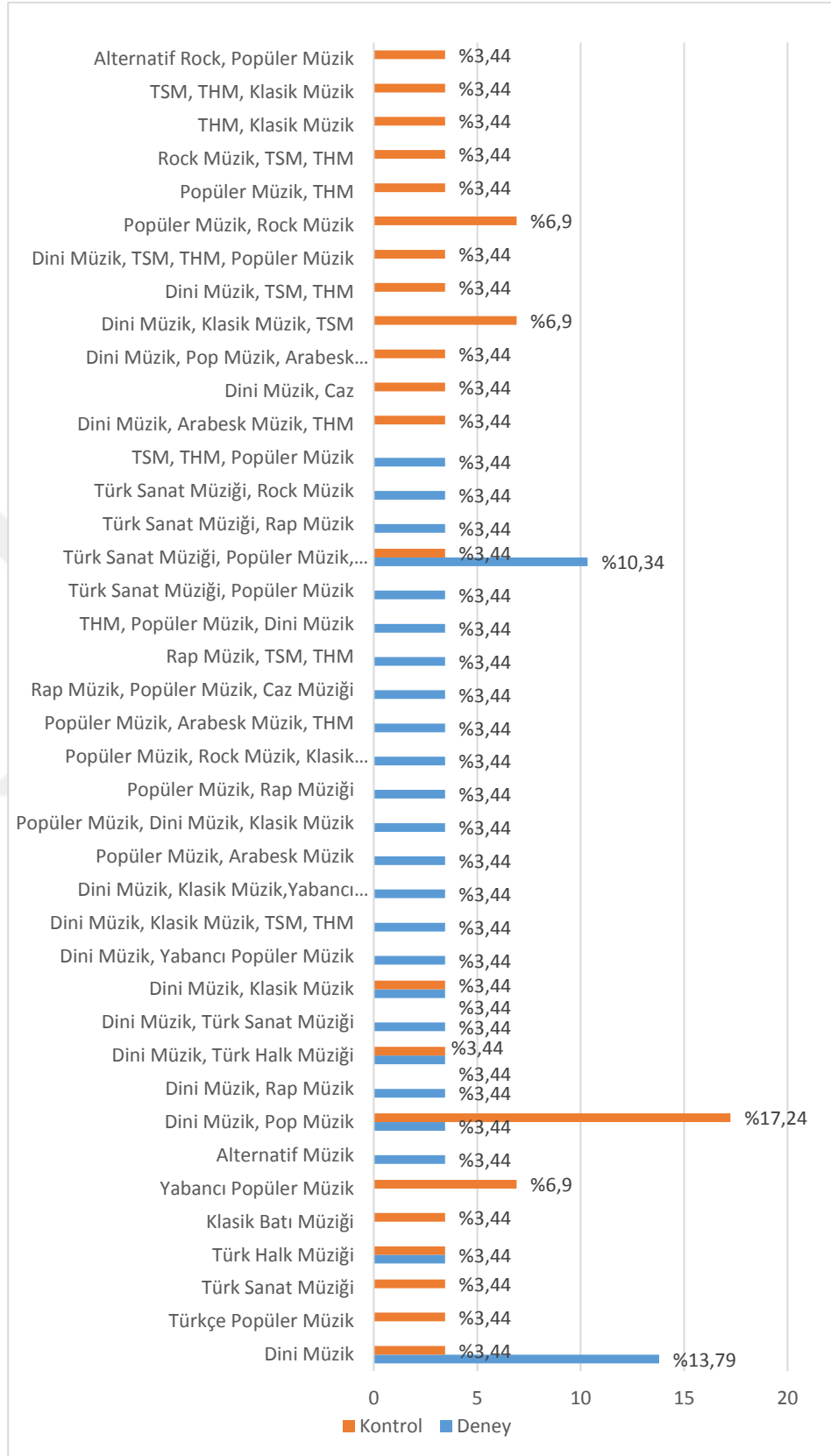
Katılımcıların Kur'an ayetlerini ezberlerken nasıl bir yöntem uyguladıklarını öğrenmeye yönelik sorulan soruya, Şekil 6'da görüldüğü gibi hem deney hem de kontrol grubundaki katılımcıların büyük bir kısmı tarafından **kendi kendime yüzünden okuyarak ve bir hocanın ses kaydını dinleyerek** cevabı verilmiştir. Bu soruya katılımcıların birden çok cevap verme şansı olduğu için tablodaki verilerin genel toplamı %100'ü geçmektedir.

2.2.14.2. Katılımcıların Müzik ile İlişkisine Dair Veriler



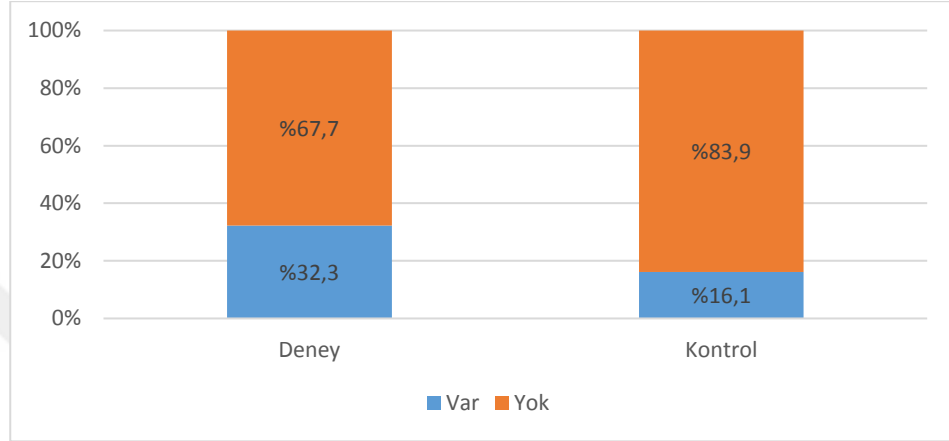
Şekil 7: Müzik Dinleme Alışkanlığı

Müzik dinleme alışkanlıklarının olup olmadığını öğrenebilmek amacıyla sorulan soruya Şekil 7'de görüldüğü gibi her iki gruptaki katılımcıların tamamına yakını tarafından **evet** cevabı verilmiştir. Müzik dinleme alışkanlığı olmayan katılımcı oranının da deney ve kontrol grubunda birbirine denk olduğu görülmektedir.



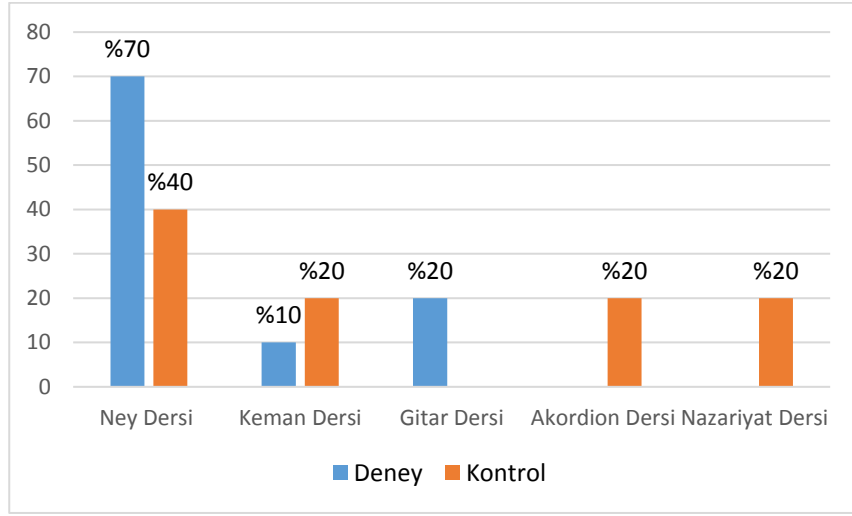
Şekil 8: Dinlenen Müzik Türleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin ne tür müzik dinlediğini öğrenmek üzere sorulan soruyla ilgili, genelde kulağına hoş gelen her müziği dinlediğini belirtilen katılımcıların yoğunlukla dinledikleri müzik türlerinin **dini müzik ve popüler müzik** olduğu Şekil 8’de görülmektedir. Bu soruya katılımcıların birden çok cevap verme şansı olduğu için tablodaki verilerin genel toplamı %100’ü geçmektedir.



Şekil 9: Müzik Eğitimi Durumu

Şekil 9’da görüldüğü üzere, okuldaki Dini Musiki dersleri dışında özel bir müzik eğitimi alıp almadıklarını öğrenmek amacıyla sorulan soruya katılımcıların yarısından fazlası herhangi bir müzik eğitimleri olmadığı yönünde cevap vermiştir. Okuldaki ders dışında bir çeşit müzik eğitimi aldığını belirtenlerin sayısının, deney grubunda kontrol grubuna göre daha çok olduğu görülmüştür. Yansız atama ile oluşturulan bu iki gruptan deney grubunda yer alan ve müzik eğitimleri olduğunu belirten katılımcı sayısının kontrol grubundakine göre daha çok olmasının, yapılan görüşmelerde aldıklarını belirttikleri eğitimin niteliği ve niceliği açısından araştırma sonuçlarını etkilemeyeceği düşünülmektedir.



Şekil 10: Müzik Eğitimi Türü

Okuldaki Dini Musiki dersi dışında özel olarak müzik eğitimi aldığını ifade edenlerin ne tür bir eğitim aldıklarını öğrenmek amacıyla sorulan soruya, Şekil 10'da belirtildiği üzere bu katılımcıların tamamına yakını tarafından bir tür **enstrüman** dersi alındığına yönelik cevap verilmiştir. Bunlar içinde ilk sırayı **ney dersinin** aldığı görülmektedir.

2.2.15. Araştırmanın Uygulama Aşaması

Araştırmanın uygulama aşaması toplamda 4 hafta sürmüştür. Araştırmacı, bu süreç boyunca hafta içi her gün, deneysel çalışma için MÜİF Camii Kültür Merkezi binasında yetkililer tarafından tahsis edilen odada,⁵⁹ o gün gelen katılımcılar ile birebir görüşerek deneysel işlemleri gerçekleştirmiştir. Her bir katılımcı ile yapılan görüşme, deneysel işlemler ve katılımcı bilgi formunun doldurulması dahil ortalama yirmi dakika sürmüştür. Araştırma için gelen katılımcıların rastlantısal olarak atandığı deney ve kontrol gruplarına sırasıyla şu işlemler uygulanmıştır:

- 1- Katılımcıdan bilgi formunu okuyup imzalaması istendi. Aynı form araştırmacı tarafından da imzalandı.
- 2- Katılımcıların bilgi formundaki sorulara verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından forma kaydedildi.

⁵⁹ Deneysel çalışmanın gerçekleştirildiği oda görseli için bkz. s. 139, Ek 3.1.

- 3- Katılımcıdan önünde hazır bulunan Kur'an-ı Kerim'den ilgili ayet grubunu 2 defa sesli olarak okuması istendi.⁶⁰
- 4- Katılımcıdan araştırma için kullanılacak olan kulaklığı⁶¹ takarak hazırlanan ses kaydını dinlemesi ve bu sırada ayetleri ezberlemeye çalışması istendi. Bu aşamada deney grubundaki katılımcılara makamsal okuyuşla yapılan ses kaydı, kontrol grubundaki katılımcılara ise makamsız okuyuşla yapılan ses kaydı dinletilmiştir.⁶²
- 5- Ses kaydını dinledikten sonra katılımcıdan kulaklığı çıkartıp ayet grubunu 3 defa yine Kur'an'dan sesli okuyarak ezberlemeye çalışması istendi.⁶³
- 6- Katılımcıdan varsa kendi kulaklığını, yoksa araştırma için hazırlanan kulaklığı sadece bir kulağına takıp, ses kaydını 5 defa dinlerken ayetleri sesli okuyarak ezberlemeye çalışması istendi.⁶⁴ Bu aşamada Kur'an'a bakarak okumaları ya da ezbere okumaları konusu katılımcıların tercihinine bırakıldı.

⁶⁰ Kur'an ezberi çalışmasına başlamadan önce, aşinalık kazanmak açısından ezberlenecek metnin yüzünden (metne bakarak) birkaç defa okunması uzmanlarca önerilmektedir. Bu konuda bazı kaynaklar yüzünden okuma tekrar sayısı ile ilgili 3-5 gibi rakamlar verirken (İbrahim Tanrıkulu, "Kur'an Öğretimine ve Hıfzına Dair Bazı Mülâhazalar", *Yecder Kitapları I* Yecder I. Ulusal Din Görevlileri Sempozyumu Tebliğleri, 2010, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, [13 Mart 2017]); (Yavuz Fırat, "Kur'an Öğretimi ve Hafızlık Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2007, 2, 23, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, [13 Mart 2017]); bazıları herhangi bir sayı vermeksizin, ezberlenecek kısmın çokça okunarak işlek hale getirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Mehmet Adıgüzel, "Kur'an Öğrenim ve Öğretiminin Önemi ve Ezberleme Teknikleri", *Ekev Akademi Dergisi*, 2001, 3, 1, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, [13 Mart 2017]); (Yusuf Alemdar, "Teknik ve Estetik Açısından Kur'an Öğretme ve Okumaya Dair Bazı Gözlem ve Görüşler", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2008, 12, 1, [13 Mart 2017]). Kaynaklarda bu konuyla ilgili standart bir uygulamaya rastlanmadığından, yüzünden okuma tekrar sayısı deneysel çalışma süresinin de kısıtlılığı sebebiyle araştırmacı tarafından rastlantısal şekilde ilk aşamada 2, ikinci aşamada 3 defa olarak belirlenmiştir.

⁶¹ Katılımcılara ses kaydının dinletildiği Hadron marka Color Fashion EP05 model katlanır kulaklığın teknik özellikleri: Hoparlör Frekans Aralığı 20HZ-20KHZ; Hoparlör Empedansı 32 Ohm; Hoparlör Hassaslığı 104db. (Kulaklık görseli için bkz. s. 139, Ek 3.2.)

⁶² Deney grubuna dinlettirilmek üzere hazırlanan ses kaydının süresi 5 dakika 41 saniye iken kontrol grubunkin 5 dakika 35 saniyedir. İki kaydın süreleri arasındaki bu fark deney grubunun kaydının makamsal okuyuşla, kontrol grubununkinin ise makamsal olmayan okuyuşla gerçekleştirilmesinden kaynaklanmaktadır.

⁶³ Dipnot 60'da belirtilen nedenle bu aşamada da tekrar sayısı rastlantısal şekilde 3 defa olarak belirlenmiştir

⁶⁴ Yavuz Fırat, "Kur'an Öğretimi ve Hafızlık Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler" isimli makalesinde, ezberlenecek kısmın yüzünden okunduktan sonra sahih okuyan (tecvid kurallarına ve harflerin mahreçlerine uyan) hafızların ses kayıtlarından da birkaç defa dinlenebileceğini belirtmektedir (Fırat, s. 562). Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hafızlık Eğitim Programı'nda da, ezberlenecek bölümün öğrenciye dinletilmesinin öneminden bahsedilmektedir (Diyanet İşleri Başkanlığı, "Hafızlık Eğitim Programı", Ankara, 2010, <http://docplayer.biz.tr/2613955-T-c-basbakanlik-diyanet-isleri-baskanligi-hafizlik-egitim-programi.html>, [13 Mart 2017], s. 26). Yüzünden okuma tekrar sayısı konusunda olduğu gibi ses kaydı dinleme sayısında da standart bir uygulamaya rastlanmadığı için bu aşamadaki ses kaydı dinleme sayısı araştırmacı tarafından rastlantısal olarak 5 defa şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca, uzmanların ezber yaparken kişinin kendi sesini duymasının önemli olduğuna dikkat çekmesi sebebiyle katılımcılardan ezberlerini yaparken sesli okuma yapmaları istenmiştir (Nihat Temel, -MÜİF Öğretim Üyesi-, "Araştırmada Kullanılacak Materyalleri Belirlemek Üzerine Uzman Görüşü Alınması" konulu şifahi görüşme, İstanbul: 2 Kasım 2016; DİB Hafızlık Eğitim Programı 2010).

- 7- Ses kaydı dinleme ve ezberleme aşamalarında katılımcının ayetleri yüzünden okuyarak takip ettiği Kur'an-ı Kerim bu sürecin sonunda kapatıldıktan sonra katılımcıdan ezberlediği ayet grubunu ezbere okuması istendi. Bu okuyuş esnasında daha sonra araştırmacı tarafından değerlendirilmek üzere katılımcının bilgisi ve onayı dahilinde ses kaydı yapılmıştır.⁶⁵ Yapılan bu kayıtlar katılımcı numarası ile isimlendirilerek arşivlenmiştir.

2.2.16. Katılımcı Ezber Okuyuşlarının Değerlendirilmesi

Deneysel işlemlerin sonunda yapılan ses kayıtları araştırmacı tarafından dinlenerek katılımcıların ezber okuyuşları değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Değerlendirmeler, uzman okuyuşundan ve seçilen ayet grubundan yola çıkılarak belirlenen ölçütler çerçevesinde yapılmıştır. Bu aşamada elde edilen veriler **doğru okuyuş değerlendirme formuna** işlenmiştir.⁶⁶ Katılımcıların okuyuşlarını ölçmek ve gruplar arasındaki farklılıkları tespit edebilmek amacıyla oluşturulacak **doğru okuyuş sonucu** için, seçilen ayet grubunun barındırdığı teknik özellikler ve bunların ayetlerde bulunma adetleri hesaplanıp **hatasız okuma kriterleri tablosu** oluşturulmuştur.⁶⁷ Bu tablonun oluşturulmasında, okuyuşların sağlıklı ölçümünün yapılabilmesi için en küçük ayrıntıya inilerek **tecvid kuralları, harf ve hareke** gibi özellikler dikkate alınmıştır. Ezber okuyuşunda katılımcı tarafından bu özelliklerle ilgili hatalı kullanılan ya da hatırlanmayan unsurlar hata olarak değerlendirilirken tekrar edilenler hata kapsamına alınmamıştır. Sonuç olarak seçilen ayet grubu ile ilgili katılımcının yapabileceği **maksimum hata sayısı 198** olarak tespit edilmiş ve katılımcıların dos. ortalamaları ile grupların başarı oranları buna göre hesaplanmıştır.

2.2.17. Okuyuş Ön Değerlendirme Sonuçları

Hatasız okuma kriterleri dikkate alınarak hesaplanan katılımcı dos. ortalamalarının oluşturduğu deney ve kontrol grubu başarı/hata oranları ile bunların

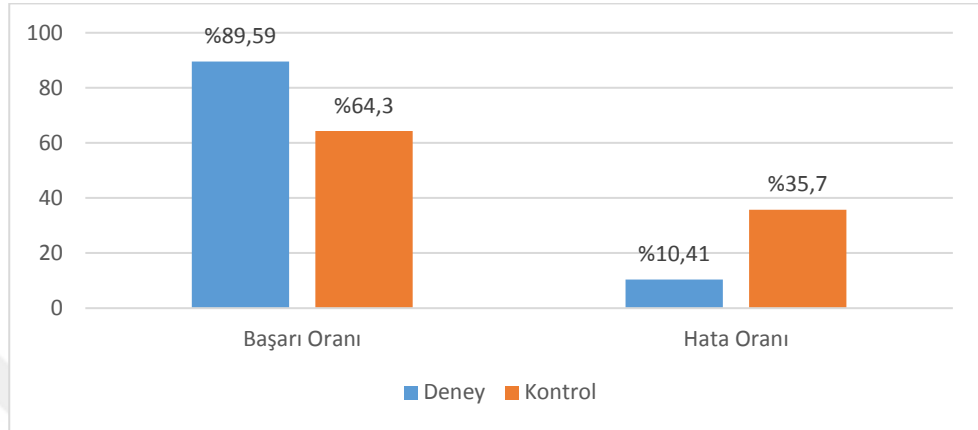
⁶⁵ Katılımcıların ezber okuyuşları Samsung marka S3 Mini GT I8200Q model cep telefonuna, cihazın kendi dahili ses kayıt programıyla M4A formatında kaydedilmiştir.

⁶⁶ Form için bkz. s. 94, Ek 1.2.

⁶⁷ Tablo için bkz. s. 97, Ek 2.1.

ilgili kriterler açısından ayrı ayrı yapılan değerlendirmesi aşağıda grafik ve tablolar halinde sunulmaktadır.

2.2.17.1. Deney ve Kontrol Grubunun Başarı/Hata Oranı Sonuçları



Şekil 11: Grupların Başarı ve Hata Oranları

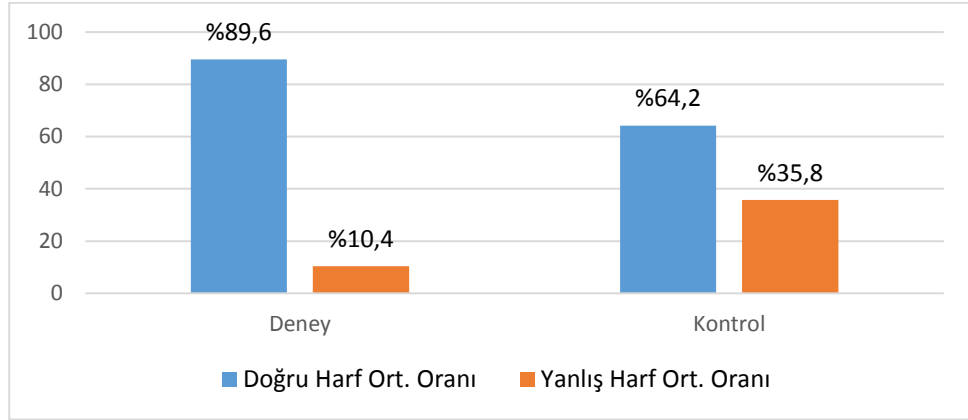
Hatasız okumanın karşılığı olan **198 sonucu** oran olarak **%100 başarı** kabul edilerek grupların hata ve başarı oranları buna göre hesaplanmıştır. Şekil 11’de belirtilen sonuçlara göre iki grubun başarı ve hata oranları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığının analizine bulgular bölümünde yer verilecektir.

2.2.17.2. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Harf Oranı Sonuçları

Tablo 4

Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Harf Oranları Tablosu

Gruplar	Doğru/Yanlış Harf Oranı	1. Âyet	2. Âyet	3. Âyet	4. Âyet	5. Âyet
Kontrol Grubu	Doğru Oranı	70,2	69,4	72,3	59,0	54,0
	Yanlış Oranı	29,8	30,6	27,7	41,0	46,0
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Deney Grubu	Doğru Oranı	94,8	92,4	92,3	88,2	81,5
	Yanlış Oranı	5,2	7,6	7,7	11,8	18,5
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Şekil 12: Harf Ortalamaları

Katılımcılara ezberlemeleri için verilen ayet grubunun hatasız okuma kriterlerinden birini **harfler** oluşturmaktadır. Ezber okuyuşları değerlendirilirken katılımcının harfleri hatırlayıp okuma durumu doğru-yanlış ayrımı gözetilerek kaydedilmiştir. Ayet grubunun tamamını oluşturan **85 harf** oran olarak **%100** kabul edilerek grupların doğru harf ve hatalı harf ortalamalarına ilişkin oranlar Şekil 12’de belirtilmiştir.

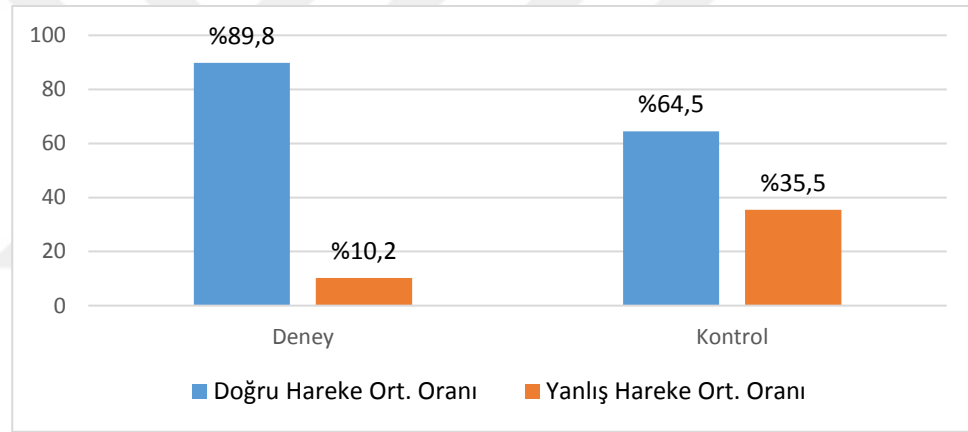
Grupların harf ortalamalarının her ayetin kendi içerisindeki oranlarını gösteren Tablo 4 incelendiğinde deney grubunun doğru harf oranının kontrol grubuna göre her ayet için daha yüksek olduğu; yanlış harf oranının ise kontrol grubuna göre yine her ayet için daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca her iki grubun hatalı harf ortalaması oranlarının ayet grubunda ilerledikçe nispeten arttığı da dikkat çekmektedir. Özellikle deney grubunun okuyuşundaki doğru ve yanlış oranının kontrol grubuna göre daha istikrarlı bir şekilde değişimi, makamsal okuyuş ile açıklanabilir.

2.2.17.3. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Hareke Oranı Sonuçları

Tablo 5

Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Hareke Oranları Tablosu

Gruplar	Doğru/Yanlış Hareke Oranı	1. Âyet	2. Âyet	3. Âyet	4. Âyet	5. Âyet
Kontrol Grubu	Doğru Oranı	69,9	68,2	73,3	59,6	54,2
	Yanlış Oranı	30,1	31,8	26,7	40,4	45,8
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Deney Grubu	Doğru Oranı	94,1	91,7	93,5	88,2	81,9
	Yanlış Oranı	5,9	8,3	6,5	11,8	18,1
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Şekil 13: Hareke Ortalamaları

Ayet grubunun hatasız okuma kriterlerinden bir diğerini de **harekeler** oluşturmaktadır. Ezber okuyuşları değerlendirilirken katılımcının hareketleri hatırlayıp okuma durumu doğru-yanlış ayrımı gözetilerek kaydedilmiştir. Ayet grubunun tamamında bulunan **58 hareke** oran olarak **%100** kabul edilerek grupların doğru hareke ve hatalı hareke ortalamalarına ilişkin oranlar Şekil 13’de belirtilmiştir. Şekil incelendiğinde deney grubunun doğru hareke oranlarının kontrol grubununkine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde grupların doğru hareke ortalamaları oranının her ayet için deney grubunda kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu; yanlış hareke

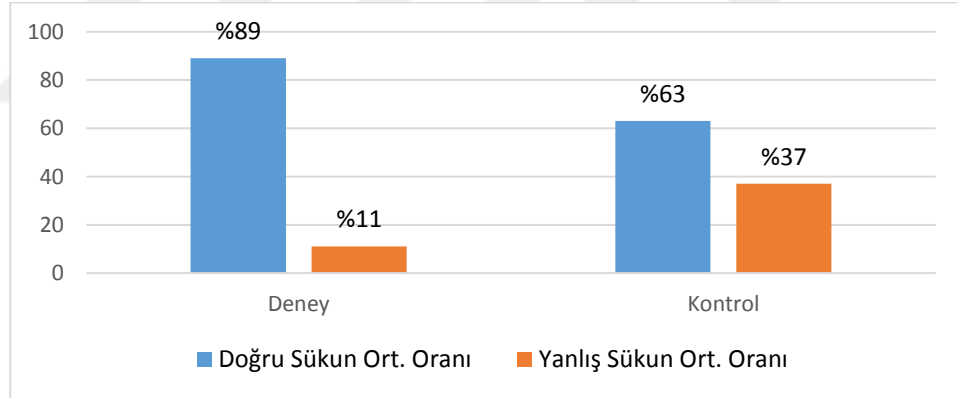
ortalamları oranının ise kontrol grubuna göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca her iki grubun hatalı hareke ortalaması oranlarında ayet grubunda ilerledikçe nispeten artış olduğu gözlenmektedir.

2.2.17.4. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Sükun Oranı Sonuçları

Tablo 6

Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Sükun Oranları Tablosu

Gruplar	Doğru/Yanlış Sükun Oranı	1. Âyet	2. Âyet	3. Âyet	4. Âyet	5. Âyet
Kontrol Grubu	Doğru Oranı	70,2	67,7	75,3	58,1	53,8
	Yanlış Oranı	29,8	32,3	24,7	41,9	46,2
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Deney Grubu	Doğru Oranı	94,4	91,9	94,6	88,3	80,6
	Yanlış Oranı	5,6	8,1	5,4	11,7	19,4
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Şekil 14: Sükun Ortalamaları

Sükun, ayet grubunun hatasız okuma kriterlerinden biri olup, ezber okuyuşları değerlendirilirken katılımcının bu kritere uyma durumu doğru-yanlış ayrımı gözetilerek kaydedilmiştir. Ezber için verilen ayet grubunun tamamında bulunan **27 sükun** oran olarak **%100** kabul edilerek grupların bu konudaki doğru/yanlış ortalama oranları Şekil 14'te belirtilmektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubunun doğru sükun oranının her ayette kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu; yanlış sükun oranının ise kontrol

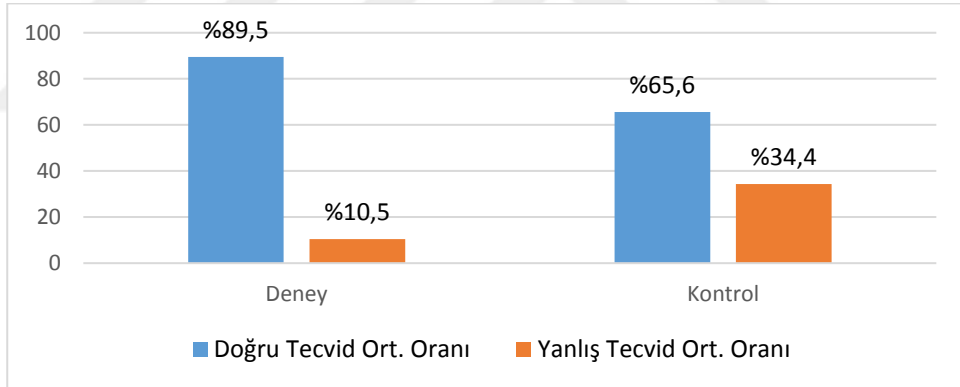
grubuna göre yine her ayette daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca her iki grubun hatalı sükun ortalaması oranlarının ayet grubunda ilerledikçe nispeten arttığı anlaşılmaktadır.

2.2.17.5. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Yanlış Tecvid Oranı Sonuçları

Tablo 7

Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış Tecvid Oranları Tablosu

Gruplar	Doğru/Yanlış Tecvit Oranı	1. Âyet	2. Âyet	3. Âyet	4. Âyet	5. Âyet
Kontrol Grubu	Doğru Oranı	69,9	67,7	71,6	62,4	55,5
	Yanlış Oranı	30,1	32,3	28,4	37,6	44,5
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Deney Grubu	Doğru Oranı	93,5	91,9	92,3	89,2	79,4
	Yanlış Oranı	6,5	8,1	7,7	10,8	20,6
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Şekil 15: Tecvid Ortalamaları

Hatasız okuma kriterlerinden biri olup katılımcıların ezber okuyuşlarının değerlendirilmesinde tek tek ele alınan tecvid kuralları ile ilgili grupların başarı oranları Şekil 15'te yer almaktadır. Ayet grubunun tamamında yer alan **28 tecvid kuralı** oran olarak **%100** kabul edilerek grupların bu konudaki doğru/yanlış ortalama oranı burada tek kalem altında verilmektedir.

Tecvid ortalama oranlarının her ayet için ayrı ayrı belirtildiği yukarıdaki tablodan deney grubunun doğru tecvid kuralı ortalama oranlarının kontrol grubundan

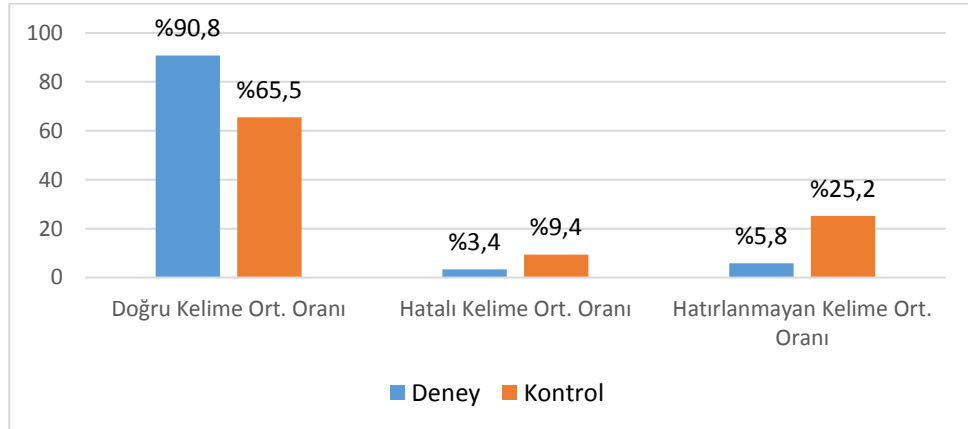
daha yüksek olduğu, yanlış tecvid kuralı ortalama oranının ise kontrol grubuna göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ayet grubu ilerledikçe her iki grubun doğru tecvid kuralı ortalama oranı azalırken yanlış tecvid kuralı ortama oranının arttığı görülmektedir.

2.2.17.6. Deney ve Kontrol Grubunun Doğru/Hatalı/Hatırlanmayan Kelime Oranı Sonuçları

Tablo 8

Grupların Ayetlere Göre Doğru/Yanlış/Hatırlanmayan Kelime Oranları Tablosu

Gruplar	Kelime Oranı	1. Âyet	2. Âyet	3. Âyet	4. Âyet	5. Âyet
Kontrol Grubu	Doğru Oranı	71,8	70,2	73,1	59,1	55,9
	Yanlış Oranı	18,5	7,3	3,2	9,1	6,5
	Hatırlanmayan Oranı	9,7	22,6	23,7	31,7	37,6
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Deney Grubu	Doğru Oranı	96,0	93,5	93,5	88,7	81,7
	Yanlış Oranı	4,0	0,8	3,2	4,8	3,2
	Hatırlanmayan Oranı	0,0	5,6	3,2	6,5	15,1
	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Şekil 16: Doğru/Hatalı/Hatırlanmayan Kelime Oranları

Grupların başarı ve hata durumlarının kelime kriteri açısından sınıflandırılmasında toplam hatadan ayrı olarak hatırlanmayan kelime oranları da Şekil 16'da yer almaktadır. Burada belirtilen oranlar incelendiğinde katılımcıların yaptığı okuma hatalarının özellikle kontrol grubunda yanlış okumadan çok, kelime

hatırlayamamaktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. **Deney grubunda hatırlanmayan kelime oranının kontrol grubuna göre daha az olması** araştırma hipotezi açısından önemli görülmektedir.

Ayet grubunda yer alan 20 kelimenin katılımcılar tarafından doğru/yanlış okunma ya da hatırlanmama oranlar yukarıdaki tabloda gruplara göre her ayet için ayrı ayrı belirtilmektedir. Bu tablo incelendiğinde deney grubunun; kelimeleri doğru okuma oranının kontrol grubuna göre daha yüksek, yanlış okuma ve hatırlanmayan kelime oranının ise daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca ayetler ilerledikçe iki grubun hatırlanmayan kelime oranlarının arttığı dikkat çekmektedir.

2.2.17.7. Diğer Kriterlerle İlgili Ön Değerlendirme Sonuçları

Yukarıda belirtilenler dışında değerlendirme formunda yer alan diğer kriterlerle ilgili sonuçlar şu şekildedir:

Tekrar Edilen Kelime Oranı: Deney grubundaki katılımcıların ezber okuyuşlarında ortalama %1,1 kelime tekrarı bulunurken kontrol grubunda bu oran %1,9 olarak tespit edilmiştir.

Tekrar Edilen Ayet Oranı: Deney grubundaki katılımcılardan dördü ilk ayeti; biri ikinci ayeti; diğer biri ise üçüncü ayeti bir defa tekrar etmiştir. Kontrol grubundaki katılımcılardan biri ilk ayeti bir defa; diğer biri aynı ayeti iki defa; bir başkası ise üçüncü ayeti üç defa tekrar etmiştir. Sonuç olarak iki grupta ayet tekrar oranının (ortalama %1,9) birbirine denk olduğu söylenebilir.

Hatırlanmayan Ayet Oranı: Deney grubundaki katılımcıların ezber okuyuşlarında hatırlanmayan ayet oranı ortalama %7,5 iken kontrol grubunda bu oran %26,46 olduğu tespit edilmiştir.

Ezber Okuma Süresi: Katılımcılara ses kaydı dinletilen uzmanın ayet grubunu okuyuş süresi **30 saniye** olarak belirlenmiştir. Deney grubunun ezber okuma süresi ortalama 32 saniye iken kontrol grubunun okuma süresi ortalama 35,3 saniye olarak tespit edilmiştir. Kontrol grubunun ezber okuyuşunda uzman okuma süresine ve deney grubunun okuma süresine göre daha fazla zaman harcadığı söylenebilir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan alt problemlere ilişkin bulgular ve bunlara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Bulguların sunumunda öncelikle, araştırmanın deneysel kısmına dair verilerin analizine yer verilmektedir. Daha sonra, araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet, yaş, Kur'an ve müzik değişkenleri ile ilgili durumları analiz edilmek suretiyle grupların yapısal uyumu hakkında bilgi veren bulgular yine bu bölümde yer almaktadır. Aşağıda sunulacak olan analiz tabloları ve grafikler SPSS 21 istatistik paket programında hazırlanmıştır.⁶⁸

3.1. Katılımcıların Deneysel Çalışma Sonundaki Ezber Performansına İlişkin Bulgular ve Yorum

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 1: Deney grubundaki katılımcıların doğru okuyuş sonuç (dos.) ortalamaları ile kontrol grubundakilerin ortalamaları arasında anlamlı⁶⁹ bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde, deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların ezberledikleri ayetleri okumaları esnasında gösterdikleri başarı ve yaptıkları hatalar sonucu oluşan **dos. ortalamaları** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, katılımcı okuyuşlarının değerlendirilmesinde esas alınan **dos.** yapısının dağılım karakteristiği

⁶⁸ Verilerin istatistiksel çözümlemesinde ve yorumlamasında İstatistik Uzmanı Yunus Emre Demir'den danışmanlık hizmeti alınmıştır.

⁶⁹ Anlamlılık tanımı için bkz. s. 20.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi (K-S Testi) ile sınanmış⁷⁰ ve sonucun normal dağılımdan⁷¹ farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 9

Deney ve Kontrol Grubunun Doğru Okuyuş Sonuç Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n*	Ort.Sıra**	DOS Ort.	Std.Sapma***
DOS	Kontrol Grubu	31	23,18	127,32	65,02
	Deney Grubu	31	39,82	177,39	37,28
	Toplam	62			
Mann-Whitney U Test (Mu test) p değeri****:0,0001<0,05					

*n: Katılımcı Sayısı.

**Ortalama Sıra: Test sonucunu belirlemeye yarayan bir sıralama ölçütü.

***Standart Sapma: Ölçüm değerinin ortalama ile farkını gösteren tanımlayıcı istatistik.

****p Değeri: “Bir istatistiksel hipotez testinin olasılık değeri; gözlenen değerlerden elde edilen bir test istatistiğinin ortaya çıkma olasılığı.”⁷²

Tablo 9’da görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubunda yer alan katılımcıların **dos.** ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık **bulunmaktadır** (*p değeri: 0,0001<0,05*).

Her iki gruba ait **dos.** ortalamaları incelendiğinde **deney grubunun ortalamasının**, kontrol grubunun ortalamasına göre **önemli ölçüde yüksek** olduğu görülmektedir. Yine her iki grubun **dos.** ortalamalarına dair **standart sapma** değerleri incelendiğinde **kontrol grubu sonuç alanının** deney grubuna göre **daha geniş** olduğu yani kendi ortalaması için çok yüksek sonuç aralıklarında değer aldığı gözlenmektedir. **Deney grubunun** standart sapma değerine bakıldığında ise bu grubun **sonuç aralıklarının** kontrol grubuna göre **daha dar** bir alanda dağıldığı anlaşılmaktadır.

Elde edilen bu bulgulara dayanarak, iki grup arasında dos. ortalamaları açısından deney grubunun lehine ciddi bir farklılık olduğu söylenebilir.

⁷⁰ Test sonuçları için bkz. s. 98, Ek 2.2.1.

⁷¹ Normal dağılım: Sürekli random değişkenlere ait verilerin oluşturduğu çan eğrisi biçiminde bir eğrinin yatay eksene göre gösterdiği dağılım. (Köklü, s. 97).

⁷² Köklü, s. 109.

Bundan sonraki alt problemlerde, araştırmanın ana hipotezi açısından önem arz ettiğinden hep ilk alt problemin bulgu ve yorumuna atıfta bulunmaktadır.

3.2. Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

3.2.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 2: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların cinsiyeti açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, ikinci alt problemin çözümü için gruplar arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 10

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Cinsiyet	Kadın	Frekans*	26	25	51
		%	83,9%	80,6%	82,3%
	Erkek	Frekans	5	6	11
		%	16,1%	19,4%	17,7%
Toplam		Frekans	31	31	62
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare Testi p değeri: 0,740>0,05					

Ki-Kare Testi p değeri: 0,740>0,05

*Frekans: Ölçümlerin tekrar sayısı.

Tablo 10’da görüldüğü üzere, deney ve kontrol grupları arasında katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p değeri: 0,740>0,05).

Elde edilen bu bulguya dayanarak deney ve kontrol grubunun, kadın ve erkek katılımcı sayısı bakımından denk olduğu; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında cinsiyet açısından herhangi bir grup lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.2.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 3: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **yaşları** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, üçüncü alt problemin çözümü için gruplar arasında **katılımcıların yaşları** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, **yaş** değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği **K-S Testi** ile sınanmış⁷³ ve bu değişkeninin normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 11

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Yaş Ort.	Std.Sapma
Yaş	Kontrol Grubu	31	30,84	20,68	1,97
	Deney Grubu	31	32,16	20,48	0,93
	Toplam	62			
Mu Test p değeri: 0,749>0,05					

Tablo 11’de görüldüğü üzere, deney ve kontrol grupları arasında katılımcıların yaşları açısından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,749>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların yaşları bakımından **denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun **dos. ortalamaları** arasında yaş açısından herhangi bir grup lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

⁷³ Test sonuçları için bkz. s. 98, Ek 2.2.2.

3.3. Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Bulgular ve Yorum

3.3.1. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 4: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an okumayı öğrenme yaşına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur'an okumayı öğrenme yaşları açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, dördüncü alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların Kur'an okumayı öğrenme yaşları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, Kur'an okumayı öğrenme yaşı değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği K-S Testi ile sınanmış⁷⁴ ve bu değişkeninin normal dağılıma uygunluk gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 12

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okumayı Öğrenme Yaşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

t testi sonuçları					
Gruplar		n	Ortalama	Std.Sapma	Std Hata*
Kur'an Öğrenme Yaşı	Kontrol Grubu	31	8,97	3,11	0,56
	Deney Grubu	31	8,81	2,27	0,41
t testi p değeri: 0,817>0,05					

***Standart Hata:** "Evrenden aynı büyüklükte yansız olarak seçilen tüm örneklemelerin, örneğin ortalamalarına göre oluşturulan bir örneklem dağılımının standart sapması."⁷⁵

Tablo 12'de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur'an okumayı öğrenme yaşları açısından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (p değeri: 0,817>0,05).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların Kur'an okumayı öğrenme yaşları bakımından **denk** oldukları;

⁷⁴ Test sonuçları için bkz. s. 98, Ek 2.2.3.

⁷⁵ Köklü, s. 123.

dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında Kur'an okumayı öğrenme yaşları açısından herhangi bir grup lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.3.2. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 5: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, beşinci alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 13

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okuma Eğitimini İlk Aldıkları Yerin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Kur'an Öğrendiği Yer	Ailede	Frekans	4	8	12
		%	12,9%	25,8%	19,4%
	Camide	Frekans	13	13	26
		%	41,9%	41,9%	41,9%
	Özel Kur'an Kursunda	Frekans	10	6	16
		%	32,3%	19,4%	25,8%
	Özel Ders	Frekans	3	2	5
		%	9,7%	6,5%	8,1%
	İmam Hatip Lisesi	Frekans	1	1	2
		%	3,2%	3,2%	3,2%
	DİB Kur'an Kursu	Frekans	0	1	1
		%	0,0%	3,2%	1,6%
Toplam		Frekans	31	31	62
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare testi p değeri: 0,618>0,05					

Tablo 13'te görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur'an okuma öğrenimini ilk aldıkları yer açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p değeri: $0,618 > 0,05$).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer bakımından denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.3.3. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 6: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma alışkanlığı bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur'an okuma alışkanlıkları açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, altıncı alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların Kur'an okuma alışkanlıkları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 14

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Okuma Alışkanlıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Ders Dışında Kur'an Okuma Durumu	Evet	Frekans	28	30	58
		%	90,3%	96,8%	93,5%
	Hayır	Frekans	3	1	4
		%	9,7%	3,2%	6,5%
Toplam		Frekans	31	31	62
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare testi p değeri: 0,612>0,05					

Tablo 14’te görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur’an okuma alışkanlıkları açısından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p* değeri: 0,612>0,05).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların Kur’an okuma alışkanlıkları bakımından **denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur’an okuma alışkanlıkları açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.3.4. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 7: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında haftalık Kur’an okuma süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların haftalık Kur’an okuma süreleri açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, yedinci alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların haftalık Kur’an okuma süreleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, haftalık Kur’an okuma süresi değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği K-S Testi ile sınanmış⁷⁶ ve bu değişkeninin normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 15

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Haftalık Kur’an Okuma Sürelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Süre Ort.	Std.Sapma
Gün&Dk	Kontrol Grubu	31	33,42	127,90	104,08
	Deney Grubu	31	29,58	105,00	83,20
	Toplam	62			
Mu Test p değeri: 0,398>0,05					

⁷⁶ Test sonuçları için bkz. s. 99, Ek 2.2.4.

Tablo 15’te görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların haftalık Kur’an okuma süreleri açısından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p* değeri: $0,398 > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki katılımcıların tahmini olarak verdikleri haftalık Kur’an okuma sürelerinin birbirine **yakın** olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların haftalık Kur’an okuma süreleri bakımından yakın değerler aldıkları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların haftalık Kur’an okuma süreleri açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.3.5. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 8: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur’an dersi not ortalaması açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların son iki dönemde aldıkları **Kur’an dersi not ortalamaları** açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, sekizinci alt problemin çözümü için gruplar arasında **katılımcıların Kur’an dersi not ortalamaları** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, **Kur’an dersi not ortalaması** değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği **K-S Testi** ile sınanmış⁷⁷ ve bu değişkeninin normal dağılıma uygunluk gösterdiği tespit edilmiştir.

⁷⁷ Test sonuçları için bkz. s. 99, Ek 2.2.5.

Tablo 16

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Dersi Not Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

t testi sonuçları					
Gruplar		n	Ortalama	Std.Sapma	Std.Hata
İki Dönem Ortalaması	Kontrol Grubu	31	85,32	7,21	1,30
	Deney Grubu	31	86,13	6,14	1,10
t testi p değeri: 0,637>0,05					

Tablo 16’da görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur'an dersi not ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,637>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların son iki dönemde aldıkları Kur'an dersi not ortalaması bakımından **denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur'an dersi not ortalamaları açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.3.6. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 9: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların tecvid bilgisi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **tecvid bilgisi** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, dokuzuncu alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların **tecvid bilgisi** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında tecvid bilgisi açısından fark olup olmadığının incelenebilmesi için öncelikle bu konuyla ilgili katılımcılara sunulan on iki maddelik değişken grubunda bulunan her bir değişkenin toplanabilirlik özelliğine sahip olup olmadığı **Tukey Testi**

ile sınanmıştır. Uygulanan test istatistiği sonuçları⁷⁸ bu değişkenlerin toplanabilirlik özelliğine sahip olduğunu gösterdiğinden, on iki değişkene ait puanların toplanması suretiyle tek bir spor yapısı elde edilmiştir. Bu sonuç yapısının gruplardaki dağılım karakteristiği de **K-S Testi** ile sınanıp⁷⁹ değişkenin normal dağılıma uygunluk gösterdiği tespit edildikten sonra gruplar arasında **tecvid bilgisi** sonuçları bakımından **fark** olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 17

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Tecvid Bilgisi Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

t testi sonuçları					
Gruplar		n	Ortalama	Std.Sapma	Std.Hata
Tecvid Bilgisi Sonucu	Kontrol Grubu	31	87,03	15,37	2,76
	Deney Grubu	31	96,16	13,37	2,40
t testi p değeri: 0,015<0,05					

Tablo 17’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların tecvid bilgisi sonuçları bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmaktadır** (*p değeri: 0,015<0,05*).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubundaki katılımcıların tecvid bilgisi sonuç ortalamasının kontrol grubunkilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Aradaki bu farkın söz konusu on iki değişkenden hangisinde veya hangilerinde meydana geldiğini belirlemenin, aradaki farkı daha net ortaya çıkarması bakımından önemli olduğu düşünüldüğünden öncelikle her bir değişkenin gruplardaki dağılım karakteristiği sınanmıştır. Uygulanan **K-S Testi** sonucunda⁸⁰ on iki değişkenden beş tanesinin normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edildikten sonra gruplar arasındaki farklılık her bir değişken açısından ayrı ayrı sorgulanmıştır.

⁷⁸ Test sonuçları için bkz. s. 103, Ek 2.3.1.

⁷⁹ Test sonuçları için bkz. s. 99, Ek 2.2.6.

⁸⁰ Test sonuçları için bkz. s. 100, Ek 2.2.7.

Tablo 18

**Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Tecvid Bilgisi Sonuçlarının
On İki Değişkenin Her Biri İçin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları**

Tecvid Bilgisi Sonuç Değişkenleri	Kontrol Grubu		Deney Grubu		Test Türü	p değeri	Fark Durumu
	Ort.	Std.Sapma	Ort.	Std. Sapma			
Harflerin mahreçleri	6,74	1,61	7,45	1,63	t testi	0,090	fark yok
Harflerin sıfatları	5,00	1,91	5,55	2,16	t testi	0,294	fark yok
Hareke ve sükun	8,71	1,77	9,48	0,72	Mu Testi	0,048	fark yok
Med ve çeşitleri	7,65	1,84	8,42	1,43	Mu Testi	0,088	fark yok
Tenvin ve sakin nun'un hükümleri	7,84	1,53	8,58	1,57	Mu Testi	0,024	fark var
Sakin mim'in hükümleri	7,61	1,80	8,48	1,50	t testi	0,043	fark var
İdgam ve çeşitleri	7,68	1,56	8,45	1,61	t testi	0,059	fark yok
Ra harfinin hükümleri	7,61	1,67	8,03	2,06	t testi	0,381	fark yok
Lafzatullah'ın okunuşu	8,10	1,60	9,03	1,78	Mu Testi	0,003	fark var
Zamirin meddi ve kasrı	7,90	1,87	8,58	2,03	Mu Testi	0,081	fark yok
Sekte, okunuşu ve Kur'an'da bulunduğu yerler	6,13	2,36	6,77	2,53	t testi	0,303	fark yok
Vakf ve Vasl'ın hükümleri	6,06	1,71	7,32	1,78	t testi	0,006	fark var

Tablo 18'de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların tecvid bilgisi sonuçları bakımından sadece **4 değişken** için farklılık **bulunmaktadır**.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubundaki katılımcıların tecvid bilgilerini değerlendirdikleri on iki değişkenden 4'ünün sonuç ortalamasının kontrol grubundakilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar dışında kalan 8 değişkenin sonuç ortalamasında iki grup arasında bir **fark görülmemektedir**.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların tecvid bilgisi bakımından **kısmen denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun okuyuş sonuçları arasında katılımcıların tecvid bilgisi açısından gruplardan herhangi birinin lehine **bir farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.3.7. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 10: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur'an'dan ezbere bilinen sure ve sayfa sayısı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur'an'dan ezbere bildikleri sure ve sayfa sayıları açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, onuncu alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların Kur'an'dan ezbere bildikleri sure ve sayfa sayıları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Kur'an'da yer alan sureler sayfa sayısı bakımından farklılık arz ettiğinden, katılımcıların ezbere bildikleri sure sayısı oran olarak belirtilip⁸¹ sadece sayfa sayısı teste tabi tutulmuştur.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, Kur'an'dan ezbere bilinen sayfa sayısı değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği K-S Testi ile sınanmış⁸² ve bu değişkeninin normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 19

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an'dan Ezbere Bildikleri Sayfa Sayısının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Sayfa Ort.	Std.Sapma
Ezber Bilinen Sayfa Sayısı	Kontrol Grubu	31	27,44	16,45	8,57
	Deney Grubu	31	35,56	25,06	21,92
	Toplam	62			
Mu Test p değeri: 0,076>0,05					

⁸¹ Sure sayısı oran tablosu için bkz. s. 104, Ek 2.4.

⁸² Test sonuçları için bkz. s. 100, Ek 2.2.8.

Tablo 19’da görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur’an’dan ezbere bildikleri sayfa sayısı bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (p değeri: $0,076 > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde iki gruptaki katılımcıların Kur’an’dan ezbere bildikleri sayfa sayıları arasında önemli bir fark görülmemektedir. Bu sonuç katılımcıların Kur’an ezber durumu bakımından birbirlerinden uç noktalarda bulunmadıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların Kur’an’dan ezbere bilinen sayfa sayısı açısından kısmen denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur’an’dan ezbere bilinen sayfa sayısı açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.3.8. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 11: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında Kur’an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur’an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi** açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, on birinci alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların **Kur’an ezberi yaparken algıladıkları zorluk derecesi** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, **Kur’an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi** değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği **K-S Testi** ile sınanmış⁸³ ve normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

⁸³ Test sonuçları için bkz. s. 101, Ek 2.2.9.

Tablo 20

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Kur'an Ezberi Yaparken Algıladıkları Zorluk Derecelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Zorluk Ort.	Std.Sapma
Ezber Yaparken Algılanan Zorluk Derecesi	Kontrol Grubu	31	30,60	4,42	1,78
	Deney Grubu	31	32,40	4,65	1,94
	Toplam	62			
Mu Test p değeri: 0,686>0,05					

Tablo 20’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların Kur’an’ ezberi yaparken algıladıkları zorluk derecesi bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,686>0,05*).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde her iki gruptaki katılımcıların normal şartlarda Kur’an ezberi yaparken algıladıklarını belirttikleri zorluk derecesi ortalamasının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların Kur’an ezberi yaparken algıladıkları zorluk derecesi bakımından **denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların Kur’an ezberi yaparken algıladıkları zorluk derecesi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.3.9. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 12: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında yapılan ezberin hocaya okunması esnasında hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında katılımcının yaptığı ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladığı zorluk derecesi açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, on ikinci alt

problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların **ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladıkları zorluk derecesi** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, **ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi** değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği **K-S Testi** ile sınanmış⁸⁴ ve normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 21

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Yaptıkları Ezberi Hocaya Okurken Hatırlama Konusunda Algıladıkları Zorluk Derecesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Zorluk Ort.	Std.Sapma
Hocaya Okurken Hatırlamada Algılanan Zorluk Derecesi	Kontrol Grubu	31	31,52	4,55	2,35
	Deney Grubu	31	31,48	4,29	1,85
	Toplam	62			
Mu Test p değeri:0,994>0,05					

Tablo 21’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların yaptıkları ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladıkları zorluk derecesi bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,994>0,05*).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde her iki gruptaki katılımcıların yaptıkları ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladıklarını belirttikleri zorluk derecesi ortalamasının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, katılımcıların yaptıkları ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladıkları zorluk derecesi bakımından denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların yaptıkları ezberi hocaya okurken hatırlama konusunda algıladıkları zorluk derecesi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

⁸⁴ Test sonuçları için bkz. s. 101, Ek 2.2.10.

3.4. Katılımcıların Müzik ile Olan İlişkilerine Dair Bulgular ve Yorum

3.4.1. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 13: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında müzik dinleme alışkanlığı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **müzik dinleme alışkanlıkları** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, on üçüncü alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların **müzik dinleme alışkanlıkları** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 22

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Dinleme Alışkanlıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Müzik Dinlemekten Hoşlanmak	Evet	Frekans	29	29	58
		%	93,5%	93,5%	93,5%
	Hayır	Frekans	2	2	4
		%	6,5%	6,5%	6,5%
Toplam		Frekans	31	31	62
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare p değeri: 0,999>0,05					

Tablo 22’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,999>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, müzik dinleme alışkanlığı değişkeni bakımından **denk** oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.4.2. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 14: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında günlük müzik dinleme süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, on dördüncü alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında bu konudaki farklılığın test edilmesinden önce, günlük müzik dinleme süresi değişkeninin gruplardaki dağılım karakteristiği K-S Testi ile sınanmış⁸⁵ ve normal dağılımdan farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 23

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Günlük Müzik Dinleme Sürelerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Gruplar		n	Ort.Sıra	Süre Ort.	Std.Sapma
Müzik Dinleme Süresi (gün/dk.)	Kontrol Grubu	29	28,98	48,10	43,52
	Deney Grubu	29	30,02	51,03	49,65
	Toplam	58			
Mu Test p değeri:0,808>0,05					

Tablo 23'te görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (p değeri: $0,808 > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney ve kontrol grubundaki katılımcılardan müzik dinleme alışkanlığı olduğunu ifade edenlerin günlük müzik dinleme sürelerinin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir (ortalama 49,56 dakika).

⁸⁵ Test sonuçları için bkz. s. 101, Ek 2.2.11.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, günlük müzik dinleme süresi değişkeni bakımından denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.4.3. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 15: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların müzik eğitimi durumları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların müzik eğitimleri olup olmaması açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, dos. ortalaması bakımından gruplar arasında deney grubunun lehine bir farklılık olduğunu gösterdiğinden, on beşinci alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların müzik eğitimi durumları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 24

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Eğitimi Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Ders Dışı Müzik Eğitimi	Var	Frekans	5	10	15
		%	16,1%	32,3%	24,2%
	Yok	Frekans	26	21	47
		%	83,9%	67,7%	75,8%
Toplam		Frekans	31	31	62
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare p değeri: 0,235>0,05					

Tablo 16’da görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların müzik eğitimi durumları bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,235>0,05*).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (47 kişi; %75,8) okuldaki Dini Musiki dersi dışında herhangi bir müzik eğitimi almadıkları

görülmektedir. Müzik eğitimi alanların oranı (15 kişi; %24,2) gruplar ayrımında incelendiğinde kontrol grubundaki katılımcı sayısı ve oranının deney grubunun yarısına denk olduğu gözlenmektedir. Yansız atama ile oluşturulan gruplardan deney grubunda yer alan ve müzik eğitimleri olduğunu belirten katılımcı sayısının kontrol grubundakine göre daha çok olmasının, aldıklarını belirttikleri eğitimin niteliği ve niceliği açısından araştırma sonuçlarını etkilemediği iki grup arasındaki dos. ortalaması farkından da anlaşılmıştır. Ayrıca bu sonuç, araştırmanın hazırlık aşamasında yapılan görüşmelerde, uzmanların böyle bir çalışma için grupların müzik eğitimi almış ya da müzik kulağı olan katılımcılardan oluşması gerektiği yönündeki endişelerini de ortadan kaldırmaktadır.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, müzik eğitimi değişkeni bakımından kısmen denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun okuyuş sonuçları arasında katılımcıların müzik eğitimi durumları açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.4.4. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 16: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların aldığı müzik eğitimi türü açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney ve kontrol grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların aldıkları **müzik eğitimi türleri** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, on altıncı alt problemin çözümü için gruplar arasında katılımcıların aldıkları **müzik eğitimi türleri** açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 25

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Aldıkları Müzik Eğitimi Türlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

			Gruplar		Toplam
			Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Alınan Müzik Eğitimi	Akordion	Frekans	1	0	1
		%	20,0%	0,0%	6,7%
	Gitar dersi	Frekans	0	2	2
		%	0,0%	20,0%	13,3%
	Keman dersi	Frekans	1	1	2
		%	20,0%	10,0%	13,3%
	Nazariyat	Frekans	1	0	1
		%	20,0%	0,0%	6,7%
	Ney dersi	Frekans	2	7	9
		%	40,0%	70,0%	60,0%
Toplam		Frekans	5	10	15
		%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki-Kare p değeri: 0,219>0,05					

Tablo 25’te görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların müzik eğitimi türleri bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,219>0,05*).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde her iki grupta müzik eğitimi aldığını ifade eden katılımcıların (15 kişi) aldıkları müzik eğitimi türleri bakımından gruplar arasında denk özellikler ortaya çıktığı görülmektedir. Bu eğitim türleri içerisinde “Ney Dersi”nin ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, müzik eğitimi türleri değişkeni bakımından denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların müzik eğitimi türleri açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.4.5. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

*Alt Problem 17: Deney grubu ile kontrol grubunun dos. ortalamaları arasında katılımcıların **müzik bilgisi** açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?*

Bu alt problemde deney ve kontrol grubunun **dos. ortalamaları** arasında katılımcıların **müzik bilgisi** açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. İlk alt probleme ait bulgular, **dos. ortalaması** bakımından gruplar arasında **deney grubunun lehine bir farklılık** olduğunu gösterdiğinden, on yedinci alt problemin çözümü için gruplar arasında **müzik bilgisi** değişkeni açısından anlamlı bir **farklılık** olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Gruplar arasında müzik bilgisi açısından fark olup olmadığının incelenebilmesi için öncelikle bu konuyla ilgili katılımcılara sunulan beş maddelik değişken grubunda bulunan her bir değişkenin toplanabilirlik özelliğine sahip olup olmadığı **Tukey Testi** ile sınanmıştır. Uygulanan test istatistiği sonuçları⁸⁶ bu değişkenlerin toplanabilirlik özelliğine sahip olduğunu gösterdiğinden, beş değişkene ait puanların toplanması suretiyle tek bir spor yapısı elde edilmiştir. Bu sonuç yapısının gruplardaki dağılım karakteristiği de **K-S Testi** ile sınanıp⁸⁷ değişkenin normal dağılıma uygunluk gösterdiği tespit edildikten sonra gruplar arasında **müzik bilgisi** sonuçları bakımından **fark** olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 26

Deney ve Kontrol Grubundaki Katılımcıların Müzik Bilgisi Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

t testi sonuçları					
Gruplar		n	Ortalama	Std.Sapma	Std.Hata
Müzik Bilgisi Sonucu	Kontrol Grubu	31	13,03	7,65	1,37
	Deney Grubu	31	15,65	6,30	1,13
t testi p değeri: 0,147>0,05					

Tablo 18’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grupları arasında, katılımcıların müzik bilgisi sonuçları bakımından anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,147>0,05*).

⁸⁶ Test sonuçları için bkz. s. 103, Ek 2.3.2.

⁸⁷ Test sonuçları için bkz. s. 102, Ek 2.2.12.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kontrol grubundaki katılımcıların müzik bilgisi sonuç ortalamaları ile deney grubundaki katılımcıların ortalamalarının birbirlerine çok yakın oldukları görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının, müzik bilgisi değişkeni bakımından denk oldukları; dolayısıyla da iki grubun dos. ortalamaları arasında katılımcıların müzik bilgisi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.5. Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişisine Dair Bulgular ve Yorum

3.5.1. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 18: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında Kur'an okumayı öğrenme yaşı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde **deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı** değişkeni açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. Farklılığın test edilmesinden önce dos. ortalamalarının deney grubu içindeki dağılımı **K-S Testi** ile sınanmış⁸⁸ ve dağılımın normalden farklı olduğu tespit edilmiştir.⁸⁹ Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun Kur'an okumayı öğrenme yaş ortalaması 8,8 olarak tespit edilmiştir. Bu rakam dikkate alınarak deney grubundaki katılımcılar 8 yaş ve altı (17 kişi) ile 9 yaş ve üstü (14 kişi) olmak üzere kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

⁸⁸ Test sonuçları için bkz. s. 102, Ek 2.2.13.

⁸⁹ Bu tespit, karşılaştırılan değişkenler farklı olmasına rağmen test edilen değişken aynı gruba ait dos. ortalamaları olduğundan 19-24 arasındaki alt problemler için de geçerlidir. Bu sebeple testin tablosu eklerde bir defa yer almakta ve söz konusu alt problemlerde test sonucuna ve tabloya atıfta bulunulmamaktadır.

Tablo 27

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Okumayı Öğrenmeye Yaşı Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grubu		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Kur'an Öğrenme Yaşı	8 Yaş ve Altı	17	19,59	191,53	11,58
	9 Yaş ve Üzeri	14	11,64	160,21	49,63
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,013<0,05					

Tablo 19'da görüldüğü üzere Kur'an okumayı öğrenme yaşı 8 yaş ve altı olan deney grubu katılımcıları ile 9 yaş ve üzeri olan deney grubu katılımcılarının dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmaktadır** (p değeri: $0,013 < 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 8 yaş ve öncesinde Kur'an okumayı öğrenen deney grubu katılımcılarının, 9 yaş ve sonrasında öğrenenlerden daha yüksek bir doğru okuyuş sonucu elde ettikleri görülmektedir. Durumu % değeri olarak ifade etmek gerekirse Kur'an okumayı öğrenme yaşı 8 yaş ve altı olan deney grubu katılımcılarının başarı sonucu %96,7 iken, 9 yaş ve üzeri olan katılımcıların sonucu %80,9'dur.

Eldeki bu bulgulara dayanarak, iki grubun dos. ortalamaları arasında Kur'an okumayı öğrenme yaşı değişkeni açısından **8 yaş ve öncesinde** öğrenen deney grubu katılımcıları lehine önemli bir **farklılık olduğu** söylenebilir.

3.5.2. On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 19: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında haftalık Kur'an okuma süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında Kur'an okuma süresi değişkeni açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun haftalık Kur'an okuma süresi ortalaması 105,00 dakika olarak tespit edilmiştir. Bu sayı dikkate alınarak deney grubundaki katılımcılar okuma süresi ortalamasının altında olanlar (21 kişi) ile üstünde olanlar (10 kişi) şeklinde kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 28

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Okuma Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grubu		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Haftalık Kur'an Okuma Süresi (dk.)	105 dk ve Altı	21	15,88	177,19	39,10
	105 dk Üzeri	10	16,25	177,80	35,13
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,913>0,05					

Tablo 28’de görüldüğü üzere haftalık Kur'an okuma süreleri 105 dakikanın altında olan deney grubu katılımcıları ile üstünde olan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,913>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların haftalık Kur'an okuma süresi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.5.3. Yirminci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

*Alt Problem 20: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında Kur'an dersi not ortalaması açısından anlamlı bir **farklılık** var mıdır?*

Bu alt problemde **deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an dersi not ortalaması** değişkeni açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun Kur'an dersi not ortalaması 86,13 olarak tespit edilmiştir. Bu sayı dikkate alınarak deney grubundaki katılımcılar bu puanın altında ortalamaya sahip olanlar (17 kişi) ile bunun üstünde bir ortalamaya sahip olanlar (14 kişi) olmak üzere kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 29

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Kur'an Dersi Not Ortalaması Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grubu		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Kur'an Dersi Not Ortalaması	86 Puan ve Altı	17	16,88	183,65	21,97
	86 Üzeri Puan	14	14,93	169,79	50,00
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,540>0,05					

Tablo 29'da görüldüğü üzere Kur'an dersi not ortalaması 86 puanın altında olan deney grubu katılımcıları ile üstünde olan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (p değeri: $0,540>0,05$).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların Kur'an dersi not ortalaması açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.5.4. Yirmi Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 21: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında tecvid bilgisi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında tecvid bilgisi değişkeni açısından bir fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun tecvid bilgisi sonuç ortalaması 96,00 olarak tespit edilmiştir. Bu ortalama dikkate alınarak, deney grubundaki katılımcılar bu sayının altında bir puana sahip olanlar (18 kişi) ile bunun üstünde bir puana sahip olanlar (13 kişi) olmak üzere kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 30

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Tecvid Bilgisi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grubu		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Tecvid Bilgisi Ort.	96 Puan ve Altı	18	14,64	172,78	44,87
	96 Üzeri Puan	13	17,88	183,77	23,37
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,312>0,05					

Tablo 22’de görüldüğü üzere tecvid bilgisi sonucu 96 puanın altında olan deney grubu katılımcıları ile üstünde olan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,312>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların tecvid bilgisi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.6. Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişisine Dair Bulgular ve Yorum

3.6.1. Yirmi İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 22: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında günlük müzik dinleme süresi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde **deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik dinleme süresi** değişkeni açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun günlük müzik dinleme süresi ortalaması 51,03 dakika olarak tespit edilmiştir. Bu sayı dikkate alınarak, deney grubundaki katılımcılar bu sürenin altında müzik dinleyenler (19 kişi) ile bunun üstünde dinleyenler (10 kişi) olmak üzere kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. (Deney grubundaki katılımcılar içerisinde 2 kişi müzik dinlemekten hoşlanmadığını belirtmiştir).

Tablo 31

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Günlük Müzik Dinleme Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grupları		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Müzik Dinleme Süresi (gün/dk.)	51 dk ve Altı	19	13,42	168,42	45,06
	51 dk Üzeri	10	18,00	190,40	11,12
	Toplam	29			
Mu Test p değeri: 0,157>0,05					

Tablo 31’de görüldüğü üzere günlük müzik dinleme süresi 51 dakikanın altında olan deney grubu katılımcıları ile üstünde olan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (p değeri: $0,157>0,05$).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir **farklılık olmadığı** söylenebilir.

3.6.2. Yirmi Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 23: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında müzik eğitimi durumu açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde **deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik eğitimi durumu** değişkeni açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubundaki katılımcılar müzik eğitimi olanlar (10 kişi) olmayanlar (21 kişi) şeklinde kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 32

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Müzik Eğitimi Durumu Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grupları		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Okul Dışı Müzik Eğitimi	Var	10	15,35	175,20	34,63
	Yok	21	16,31	178,43	39,26
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,777>0,05					

Tablo 32’de görüldüğü üzere müzik eğitimi olan deney grubu katılımcıları ile olmayan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (*p değeri: 0,777>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların müzik eğitimi durumları açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

3.6.3. Yirmi Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Alt Problem 24: Deney grubundaki katılımcıların dos. ortalamaları arasında müzik bilgisi açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu alt problemde **deney** grubundaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik bilgisi** değişkeni açısından bir **fark** olup olmadığı sorgulanmaktadır. Otuz bir katılımcıdan oluşan deney grubunun müzik bilgisi sonuç ortalaması 15,65 olarak tespit edilmiştir. Bu ortalama dikkate alınarak, deney grubundaki katılımcılar bu sayının altında bir puana sahip olanlar (19 kişi) ile bunun üstünde bir puana sahip olanlar (12 kişi) olmak üzere kendi arasında iki gruba ayrıldıktan sonra bu iki grubun dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 33

Deney Grubundaki Katılımcıların Dos. Ortalamalarının Müzik Bilgisi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Analiz Sonuçları

Deney Grupları		n	Ort.Sıra	DOS Ort.	Std.Sapma
Müzik Bilgisi Sonucu	Ortalama Altı	19	16,84	186,21	17,73
	Ortalama Üstü	12	14,67	163,42	54,12
	Toplam	31			
Mu Test p değeri: 0,504>0,05					

Tablo 33'te görüldüğü üzere müzik bilgisi sonucu ortalamasının altında olan deney grubu katılımcıları ile üstünde olan katılımcıların dos. ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık **bulunmamaktadır** (*p değeri: 0,504>0,05*).

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, iki grubun dos. ortalaması arasında katılımcıların müzik bilgisi açısından gruplardan herhangi birinin lehine bir farklılık olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, hipotezler ile araştırma bulgularının karşılaştırılması suretiyle elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Ayrıca ileride bu konu veya buna benzer bir konuda çalışmak isteyen araştırmacılara yönelik önerilere de bu bölümde yer verilmektedir.

4.1. SONUÇLAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezler ile alt problemler çerçevesinde elde edilen bulguların sonuçları şu şekildedir:

4.1.1. Katılımcıların DeneySEL Çalışma Sonundaki Ezber Performansına İlişkin Hipotez ve Sonuç

Hipotez 1: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması**, **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalamasına göre daha yüksektir.**

Sonuç 1: Katılımcıların ezber okuyuşlarının belirlenen kıstaslar doğrultusunda değerlendirilmesi ile elde edilen dos. ortalamalarının, grup değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mu Testi uygulanmıştır. Bu test sonucunda iki grubun ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde deney grubunun dos. ortalamasının kontrol grubununkine göre önemli seviyede yüksek olduğu görülmüştür. **İki grup arasında deney grubunun lehine görülen bu farklılık; Kur'an ezberi yaparken makamsal okuyuş dinlemenin ezbere olumlu etkide bulunduğu bir kanıttır. Dolayısıyla Hipotez 1 doğrulanmıştır.** İki grubun başarı ortalamaları arasındaki fark bu hipotez ile ortaya çıkarıldığından bundan sonraki hipotezlerde öncelikle bu sonuca atıfta bulunulacaktır.

4.1.2. Katılımcıların Demografik Yapılarına İlişkin Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 2: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **cinsiyet faktörü açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 2: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar bu değişken açısından Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Bu test sonucunda iki grup arasında katılımcıların cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu da demek oluyor ki iki grubun kız ve erkek katılımcı sayısı birbirine denktir. **İki grup arasında cinsiyet açısından var olan bu denklik; ezber yapan kişi kız da olsa erkek de olsa makamsal okuyuş dinlemenin ezberi olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Dolayısıyla da Hipotez 2 doğrulanmıştır.**

Hipotez 3: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **yaş değişkeni açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 3: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplardaki katılımcıların yaş ortalamaları Mu Testi ile sınanmıştır. Bu test sonucunda iki grup arasında katılımcıların yaşları açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Demek oluyor ki bu gruplar katılımcı yaş ortalaması bakımından da birbirine denktir. **İki grup arasındaki bu denklik; aynı yaşlarda olmalarına rağmen Kur'an ezberi yaparken makamsal okuyuş dinleyenlerin ezberlerini diğerlerine göre daha doğru hatırladıklarını göstermektedir. Dolayısıyla da Hipotez 3 doğrulanmıştır.**

4.1.3. Katılımcıların Kur'an ile Olan İlişkilerine Dair Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 4: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 4: İlk hipotez doğrulandıgından, dos. ortalamasının Kur'an okumayı öğrenme yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar katılımcıların Kur'an okumayı öğrenme yaşları açısından t-testi ile sınanmıştır. Test sonucunda iki grup arasında bu değişken açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Böylece iki grubun Kur'an okumayı öğrenme yaş ortalaması bakımından da birbirine denk olduğu görülmüştür. **İki grup arasında görülen bu denklik; Kur'an okumayı öğrenme yaşı aynı olan kişilerden makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanların bu konuda daha başarılı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Hipotez 4 doğrulanmıştır.**

Hipotez 5: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında **Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yer açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 5: İlk hipotez doğrulandıgından, dos. ortalamasının Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı yer değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, grupların bu özellikleri Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Test sonucuna göre iki grup arasında katılımcıların Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı yani grupların bu değişken bakımından da birbirine denk olduğu tespit edilmiştir. **İki grup arasında tespit edilen bu denklik; Kur'an okuma eğitimini ilk aldıkları yer aynı türden bir kurum olsa da, Kur'an ezberini yaparken makamsal okuyuş dinleyenlerin ezberlerini diğerlerine göre daha doğru hatırladıklarını göstermektedir. Dolayısıyla Hipotez 5 doğrulanmıştır.**

Hipotez 6: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında okuldaki Kur'an dersi ve bu dersin sınavına hazırlık aşaması dışındaki **Kur'an okuma alışkanlığı bakımından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 6: İlk hipotez doğrulandıgından, dos. ortalamasının Kur'an okuma alışkanlığı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar bu değişken açısından Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Bu test sonucunda aralarında katılımcıların Kur'an okuma alışkanlıkları açısından anlamlı bir farklılık bulunmayan

iki grubun bu değişken bakımından denk oldukları anlaşılmıştır. **Bu sonuca göre; Kur'an ezberi yaparken makamsal okuyuş dinlemenin ezber üzerindeki olumlu etkisi, Kur'an okuma alışkanlığı bakımından bir farklılık arz etmemektedir. Dolayısıyla Hipotez 6 doğrulanmıştır.**

Hipotez 7: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların haftalık **Kur'an okuma süresi** açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 7: İlk hipotez doğrulandığı için, dos. ortalamasının haftalık Kur'an okuma süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların Kur'an okuma süre ortalamaları Mu Testi ile sınanmıştır. Test sonucuna göre aralarında anlamlı bir farklılık bulunmayan iki grubun bu değişken bakımından birbirine yakın değerler aldıkları görülmüştür. **Ezber yaparken makamsal okuyuş dinleyen grubun haftalık okuma süresi ortalaması diğerine göre düşük iken dos. ortalamasının daha yüksek olması makamsal okuyuşun ezber üzerindeki olumlu etkisinin bir göstergesidir. Dolayısıyla Hipotez 7 doğrulanmıştır.**

Hipotez 8: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **Kur'an dersi not ortalamaları** açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 8: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının Kur'an dersi not ortalaması değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların not ortalamaları t-testi ile sınanmıştır. Test sonucunda katılımcıların Kur'an dersi not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmayıp, grupların bu değişken bakımından da birbirine denk oldukları görülmüştür. **Bu denklik; Kur'an dersi not ortalamaları aynı olsa da Kur'an ezberi yaparken makamsal okuyuş dinleyenlerin ezber çalışmasının diğerlerine göre daha iyi sonuçlandığının bir kanıtıdır. Dolayısıyla Hipotez 8 doğrulanmıştır.**

Hipotez 9: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **tecvid bilgisi** açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 9: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının tecvid bilgisi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların tecvid bilgisi ortalamaları t-testi ile sınanmıştır. Test sonucunda iki grup arasında bu değişken açısından anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespitin ardından farklılığın hangi değişkenlerden kaynaklandığını bulmak amacıyla ek analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre iki grup arasında 12 değişkenin 4'ü için farklılığın söz konusu olduğu görülmüştür. Farklılığın bulunduğu bu değişkenlerin 4'ünde de deney grubunun sonucu daha yüksektir. **Bu bulgulara göre; iki grup arasında katılımcıların tecvid bilgisi ortalamaları açısından kısmi bir denklik görülmektedir. Sonuç olarak tecvid bilgileri kısmen denk olan kişilerden Kur'an ezberi yaparken makamsal okuyuş dinleyenler ezber konusunda daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 9 kısmen doğrulanmıştır.**

Hipotez 10: Kur'an ayetlerinin makamsal okuyuşunu dinleyerek ezber yapan grubun dos. ortalaması ile makamsız olanı dinleyerek ezber yapan grubun ortalaması arasında katılımcıların Kur'an'dan ezbere bildikleri sure ve sayfa sayıları açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 10: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının Kur'an'dan ezbere bilinen sure ve sayfa sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların ezbere bildikleri sayfa sayısı ortalaması Mu Testi ile sınanmıştır. Kur'an sureleri sayfa sayısı açısından farklılık gösterdiğinden sadece ezbere bilinen sayfa sayıları teste tabi tutulmuştur. Test sonucuna göre aralarında anlamlı bir farklılık bulunmayan iki grubun bu değişken bakımından da birbirine kısmen denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak iki grubun Kur'an'dan ezbere bilinen sayfa sayıları birbirine yakın olmasına rağmen, makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanlar bu konuda diğer gruba göre daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 10 doğrulanmıştır.**

Hipotez 11: Kur'an ayetlerinin makamsal okuyuşunu dinleyerek ezber yapan grubun dos. ortalaması ile makamsız olanı dinleyerek ezber yapan grubun ortalaması arasında Kur'an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 11: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının Kur'an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların zorluk dereceleri Mu Testi ile sınanmıştır. Test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmayıp grupların bu değişken bakımından birbirine denk olduğu tespit edilmiştir. **Demek oluyor ki gündelik yaşamlarında Kur'an ezberi yaparken algıladıkları zorluk derecesini yakın değerlerle belirtmelerine rağmen, deney sürecinde makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanlar diğerlerine göre daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 11 doğrulanmıştır.**

Hipotez 12: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcının yaptığı **ezberi hocasına okurken hatırlama konusunda algıladığı zorluk derecesi açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 12: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının Kur'an ezberinin hocaya okunması esnasında hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların zorluk dereceleri Mu Testi ile sınanmıştır. Test sonucunda katılımcılarının zorluk dereceleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilen iki grubun, bu değişken bakımından da birbirine denk olduğu anlaşılmıştır. **Bu denklik; normal hayatlarında yaptıkları ezberi hocalarına okurken hatırlama konusunda algıladıkları zorluk derecesini yakın değerlerle ifade eden kişilerden, deney sürecinde makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanların diğerlerine göre daha başarılı olduklarını göstermesi açısından makamsal okuyuşun olumlu etkisinin bir kanıtıdır. Dolayısıyla Hipotez 12 doğrulanmıştır.**

4.1.4. Katılımcıların Müzik ile Olan İlişkilerine Dair Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 13: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik dinleme alışkanlıkları açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 13: İlk hipotez doğrulandıktan, dos. ortalamasının müzik dinleme alışkanlığı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar bu değişken açısından Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Test sonucunda aralarında katılımcıların müzik dinleme alışkanlığı açısından anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilen iki grubun bu değişken bakımından birbirine denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak; müzik dinleme alışkanlığına sahip olan kişilerden makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanlar bu konuda diğerlerine göre daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 13 doğrulanmıştır.**

Hipotez 14: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **günlük müzik dinleme süreleri açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 14: İlk hipotez doğrulandıktan, dos. ortalamasının katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların günlük müzik dinleme süreleri Mu Testi ile sınanmıştır. Test sonucunda katılımcılar arasında bu değişken açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edildiğinden grupların birbirine denk olduğu anlaşılmıştır. **Bu da demek oluyor ki günlük müzik dinleme süreleri birbirine yakın olmasına rağmen, makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan grup doğru okuyuş konusunda diğerine göre daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 14 doğrulanmıştır.**

Hipotez 15: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik eğitimleri olup olmaması bakımından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 15: İlk hipotez doğrulandıktan, dos. ortalamasının katılımcıların müzik eğitimi durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar bu değişken açısından Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Test sonucunda aralarında katılımcıların müzik eğitimi durumları açısından anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilen iki grubun bu değişken bakımından birbirine denk olduğu görülmüştür. **İki grupta da müzik eğitimi aldığını söyleyen katılımcılar**

bulunmasına rağmen bunlardan makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanların diğerlerine göre daha başarılı olması, makamsal okuyuşun ezber üzerindeki olumlu etkisinin bir kanıtıdır. **Dolayısıyla Hipotez 15 doğrulanmıştır.**

Hipotez 16: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların aldıkları **müzik eğitiminin türü bakımından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 16: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının katılımcıların aldıkları müzik eğitiminin türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, gruplar bu değişken açısından Ki-Kare Testi ile sınanmıştır. Bu test sonucunda iki grup arasında katılımcıların aldıkları müzik eğitimi türleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiş ve grupların bu değişken bakımından birbirine denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak benzer türde müzik eğitimi alanlardan ezber yaparken makamsal okuyuş dinleyenler bu konuda diğerlerine göre daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez doğrulanmıştır.**

Hipotez 17: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan grubun **dos. ortalaması** ile **makamsız** olanı dinleyerek ezber yapan grubun **ortalaması** arasında katılımcıların **müzik bilgisi bakımından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 17: İlk hipotez doğrulandığından, dos. ortalamasının katılımcıların sahip olduğu müzik bilgisi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere, katılımcıların müzik bilgisi ortalamaları t-testi ile sınanmıştır. Test sonucunda iki grup arasında bu değişken açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiş ve grupların birbirine denk olduğu görülmüştür. **Demek ki müzik bilgileri birbirine yakın olmasına rağmen makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan kişiler diğerlerine göre ezber konusunda daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 17 doğrulanmıştır.**

Buraya kadarki hipotezlerin ve araştırma bulgularının karşılaştırılması suretiyle ulaşılan sonuca göre; **deney ve kontrol grubunun**; demografik yapıları, Kur'an ve müzik ile olan ilişkileri gibi hususlar açısından **yapısal bir uyum içerisinde oldukları** görülmüştür. Aradaki bu uyuma karşı deney grubunun dos. ortalamasının kontrol grubununkine göre daha yüksek olması **MAKAMSAL OKUYUŞUN EZBER ÜZERİNDEKİ OLUMLU ETKİSİNİN KANITIDIR**. Çalışma gruplarının yapısal uyumunu ve araştırmanın ana probleminin sonucunu ortaya çıkaran bu hipotezlerden sonra deney grubunun kendi içyapısını irdeleyen hipotezler ve araştırma bulgularının sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

4.1.5. Deney Grubunun Kur'an ile Olan İlişkisine Dair Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 18: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an okumayı öğrenme yaşı açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 18: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, Kur'an okumayı öğrenme yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun Kur'an okumayı öğrenme yaşı ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Her iki grubun dos ortalaması ile ilgili bulgular incelendiğinde Kur'an okumayı 8 yaş ve öncesinde öğrenen deney grubu katılımcılarının, 9 yaş ve sonrasında öğrenenlere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. **Demek oluyor ki makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapmalarına rağmen Kur'an okumayı erken yaşta öğrenen kişiler daha geç yaşta öğrenenlere göre ezber konusunda daha başarılı olmuştur. Dolayısıyla da Hipotez 18 YANLIŞLANMIŞTIR.**

Hipotez 19: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında haftalık **Kur'an okuma süreleri açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 19: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, haftalık Kur'an okuma süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun Kur'an okuma süresi ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile iki grubun dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak haftalık Kur'an okuma süresi az da olsa makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan kişiler okuma süresi daha çok olanlarla aynı değerde başarı göstermiştir. Dolayısıyla Hipotez 19 doğrulanmıştır.**

Hipotez 20: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **Kur'an dersi not ortalaması** açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 20: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, Kur'an dersi not ortalaması değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun Kur'an dersi not ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile grupların dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine kısmen denk olduğu anlaşılmıştır. **İstatistiksel olarak arada anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan kişilerden Kur'an dersi notu grup ortalamasının altında olanların, notu ortalamanın üzerinde olanlara göre daha başarılı olması makamsal okuyuşun olumlu etkisinde akademik başarı notunun tesiri olmadığının bir kanıtıdır. Dolayısıyla Hipotez 20 doğrulanmıştır.**

Hipotez 21: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **tecvid bilgisi** açısından bir farklılık yoktur.

Sonuç 21: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, tecvid bilgisi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun tecvid bilgisi sonuç ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile grupların dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine kısmen denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak tecvid bilgisi grup ortalamasının altında da olsa makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan kişiler ortalamasının üzerinde tecvid bilgisine sahip olanlarla yakın değerde başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 21 doğrulanmıştır.**

4.1.6. Deney Grubunun Müzik ile Olan İlişkisine Dair Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 22: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında günlük **müzik dinleme süresi açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 22: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, günlük müzik dinleme süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun müzik dinleme süresi ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile grupların dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine yakın değerler aldığı anlaşılmıştır. **Demek oluyor ki günlük müzik dinleme süresi az da olsa çok da olsa makamlı okuyuş dinleyerek ezber yapanlar bu konuda başarılı olmuştur. Dolayısıyla Hipotez 22 doğrulanmıştır.**

Hipotez 23: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik eğitimi durumu açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 23: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, müzik eğitimi durumu değişkenine göre farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar müzik eğitimi olanlar ve olmayanlar şeklinde kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile grupların dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine denk olduğu görülmüştür. **Sonuç olarak makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanlardan müzik eğitimi olanların da olmayanların da bu konuda başarılı olması, hatta istatistiksel olarak arada anlamlı bir farklılık bulunmasa da müzik eğitimi olmayanların diğerlerine göre daha yüksek başarı ortalamasına sahip olması makamsal okuyuşun ezber üzerindeki olumlu etkisinin bir kanıtıdır. Dolayısıyla Hipotez 23 doğrulanmıştır.**

Hipotez 24: Kur'an ayetlerinin **makamsal okuyuşunu** dinleyerek ezber yapan gruptaki katılımcıların **dos. ortalamaları** arasında **müzik bilgisi açısından bir farklılık yoktur.**

Sonuç 24: Makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan katılımcıların dos. ortalamalarının, müzik bilgisi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere katılımcılar grubun müzik bilgisi sonuç ortalamasına göre kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Bu iki gruptaki katılımcıların dos. ortalamaları Mu Testi ile sınanmış ve test sonucuna göre arada anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit ile grupların dos. ortalamasının bu değişken bakımından birbirine yakın değerler aldığı görülmüştür. **Test sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen; makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapanlardan müzik bilgisi ortalamasının altında olan kişilerin ortalamasının üzerinde olanlara göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Demek oluyor ki makamsal okuyuşun ezber üzerindeki olumlu etkisinde ezber yapanın müzik bilgisi düzeyinin bir etkisi yoktur. Dolayısıyla Hipotez 24 doğrulanmıştır.**

Araştırmada elde edilen bulguların hipotezler ile karşılaştırılması sonucunda, demografik değişkenler bakımından benzer özelliklere sahip olan deney ve kontrol grubunun, Kur'an ve müzik ile ilgili değişkenler (Kur'an okumayı öğrenme yaşı, Kur'an okuma eğitiminin ilk alındığı kurum türü, Kur'an okuma alışkanlığı, haftalık Kur'an okuma süresi, Kur'an dersi not ortalaması, tecvid bilgisi, Kur'an'dan ezbere

bilinen sayfa sayısı, Kur'an ezberi yaparken algılanan zorluk derecesi, Kur'an ezberini hocaya okurken hatırlama konusunda algılanan zorluk derecesi, müzik dinleme alışkanlığı, günlük müzik dinleme süresi, müzik eğitimi, müzik bilgisi) açısından da birbiriyle yapısal bir uyum içerisinde oldukları görülmüştür. Gruplardaki katılımcıların deneysel çalışma sonunda gerçekleştirdikleri ezber okuyuşları değerlendirilip iki grubun doğru okuyuş sonucu ortalamaları karşılaştırıldığında; makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapan deney grubunun başarı oranının, kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Deney grubu başarı oranı:%89,59; Kontrol grubu başarı oranı:%64,30). Böylece, makamsal okuyuş dinleyerek ezber yapıldığında ilgili metnin en küçük parçasından en büyüğüne içerdiği unsurların daha doğru bir şekilde hatırlandığı anlaşılmıştır. **SONUÇ OLARAK MAKAMSAL OKUYUŞUN, KUR'AN AYETLERİNİN EZBERLENMESİNDE OLUMLU BİR ETKİSİ VARDIR.**

4.2. ÖNERİLER

Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ezberlenmesinde makamsal okuyuşun etkili bir yöntem olarak kullanılabilmesi için, zaman ve maliyet unsurları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen bu araştırmanın devamı niteliğinde yeni çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar için şu önerilerde bulunulabilir:

- Farklı makamların ezber üzerindeki etkililiği araştırılıp karşılaştırılabilir.
- Yapısal olarak farklı gruplar oluşturulup makamsal okuyuşun bu gruplar üzerindeki etkisi incelenebilir.
- Daha uzun soluklu deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Yapılacak araştırmalarla, ezber yaparken standart bir uygulamanın bulunmadığı ses kaydı dinleme ve yüzünden okuma tekrar sayısı konusunda bir tespite bulunulabilir.
- Farklı şehirlerde bulunan ve hafızlık çalışması yapan öğrenciler ile böyle bir çalışma yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Arıcı, Hüsnü. İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar. Gözden Geçirilmiş 15. Baskı. Ankara: Meteksan A.Ş., 2005.
- Arıcıgil Çılan, Çiğdem. Sosyal Bilimlerde Kategorik Verilerle İlişki Analizi. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 2009.
- Arslantürk, Zeki. Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri. 5. Basım. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001.
- Ataman, Ahmet Muhtar. Musiki Tarihi II. 2. Baskı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1947.
- Aziz, Aysel. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. Geliştirilmiş 6. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.
- Büyüköztürk, Şener, Ömay Çokluk ve Nilgün Köklü. Sosyal Bilimler İçin İstatistik. 10. Basım. Ankara: Pegem Akademi, 2012.
- della Porta, Donatella ve Michael Keating. Sosyal Bilimlerde Yaklaşımlar ve Metodolojiler. Sabri Gürses (çev.). 1. Basım. İstanbul: Küre Yayınları, 2015.
- Emiroğlu, İbrahim. Klasik Mantığa Giriş. 8. Basım. Ankara: Elis Yayınları, 2011.
- Kalıpsız, Abdülkadir. Bilim ve Araştırma. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları, 1987.
- Karahasanoğlu, Songül ve Elif Damla Yavuz, Müzikte Araştırma Yöntemleri, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Yayınları, 2015.
- Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler. 2. Yazım 30. Basım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.
- Kırcaali İftar, Gönül. “Bilim ve Araştırma”, Ali Atıf Bir (Ed.). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 601, 1999, ss. 3-12.

- Köklü, Nilgün. Açıklamalı İstatistik Terimleri Sözlüğü. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.
- Sarı, Mehmet Ali. Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları. 2. Baskı. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2011.
- Sülün, Murat. Kur'an Kılavuzu. 1. Basım. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Türkbâl, Aydın. Bilimsel Araştırma Metotları ve Uygulamalı İstatistik. Erzurum: Atatürk Üniversitesi İİBF Yayınları, No: 85, 1987.

Sürelî Yayınlar

- Şahin, İlkay. "Dini Hayatın Ritmi: Ritüel ve Müzik". Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cilt. 49, sy. 2, (Haziran 2008), ss. 269-285.
- Uludağ, Süleyman. "Musiki Alemdeki Süsün Bir Parçasıdır". Diyanet Aylık Dergi Eki. sy. 221, (Mayıs 2009), ss. 17-21.

Kongre-Sempozyum

- Göksel Erdal, Gülşen. "Müziğin Kişisel-Toplumsal-Ulusal-Uluslararası İşlevleri Üzerine", 38. İcanas –Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları- Kongresi. Baskı Sayısı: 450, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 10-15 Eylül 2007, C. 1, ss. 287-294.
- Göher, Feyzan. "Müziğin Toplumsal İşlevi Müzik, Siyaset, Din ve Ekonomi", 38. İcanas –Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları- Kongresi. Baskı Sayısı: 450, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 10-15 Eylül 2007, C. 1, ss. 303-313.
- Turabi, Ahmet Hakkı. "İbn Sina ve Müzik", Uluslararası İbn Sina Sempozyumu. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 22-24 Mayıs 2008, C. 2, ss. 195-216.

Tezler

- Yeprem, M. Safa. "Türk Cami Musikisi İle Mukayeseli Olarak İstanbul Gayr-ı Müslimlerinde Mabet Musikisi", Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi SBE, 2004.

Elektronik Kaynaklar

- Adıgüzel, Mehmet. “Kur’an Öğrenim ve Öğretiminin Önemi ve Ezberleme Teknikleri”, *Ekev Akademi Dergisi*, 2001, 3, 1, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, (13 Mart 2017).
- Alemdar, Yusuf. “Teknik ve Estetik Açından Kur’an Öğretme ve Okumaya Dair Bazı Gözlem ve Görüşler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2008, 12, 1, (13 Mart 2017).
- Diyanet İşleri Başkanlığı, “Hafızlık Eğitim Programı”. Ankara, 2010, s. 26.
<http://docplayer.biz.tr/2613955-T-c-basbakanlik-diyanet-isleri-baskanligi-hafizlik-egitim-programi.html>, (13 Mart 2017).
- Fırat, Yavuz. “Kur’an Öğretimi ve Hafızlık Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2007, 2, 23, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, (13 Mart 2017).
- Tanrıkulu, İbrahim. “Kur’an Öğretimine ve Hıfzına Dair Bazı Mülahazalar”, Yecder Kitapları I Yecder I. Ulusal Din Görevlileri Sempozyumu Tebliğleri, 2010, İsam İlahiyat Makaleler Veri Tabanı, (13 Mart 2017).



EKLER

EK 1: FORMLAR

1.1. Katılımcı Bilgi Formu

Katılımcı Numarası:

KATILIMCI BİLGİ VE ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu bilgi formu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk Din Musikisi Bilim Dalı'nda yapılmakta olan bir yüksek lisans tezinin deneysel araştırma kısmına ait verilerini elde etmek amacı ile hazırlanmıştır. Tez konusu kapsamında ele alınan makamsal okuyuş unsurunun Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ezberlenmesinde etkisi olup olmadığını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma sonucunda elde edilecek veriler sadece araştırmanın amacı için kullanılacak olup bu formdaki kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Gönüllülük esasına dayalı olarak katıldığınız bu çalışma kesinlikle bir sınav olmayıp başarı/başarısızlık gibi bir sonucu yoktur. Bu form bilimsel bir çalışmada kullanılacağından tüm sorulara içtenlikle cevap vermeniz, araştırmada kullanılan materyallerle ilgili diğer katılımcılara araştırma süreci içinde bilgi vermemeniz araştırmada güvenilir sonuçlar elde etmemiz açısından önem arz etmektedir. Sizlerin katılımı ile gerçekleştirilecek olan uygulama sonuçlarının sağlıklı bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için çalışmamız esnasında alınacak olan ses kaydı sadece araştırmacı tarafından dinlenip değerlendirmesi yapılacak ve kesinlikle üçüncü bir şahısla paylaşılmayacaktır. Katılımınız, desteğiniz ve zaman ayırdığınız için çok teşekkür eder, saygılar sunarım.

Araştırmacı

Fatma Zehra KARIŞMAN

.Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda araştırmaya katılanların isimlerinin tez çalışmasında yer almayacağını, yapılan ses kaydının üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacağını taahhüt ediyorum.

Araştırmacının Adı-Soyadı:

Tarih

İmza

.Yukarıdaki metni okudum, katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Adı-Soyadı

Tarih

İmza

S1. Katılımcının Cinsiyeti:

1 () Kadın

2 () Erkek

S2. Yaşınızı öğrenebilir miyim?

.....

S3. Kur'an okumayı ilk olarak nerede ve kaç yaşında öğrendiniz?

1 () Ailede yaşında

2 () Camide yaşında

3 () Özel Kur'an Kursunda yaşında

() Diğer (..... yaşında)

S4. Okulunuzda aldığınız Kur'an dersinde ve bu dersin sınavlarına hazırlık aşamasında yaptığınız okumalar dışında Kur'an okur musunuz?

1 () Evet

2 () Hayır

S5. Bir haftalık bir süreci düşündüğünüzde okul ve okul dışında haftanın kaç günü ve günde kaç dakika Kur'an okuduğunuzu öğrenebilir miyim?

1 () Haftada 1 gün Günde..... Dakika

2 () Haftada 2 gün Günde.....

3 () Haftada 3 gün Günde..... Dakika

4 () Haftada 4 gün Günde.....

5 () Haftada 5 gün Günde..... Dakika

6 () Haftada 6 gün Günde.....

7 () Hergün Günde..... Dakika

S6. “Kur'an Okuma ve Tecvid” dersinin son iki dönemindeki not ortalamalarınızı öğrenebilir miyim?

1. Birinci dönem not ortalaması: Harf ile Sayı ile

2. İkinci dönem not ortalaması: Harf ile Sayı ile

S7. Size okuyacağım tecvid kuralları ile ilgili bilginizi değerlendirecek olsanız “1” en düşük ve “10” en yüksek puan olmak üzere kendinize kaç puan verirdiniz?

1. Harflerin mahreçleri:

6. Sakin mim'in hükümleri:

2. Harflerin sıfatları:

7. İdgam ve çeşitleri:

3. Hareke ve sükun:

8. Ra harfinin hükümleri:

4. Med ve çeşitleri:

9. Lafzatullah'ın okunuşu:

5. Tenvin ve sakin nun'un hükümleri:

10. Zamirin meddi ve kasrı:

.....

11.Sekte, okunuşu ve Kur'an'da bulunduğu yerler:

12. Vakf ve Vasl'ın hükümleri:

S8. Kur'an-ı Kerim'den ezbere bildiğiniz sure ve sayfa sayısını öğrenebilir miyim?

..... sure sayfa

S9. Ezber yaparken hangi yöntem ve/veya yöntemleri tercih edersiniz? (Bu soruya birden çok cevap verilebilir)

1 () Kendi kendime yüzünden okuyarak

2 () Bir hoca'nın ses kaydını dinleyerek

() Diğer (.....)

S10. “1” En düşük ve “10” en yüksek olsa, Kur'an ezberi yaparken yaşadığınız zorluk derecesini kaç ile değerlendirirdiniz?

.....

S11. “1” En düşük ve “10” en yüksek olsa, yaptığınız ezberi hocanıza okurken hatırlama konusunda yaşadığınız zorluğun derecesini kaç ile değerlendirirdiniz?

.....

S12. Müzik dinlemekten hoşlanır mısınız?

1 () Evet

2 () Hayır

S13. Önceki sorunun cevabı evet ise ne tür müzikler dinlemekten hoşlanırsınız ve günde kaç saat müzik dinlersiniz?

.....

Günde..... dakika

S14. Okuldaki “Dini Musiki” derslerinde gördüğünüz müzik öğrenimi dışında bu alanda aldığınız özel bir müzik eğitimi varsa ne eğitimi aldığınızı öğrenebilir miyim?

1 () Var:.....

2 () Yok

S15. “1” En düşük “10” en yüksek olsa nota, makam, usul, tarih bilgisi gibi kriterler açısından müzik bilginizi kaç ile değerlendirirdiniz?

1.Nota bilgisi:

4.Tarih bilgisi:

2.Makam bilgisi:

5.Tür ve form bilgisi:

3.Usul bilgisi:

1.2 Doğru Okuyuş Değerlendirme Formu

Değerlendirme Kriterleri	1. Ayet	2. Ayet	3. Ayet	4. Ayet	5. Ayet	Toplam Hata
Harf Sayısı						
Hareke Sayısı						
Sükun Sayısı						
Kelime Sayısı						
Medd-i Tabii Sayısı						
Medd-i Arız Sayısı						
İdgam Sayısı						
İzhar Sayısı						
Kalkale Sayısı						
Ra Harfinin Hükmü						
Harf Hatası						
Hareke Hatası						
Sükun Hatası						
Mahrec Hatası						
Tecvid Hatası						
Kelime Hatası						
Tekrar Edilen Kelime Sayısı						
Hatırlanmayan Kelime Sayısı						
Tekrar Edilen Ayet Sayısı						
Hatırlanmayan Ayet Sayısı						
Toplam Hata (Ayet Bazında)						
Okuma Süresi:						

1.3 Uzman Görüşü Formu

UZMAN GÖRÜŞÜ

Saygıdeğer hocam,

Öğrencisi olduğum Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Musikisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlamakta olduğum tezim için deneysel bir araştırma yapacağım. **“Kur’an Ayetlerinin Ezberlenmesinde Makamsal Okuyuşun Etkisi”** başlıklı tezim için gerçekleştireceğim bu araştırmaya katılacak kişilerden ezberlemelerini isteyeceğim ayetlerin belirlenmesi; araştırmaya katılanlara dinlettirmek üzere belirlenen ayetlerin okunuşunda kullanılacak olan makamının seçilmesi; katılımcıların ezberlerini dinlerken yapılacak değerlendirmede hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği gibi konulardaki görüş ve önerilerinizi rica eder, şükran ve saygılarımı sunarım.

Fatma Zehra Karışman

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tarih:

Ad-Soyad:

Görev:

-Mükemmel/hatasız okumanın kriterleri nelerdir?

-Araştırmaya katılanlara ezberletilmesini önerdiğiniz sure ismi ve ayet aralığı nedir?

-Araştırmaya katılanlara dinlettirilecek olan ayetlerin hangi makamda tilavet olunmasını önerirsiniz?

-Görüş (isteğe bağlı)

1.4. Gönüllü Katılımcı Olma Formu

KATILIMCI LİSTESİ				
	AD-SOYAD	BÖLÜM	MAIL ADRESİ	TELEFON NUMARASI
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

EK 2: TABLOLAR

2.1. Hatasız Okuma Kriterleri Tablosu

Değerlendirme Kriterleri	1. Ayet	2. Ayet	3. Ayet	4. Ayet	5. Ayet	Maks.Hata(Krite r)
Harf Sayısı	16	20	10	23	16	85
Hareke Sayısı	12	14	7	15	10	58
Sükun Sayısı	4	6	3	8	6	27
Medd-i Tabii Sayısı	2	0	3	1	2	8
Medd-i Arız Sayısı	1	1	1	1	1	5
İdgam Sayısı	2	2	1	1	2	8
İzhar Sayısı	0	1	0	0	0	1
Kalkale Sayısı	0	1	0	0	0	1
Ra Harfinin Hükmü	1	1	0	3	0	5
Maksimum Hata (Ayet)	38	46	25	52	37	Toplam: 198
En Uygun Okuma Süresi:30 sn.						

2.2. Değişken Değerlerinin Gruplardaki Dağılımını Sınamak İçin Yapılan K-S Testi Sonuçlarına Ait Tablolar

2.2.1. Deney ve Kontrol Grubunun Dos. Ortalamalarına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		DOS
n		62
Normal Parameters	Ortalama	152,355
	Std.Sapma	58,3048
Kolmogorov-Smirnov Z		1,707
Asymp. Sig. (2-tailed)		,006

2.2.2. Deney ve Kontrol Grubunun Yaş Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Yaş
n		62
Normal Parameters	Ortalama	20,581
	Std. Sapma	1,5316
Kolmogorov-Smirnov Z		2,326
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000

2.2.3. Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Okumayı Öğrenme Yaşı Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Kur'an Öğrenme Yaşı
n		62
Normal Parameters	Ortalama	8,887
	Std.Sapma	2,7046
Kolmogorov-Smirnov Z		1,139
Asymp. Sig. (2-tailed)		,149

2.2.4. Deney ve Kontrol Grubunun Haftalık Kur'an Okuma Süresi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Gün&Dk
n		62
Normal Parameters	Ortalama	116,4516
	Std.Sapma	94,15451
Kolmogorov-Smirnov Z		1,787
Asymp. Sig. (2-tailed)		,003

2.2.5. Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Dersi Not Ortalaması Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		İki Dönem Ortalaması
n		62
Normal Parameters	Ortalama	85,7258
	Std.Sapma	6,65402
Kolmogorov-Smirnov Z		,384
Asymp. Sig. (2-tailed)		,999

2.2.6. Deney ve Kontrol Grubunun Tecvid Bilgisi Sonucunun Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Tecvid Bilgisi Sonucu
n		62
Normal Parameters	Ortalama	91,5968
	Standart Sapma	15,00542
Kolmogorov-Smirnov Z		,715
Asymp. Sig. (2-tailed)		,687

2.2.7. Deney ve Kontrol Grubunun Tecvid Bilgisi Sonucunu Oluşturan On İki Değişkenin Her Birinin Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

Tecvid Bilgisi Sonuç Değişkenleri	Ortalama	Standart Sapma	Kolmogorov-Smirnov Z	Asymp. Sig. (2-tailed)	Normal Dağılıma Uygunluk
Harflerin mahreçleri	7,10	1,65	1,34	0,06	Normal
Harflerin sıfatları	5,27	2,04	0,93	0,35	Normal
Hareke ve sükun	9,10	1,40	2,04	0,00	Normalden farklı
Med ve çeşitleri	8,03	1,68	1,46	0,03	Normalden farklı
Tenvin ve sakin nun'un hükümleri	8,21	1,58	1,62	0,01	Normalden farklı
Sakin mim'in hükümleri	8,05	1,70	1,29	0,07	Normal
İdgam ve çeşitleri	8,06	1,62	1,14	0,15	Normal
Ra harfinin hükümleri	7,82	1,87	1,31	0,06	Normal
Lafzatullah'ın okunuşu	8,56	1,74	1,67	0,01	Normalden farklı
Zamirin meddi ve kasrı	8,24	1,96	1,69	0,01	Normalden farklı
Sekte, okunuşu ve Kur'an'da bulunduğu yerler	6,45	2,45	1,33	0,06	Normal
Vakf ve Vasl'ın hükümleri	6,69	1,84	1,26	0,08	Normal

2.2.8. Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an'dan Ezbere Bilinen Sayfa Sayısı Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Ezber Bilinen Sayfa Sayısı
n		62
Normal Parameters ^{a,b}	Ortalama	20,758
	Standart Sapma	17,0675
Kolmogorov-Smirnov Z		1,427
Asymp. Sig. (2-tailed)		,034

2.2.9. Deney ve Kontrol Grubunun Kur'an Ezberi Yaparken Algılanan Zorluk Derecesi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Ezberde Yaşanan Zorluk Derecesi
n		62
Normal Parameters	Ortalama	4,532
	Standart Sapma	1,8529
Kolmogorov-Smirnov Z		1,628
Asymp. Sig. (2-tailed)		,010

2.2.10. Deney ve Kontrol Grubunun Yapılan Ezberi Hocaya Okurken Hatırlama Konusunda Algılanan Zorluk Derecesi Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Hocaya Okurken Hatırlamada Yaşanan Zorluk Derecesi
n		62
Normal Parameters	Ortalama	4,419
	Standart Sapma	2,1003
Kolmogorov-Smirnov Z		1766
Asymp. Sig. (2-tailed)		,004

2.2.11. Deney ve Kontrol Grubunun Günlük Müzik Dinleme Sürelerinin Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Günlük Müzik Dinleme Süresi_Dk
n		58
Normal Parameters	Ortalama	49,5690
	Standart Sapma	46,29505
Kolmogorov-Smirnov Z		2,341
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000

2.2.12. Deney ve Kontrol Grubunun Müzik Bilgisi Sonucunun Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		Günlük Müzik Dinleme Süresi_Dk
n		58
Normal Parameters	Ortalama	49,5690
	Standart Sapma	46,29505
Kolmogorov-Smirnov Z		2,341
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000

2.2.13. Deney Grubu Dos. Ortalamasının Grup İçindeki Dağılımına Ait K-S Testi Sonuçları

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		DOS
N		31
Normal Parameters ^{a,b}	Ortalama	177,387
	Std. Sapma	37,2797
Kolmogorov-Smirnov Z		1,616
Asymp. Sig. (2-tailed)		,011

2.3. Değişkenlerin Toplanabilirlik Özelliğinin Olup Olmadığını Sınamak İçin Yapılan Tukey Testi Sonuçlarına Ait Tablolar

2.3.1. Tecvit Bilgisinin Değerlendirilmesi Kapsamında Puanlanan On İki Değişkenin Toplanabilirlik Özelliğine Dair Tukey Testi Sonuçları

Tukey's Test for Nonadditivity							
			Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Sig
Kişiler Arası			1144,577	61	18,764		
Kişi İçinde	Konular Arası		768,649	11	69,877	37,165	,000
	Artık Değer	Toplanamazlık	1,025 ^a	1	1,025	,545	,461
		Denge	1260,575	670	1,881		
		Toplam	1261,601	671	1,880		
	Toplam		2030,250	682	2,977		
Toplam			3174,827	743	4,273		

2.3.2. Müzik Bilgisinin Değerlendirilmesi Kapsamında Puanlanan Beş Değişkenin Toplanabilirlik Özelliğine Dair Tukey Testi Sonuçları

Tukey's Test For Nonadditivity							
			Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Sig
Kişiler Arası			610,377	61	10,006		
Kişi İçinde	Konular Arası		154,787	4	38,697	13,519	,000
	Artık Değer	Toplanamazlık	10,129 ^a	1	10,129	3,576	,060
		Denge	688,284	243	2,832		
		Toplam	698,413	244	2,862		
	Toplam		853,200	248	3,440		
Toplam			1463,577	309	4,736		

2.4. Katılımcıların Kur'an'dan Ezbere Bildikleri Sure Sayısı ile İlgili Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tanımlayıcı İstatistikler						
Gruplar		n	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Kontrol Grubu	Ezbere Bilinen	31	16,0	40,0	23,26	6,49
Deney Grubu	Sure s-Sayısı	31	15,0	58,0	27,39	8,93

2.5. İlgili Literatür Taraması Tablosu

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Hafızlık Risâlesi- Hafızlık Eğitim Rehberi-	Osman Egin ve Hüseyin Öresin	2014	Ankara	Kitap	Türkçe	Kur'an ve Hafızlık Eğitimi	Hafızlık ve Kişilik Hıfz Süreci	Betimsel	Hafızlık eğitiminde rehberlik ve kişilik sorunları	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an Hıfzı Geleneği ve Günümüzdeki Uygulama Biçimleri	Hatice Şahin Aynur	2015	Ankara	Kitap	Türkçe	Hafızlık Eğitimi Süreci ve Problemleri	Hafızlığın Tarihi ve Bugünü, Hafızlık Metodu Önerisi	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Taraması, Röportaj, Sesli ve Görüntülü Kayıt	Tümevarım Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an-ı Kerim'in Üslub ve Kiraati	M. Tayyib Okiç	1963	Ankara	Kitap	Türkçe	Kur'an-ı Kerim ve Okunuşu	Kur'an'ın Okunuşu İle İlgili Konular Kurallar	Tarihsel	Kur'an Kiraati	Kaynak Taraması	–	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an-ı Kerim Tilaveti	Abdürrezzak Nevfel		İstanbul	Kitap	Türkçe	Kur'an'ın Nüzulü, Mucize Ve Hikmeti	Tarihi Boyut	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Taraması	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Geleneksel Kiraat Algısına Eleştirel Bir Yaklaşım	Mehmet Dağ	2011	Ankara	Kitap	Türkçe	Kiraat Ve İhticac(Farklı Okumaların Tespit Ve Tercih Amaçlı Gerekçelendirmesi)	Kiraat Disiplininin İhticac Alanı Tarihsel Boyut Temel Kavramlar	Tarihsel Betimsel	Kur'an ve Kiraat Tarihi Kuramsal	Kaynak Taraması	Tümdengelim Tümevarım Problematik Sorgulama	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Kur'an'ın Belagat ve Fonetik Yapısı-Kıraat Olgusu Çerçevesinde	Necdet Çağır	2005	Ankara	Kitap	Türkçe	Kıraat Ve Ses-Anlam İlişkisi	Kur'an-ı Kerim Kıraati Terminoloji, Arap Dili ve Belagatı İlimleri, Temel Kavramlar, Örnekler	Betimsel	Kur'an'ın Belagat ve Fonetigi Kıraatler Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Sanatı	H. İbrahim Çoraklı	2012	İstanbul	Kitap	Türkçe	Kur'an ve Tecvid ilmi	Temel Kavramlar, Terminoloji	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	—	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları	Mehmet Ali Sarı	1993	İstanbul	Kitap	Türkçe	Kur'an ve Tilavet Teknikleri	Temel Kavramlar, Terminoloji, Tarihsel Boyut	Betimsel Tarihsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an-ı Kerim ve Dini Musiki	Mehmet Ali Sarı	2013	İstanbul	Kitap	Türkçe	Kur'an ve Müzik	Terminoloji, Temel Kavramlar, Temel Müzik Bilgisi, Makamlar, Repertuar	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
99 Soruda Kur'an-ı Kerim-Kur'an İlimine Seyahat	Muhittin Akgül	2013	İzmir	Kitap	Türkçe	Kur'an Ve Hakkında Merak Edilenler	Temel Kavramlar, Tarihsel Boyut, Temel Bilgiler	Betimsel Tarihsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an'ın Metinleşme Süreci	Ziya Şen	2007	İstanbul	Kitap	Türkçe	Kur'an Tarihi	Temel Kavramlar Tarihsel Boyut	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım Karşılaştırma(İslam-Batı kaynak.)	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Hafıza	Yılmaz Özakpınar	2009	İstanbul	Kitap	Türkçe	Hafıza	Temel Kavramlar	Betimsel	Kavramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Hafıza Pratikleri
Kalbine Hatırlat-Hafıza Teknikleriyle Tasavvuf Kavramları	Esmâ Sayın	2015	İstanbul	Kitap	Türkçe	Tasavvufi Kavramlar ve Hafıza Teknikleri	Hafıza Teknikleri, Tasavvufi-Ahlaki Kavramlar	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Ezberde Müziğin Kullanılması
Mûsikî Tarihi	Ahmet Muhtar Ataman	1947	Ankara	Kitap	Türkçe	Mûsikînin Tarihi	İlk çağdan 20.yy'aMısır, Yunan, Roma, Avrupa, İbraniler, Hristiyanlar	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Müzik Tarihi	İlhan Mimaroglu	1995	İstanbul	Kitap	Türkçe	Musiki sanatının evrimi	Batı Müziği, 17-21.Yy, Avrupa	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Müziğin Gelişimi ve Biçimleri	Hasan Sami Yaygıngöl	1988	Eskişehir	Kitap	Türkçe	Müzik tarihi	İlk Çağ-20.Yy, İlk Çağ Uygarlıkları, Batı Müziği, Türk Müziği, Arabesk Müziği, Çalgılar, Formlar	Tarihsel Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Müzik Tarihi	Ahmet Say	1995	Ankara	Kitap	Türkçe	Müzik ve tarih	Tarih Öncesi Çağlar, İlk Çağ-20.Yy, Batı Müziği, Türk Müziği	Tarihsel Betimsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Zaman İçinde Müzik	Evin İlyasoğlu	1994	İstanbul	Kitap	Türkçe	Müzik tarihi	İlk Çağ-20.Yy, Batı Müziği, Türk Müziği	Tarihsel Betimsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Okullarda Müzik	M.Hulûsi	1942-1943	İstanbul	Kitap	Türkçe	Müzik Eğitimi	Temel Müzik Bilgisi, Temel Kavramlar, Repertuar, Alıştırımlar, Pedagojik ve Tarihi Bilgiler	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu	Bedri Akalın	1945	İstanbul	Kitap	Türkçe	Müzik Eğitimi	Temel Müzik Bilgisi, Temel Kavramlar, Repertuar, Pedagojik ve Tarihi Bilgiler	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberinde Müziğin Kullanılması
Kur'an Okuma Adabı	Ahmet Madazlı	2001	Kayseri	Kitap	Türkçe	Kur'an ve Edeb	Kur'an Okumanın,Okuyanın,M ushafın Âdâbı.Okuma Vakitleri,Cemaatle Okuma.	Betimsel	Ahlaki	Kaynak Taraması	-	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
İmam-Hatip Okullarında Nota ve Dini Müzik Eğitimi	Kazım Etik	1970	Konya	Kitap	Türkçe	Dini Müzik Eğitimi	Temel Kavramlar, Temel Müzik Bilgisi, Dinî Mûsikî, Makamlar, Repertuar	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	-	Ezberde Müziğin Kullanılması
Kur'an İlimleri Ansiklopedisi c.1	İmam Celâleddin es-Suyûti Ter.Sâkıp		İstanbul	Ansiklopedi	Türkçe Tercüm e(el-itkân fî ulûmi'l-Kur'an)	Kur'an İlimleri	Temel Kavramlar Tarihsel Boyut Kur'an İlimleri	Tarihsel Betimsel	Kuramsal	-	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
	Yıldız ve Hüseyin Avni Çelik				)							
Kur'an Öğrenim ve Öğretiminin Önemi ve Ezberleme Teknikleri	Mehmet Adıgüzel	2001	Erzincan	Makale	Türkçe	Kur'an'ı Öğrenmenin Önemi Ve Ezberlenmesi	Mucize Oluşu, Öğrenilmesinin Ve Öğretilmesinin Önemi, Ezberleme Teknikleri	Tarihsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an ve Musiki	Mehmet Nuri Uygun	2001	İstanbul	Makale	Türkçe	Kur'an Ve Müzik İlminin İlişkisi	Müzik Kuralları İle Kıraatin Dinleyenler Üzerindeki Etkisi, Arap Müziği, Kur'an Okuyuşunda Müziğin Yeri	Tarihsel Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an Kıraatında Mûsikînin Yeri	Abdurrahman Çetin	1998	Bursa	Makale	Türkçe	Kur'an ve Mûsikî	Terminoloji, Rivâyetler, Görüşler	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	–	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Dini Musikinin Kuramsal Çerçevesi ve Meşruiyeti	Ahmet Çakır	2013	İstanbul	Makale	Türkçe	Din ve Müzik	İlahi Olan Ve Olmayan Dinlerde Müzik, Müzik Kavramı	Betimsel Tarihsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Dersleri İle İlgili Problemler Ve Çözüm Önerileri	Yusuf Alemdar	2008	Sivas	Makale	Türkçe	Kur'an Dersi Problemleri	İlahiyat Fakülteleri, Batı, Orta ve Doğu Bölgeleri, Yeni ve Eski Fakültelerden Birer Örnek, 2006-2007 Öğretim Yılı Bahar Dönemi 4. Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel	Anket	Yüzdelik Analizi	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Kur'an Öğretimi ve Hafızlık Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler	Yavuz Fırat	2007	Kayseri	Makale	Türkçe	Kur'an ve Ezber	Kur'an'ın Okunması, Ezberlenmesi, Öğretilmesi, Harf ve Lafızlarının Seslendirilmesi, Hafızlık	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Okul Öncesinde Müzik Aracılığı ile Yabancı Dil Öğretimi	Işıl Güneş Modiri	2010	Bursa	Makale	Türkçe	Müzik, Dil Öğretimi, Bilginin Hafızaya Kodlanması	Okul Öncesi Dönemi Çocukları, İngilizce Öğretimi,	Deneyssel	İstatistiksel	Deney (Örneklem ve Kontrollü, Son-Test Model)	T-Testi	Kur'an Ezberi ve Müzik
Yabancı Dil Olarak İspanyolca Öğretiminde Müziğin Öğretim Aracı Olarak Kullanımı	Ebru Yener Gökşenli		İstanbul	Makale	Türkçe	Müzik, Dil Öğretimi	İspanyolca Öğretimi, İspanyolca Şarkılar	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Müzik

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Müzikal Bellek: Müzikte Öğrenme ve Müzikle Öğrenme Süreçlerinden Örnekler	Sibel Paşaoğlu	2008	Edirne	Sempozyum Bildirisi	Türkçe	Müzik-Bellek ilişkisi	Öğrenme, Öğretme, Enstrümantal Müzik, Vokal Müzik	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümdengelim	Kur'an Ezberi ve Müzik
9.Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (Türkiye'de Bugünden Yarına Müzik Eğitimi)	Editör: Doç. Dilek Batıbay	2013 (Yayın)	İstanbul	Sempozyum Bildiri Kitabı(15-17 Aralık 2010)	Türkçe	Türkiye'de Müzik Eğitimi	Okul öncesi, ilköğretim müzik eğitim ve öğretimi; Müzik ve psikoloji, sosyoloji, teknoloji ilişkisi; Müzik Literatürü ve Eğitim Tarihi	Betimsel	Tarihsel	Kaynak Tarama, Anket	-	Kur'an Ezberi ve Müzik
Müzikte 2000 Sempozyumu	Hazırlayan: Göktan Ay	2001 (Yayın)	Ankara	Sempozyum Bildiri Kitabı (17-18 Mayıs 2000)	Türkçe	21.Yüzyılda Türk Müziği ve Problemleri	Müzik Eğitimi, Programları, Metotları, Tarihi	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	-	Kur'an Ezberi ve Müzik
Türk Gençliğinin Müzik Eğitimi	Türk Kadınları Kültür Derneği	1985 (Basım)	Ankara	Sempozyum Bildiri Kitabı(27-28 Nisan 1985)	Türkçe	Müzik Eğitimi	Türk Musikisi Tarihi, Okullarda Müzik Eğitimi Uygulama Yöntemleri	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Müzik

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
4.İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Semp.	Hazırlayan: Göktan Ay	1998 (Yayın)	Ankara (Yayın) İstanbul (Semp.)	Sempozyum Bildiri Kitabı (15-16 Mayıs 1997)	Türkçe	Türk Müziği ve Eğitim	Teori-Uygulama Sorunu, Standartizasyon, Müzik Eğitimi ve Türk Müziği	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Müzik
5.İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Semp.	Hazırlayan: Göktan Ay	1999 (Yayın)	Ankara (Yayın) İstanbul (Semp.)	Sempozyum Bildiri Kitabı (14-15 Mayıs 1998)	Türkçe	Türk Müziği ve Eğitim	Çalgı Eğitimi, Sanat Felsefesi ve Müzik, Türk Müziği Eğitim ve Öğretimi	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Müzik
6.İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziği ve Onun Temel Öğesi "Müzik Öğretmeni"	Hazırlayan: Göktan Ay	1999 (Yayın)	Ankara (Yayın) İstanbul (Semp.)	Sempozyum Bildiri Kitabı (13-14 Mayıs 1999)	Türkçe	Türk Müziği ve Eğitim	Müzik Öğretmeni, Müzik Eğitimi	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Tarama Anket	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Müzik
Birinci Müzik Kongresi Bildiriler	Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	1988 (Yayın)	Ankara	Kongre Bildiri Kitabı (14-18 Haziran 1988)	Türkçe	Türk Müziği ve Sorunları	Müzik-Toplum ilişkisi, Müzik Terminolojisi, Müzik Türleri, Müzik ve İnsan, Geleneksel Müzik, Çağdaşlaşma ve Müzik, Müzik Eğitimi, Müzikbilim	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	-	Kur'an Ezberi ve Müzik

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Türkiye’de Müzik Kültürü	Ed. Oğuz Elbaş, Mehmet Kalpaklı, O. Murat Öztürk	2011, 29-31 Mayıs 2006 (kongre)	Ankara (Yayın) İstanbul (Kongre)	Kongre Bildirileri Kitabı	Türkçe	Uluslararası Tarihsel Süreç İçinde Türkiye’de Müzik Kültürü	Türkiye’de Müzik, Müzik ve Müzecilik, Türk Müzik Eğitimi Tarihi, Müzik ve Psikoloji, Müzik Etnografisi	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur’an Ezberi ve Müzik
Müzik Kültürü ve Eğitim (38. Icanas – Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları-Kongresi)	Edt: Zeki Dilek, Mustafa Akbulut, Ali Uçan, Zeynep Bağlan Özer, Reşide Gürses, Banu Karababa Taşkın)	2009 (Yayın)	Ankara	Kongre Bildirileri Kitabı 1. Ve 2. Cilt (10-15 Eylül 2007)	Türkçe	Müzik Kültürü ve Eğitimi	Müziğin İşlevleri (Toplumsal, Kişisel, Ulusal), Türk Müzik Kültürü, Müzik Öğretmenleri, Müzik Türleri, Klasik Türk Müziği, Türk Halk Müziği	Tarihsel Betimsel	Tarihsel Kuramsal	Kaynak Tarama	Tümevarım Tümdengelim	Kur’an Ezberi ve Müzik
Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin İlköğretim Müzik Derslerinde Popüler Müziğin Öğretim Materyali	Erkan Talşık	2009	Ankara	Yüksek Lisans Tez Önerisi	Türkçe	Müzik Eğitimi ve Popüler Müzik	2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Öğrenim Gören Öğrenciler	Betimsel	İstatistiksel	Anket	Frekans Analizi Bağımsız T Testi Ki-Kare Testi Grafikler	Müziğin Kur’an Ezberinde Öğretim Materyali Olması

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Çalışma: Gazi Üniversitesi Örneği												
Hz.Peygamber Zamanında Kur'an'ın Ezberlenmesi ve Hafız Sahabiler	Ökkeş Dağ	2006	Ankara	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Kur'an'ın Okunması Yazılması Ezberlenmesi, Hafız Sahabiler	Terminoloji, Vahyin İniş Süreci ve Aktarılması	Tarihsel	Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
AGSL Müzik Bölümü Öğrencilerinin M.i.o.y.Dersin in Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara Ulaşma Durumlarının Değerlendirilmesi	Ünsal Deniz	2009	Malatya	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Eğitimi, Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Dersinin Kazanımları, Öğretim Programı	Abdülkadir Eriş AGSL Müzik Bölümü 12. Sınıf Öğrencileri, "Müzik İşaret ve Terimleri" ve "Tonal ve Makamsal Müzik" Öğrenme Alanları	Betimsel	İstatistiksel	Kazanım Testi	Tablo ve Grafik Analizi	Kur'an Ezberi ve Müzik

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Beşinci Bölge Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde Okuyan 9, 10, 11 ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Beklentileri Arasındaki Farklar	Kadir Özal	2010	Samsun	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Eğitimi ve Öğrenci Beklentileri	Çorum, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Trabzon illerindeki Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, 2007-2008 yılı Müzik Bölümü 9, 10, 11 ve 12. Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel	Kaynak Tarama Anket	Tümdengelim Varyans analizi, Tukey testi ve t-testi	-
Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. Ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Piyano Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	Gülbahar Karabulut	2009	Ankara	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Piyano Eğitimi ve Öğrenci Tutumları	Tüm Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında Okuyan 1. Ve 3. Sınıf Öğrencileri, 2007-2008 Öğretim Yılı	Betimsel	İstatistiksel	Tutum Ölçeği	T-Testi, Varyans Analizi, Scheffe Testi, Dunnet C Testi, Frekans Analizi	-
İlköğretim Müf.Prog. 1-8.Sınıflarında Orff Yönteminin Uygulanması Üzerine	Gülşah Bekler	2009	İstanbul	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Eğitimi ve Orff Yöntemi	Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu 1-8.Sınıf Öğrencileri, 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama Gözlem Kısmi Deneyssel	Tümevarım	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Öneriler										Yöntem		
İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türk Pop Müziğinden Etkilenme Düzeylerinin Değerlendirilmesi	Amaç Pala	2009	Malatya	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Türk Pop Müziği ve Türk Pop Müziğine Verilen Değer	Malatya'daki 5 il ve 5 ilçe okulları, 8.Sınıf Öğrencileri	Tarihsel Betimsel	Kavramsal İstatistiksel	Kaynak Tarama, Anket	Ki-Kare Testi, Frekans Analizi,	-
İlköğretim Öğrencilerinin Okul Şarkılarına Yönelik Görüşleri	Ahmet Süleyman Bilgin	2009	Bolu	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Eğitimi ve Okul Şarkıları	İstanbul Gaziosmanpaşa'daki 4 İlköğretim Okulu, 2008-2009 Öğretim Yılından 5. Ve 8. Sınıfta Okuyan Öğrenciler	Betimsel	İstatistiksel	Anket	Çapraz Tablo	-
Müzik Dersi Ve Ders Dışı Müzikal Etkinliklerin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme rine Etkisi	Mustafa Gökay Dinçer	2009	Konya	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik ve Sosyalleşme	Mersin, İlköğretim 7.Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel Kuramsal	Gözlem Formları (Müzikal Hazır Bulunuşluk , Sosyal Beceri Ölçeği)	Sıralama Ölçeği	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Şarkı Sözlerindeki Şiddet Ögesi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma	Burcu Taşal	2009	Niğde	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Şarkı Sözleri ve Şiddet Unsurları	Aksaray, İlköğretim İkinci Kademe 2008-2009 Öğretim Yılında Okuyan Öğrenciler	Betimsel	İstatistiksel	Kaynak Tarama Anket	Frekans Analizi	-
Temel Eğitim II. Kademe Öğrencilerinin Müzik Dersine Karşı Tutumları	Şahin Saruhan	2008	İstanbul	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik-Tutum	İstanbul Avrupa Yakası, Devlet ve Özel İlköğretim Okulları 6-7-8. Sınıf Öğrencileri (II. Kademe), 2007-2008 Öğretim Yılı Bahar Dönemi	Betimsel	İstatistiksel Kuramsal	Tutum Ölçeği Anket	Frekans, Yüzde, Bağımsız 't' Testi, Tek Yönlü Anova, Kruskal Wallis, Mann Whitney U	-
İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları İle Türkçe ve Müzik Dersleri Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Sezgin İnceel	2011	İstanbul	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik dersi-Tutum-Başarı	İstanbul Avrupa Yakası Bağcılar İlçesi, Özel ve Devlet İlköğretim Okulları 6-7-8. Sınıf Öğrencileri, 2010-2011 Öğretim Yılı	Betimsel (Survey Alan Tarama Yöntemi)	İstatistiksel Kuramsal	Kaynak Tarama Tutum Ölçeği Kişisel Bilgi Formu Karne Notları	Bağımsız 't' Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova), Lsd Analizi, Pearson Korelasyon Analizi	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Orff Öğretisinin ve Yaratıcı Dramanın Uygulandığı ve Uygulanmadığı Okullarda Öğrencilerin Müzik Dersine Olan Tutumlarının Karşılaştırılması	Volkan Özcan	2007	İzmir	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik dersi-Tutum	İzmir Konak İlçesi, 2006-2007 Öğretim Yılı, Devlet ve Özel İlköğretim Okulları 1. Kademe (3-4-5. Sınıf) Öğrencileri, 3 Ay	Betimsel	İstatistiksel Kuramsal Karşılaştırma	Tutum Ölçeği, Bilgi Formu	Tek Yönlü Varyans Analizi, T-Testi	-
Güncel ve Popüler Müzikler Dersine İlişkin Öğrenci Tutumları	Güneş Gürsoy	2014	Ankara	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik dersi-Tutum	Ankara, 7 Üniversitenin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans 3. Ve 4. Sınıf Öğrencileri, 2013-2014 Öğretim Yılı	Betimsel (Tarama Modeli)	İstatistiksel Kuramsal	Anket, Tutum Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu	Yüzde ve Frekans Analizi	-
İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programının Bilişsel Alan Kazanımlarına Ulaşma Düzeyinin	Fethi Gençoğlu	2013	Erzurum	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik dersi-Öğretim Programı-Bilişsel Alan Kazanımı	Erzurum Merkez İlçelerindeki 4 İlköğretim Okulu, 6. Sınıf Öğrencileri, 2011-2012 Öğretim Yılı,	Betimsel (Genel Tarama)	İstatistiksel Kuramsal	Kaynak Tarama, Anket	Düzyer Belirleme Testi, Madde Analizleri	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Değerlendiril mesi												
İlköğretim 8. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendiril mesi	Aslı Kaya	2010	Bursa	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Dersi- Tutum- Çevresel Değişkenler	Bursa İli İnegöl İlçesi Merkez İlköğretim Okulları 8. Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel Kuramsal	Kaynak Tarama Anket	Frekans ve Yüzde Analizi, K-kare Testi, T-Testi, Korelasyon Analizi, Regresyon Analizi	-
Ortaöğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Sanat Müziğine Yaklaşımı	Mehtap Melda Kuyucu	2010	İstanbul	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Türk Sanat Müziğine Bakış Açısı	İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakası, Resmi ve Özel Okullar ile Anadolu Liseleri, Ortaöğretim Öğrencileri, Lise 1, 2, 3, 4. Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel	Anket	Frekans Analizi, Ki-Kare Testi	-
İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Öz Yeterlilik Algı ve	Şenol Afacan	2010	Ankara	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Dersi- Öz Yeterlilik- Tutum-Algı	Kırşehir, 3 İlköğretim Okulu, İkinci Kademe 6, 7. Sınıf Öğrencileri, 2008-2009 Öğretim Yılı	Betimsel (Tarama)	İstatistiksel Kuramsal	Öz Yeterlilik Ölçeği, Tutum Ölçeği	Frekans ve Yüzde Analizi, Tek Faktörlü Varyans Analizi (Anova), T-Testi, Kruskal Wallis H-Testi, Mann	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Tutumlarının Değerlendirilmesi											Whitney U-Testi	
Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Müzik Eğitiminin Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi	Fatma Emel Kapan	2011	Afyonkarahisar	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Eğitimi-Mesleki Din Eğitimi Veren Kurumlar	Ankara, 2 Anadolu İmam Hatip Lisesi, 11.ve 12. Sınıf Öğrencileri, 2010-2011 Öğretim Yılı	Tarihsel Betimsel	Kuramsal İstatistiksel Tarihsel	Kaynak Tarama Anket Görüşme	Yüzde Analizi, Grafik, Tablo	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Bilim ve Sanat Merkezlerinde Destek Eğitimi Almış 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutumları	Levent Cihan Ceylan	2014	Kırıkkale	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Dersi-Öğrenci Tutumu	Türkiye'nin Her Bölgesinden Bir Bilim ve Sanat Merkezi; Bu Merkezlerde Destek Eğitimi Almış 5, 6, 7, 8.Sınıf Öğrencileri; 2012-2013 Öğretim Yılı Bahar Dönemi	Betimsel (Tarama Modeli)	İstatistiksel Kuramsal	Tutum Ölçeği	Frekans ve Yüzde Analizi, Kolmogorov Smirnov Normallik Testi, Mann Whitney U-Testi, Kruskal Wallis H-Testi, T-Testi, Tukey HSD Testi	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Müzik Türü Tercihlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi	Haydar Doğan	2008	Sakarya	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Türü Tercihi-Etkenler	Zonguldak Merkez'deki 70 Resmi İlköğretim Okulu; II. Kademe 6, 7, 8. Sınıf Öğrencileri; 2007-2008 Öğretim Yılı;	Betimsel (Tarama Modeli)	İstatistiksel Kuramsal	Kaynak Tarama Anket Gözlem Sözlü Görüşme	T-Testi, Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi, Mann Whitney U-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova), Scheffe Testi, Kruskal Wallis H-Testi	-
Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Müzik Türlerini Dinleme Durumlarına ve Programın Müzik Tercihleri Üzerindeki Etkisine İlişkin	İnci Ertenli	2014	Ankara	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Müzik Dersi Programı-Müzik Türü Tercihi	Ankara İli Çankaya İlçesi; Rastgele Seçilen Ortaokullardaki 8. Sınıf Öğrencileri	Betimsel	İstatistiksel Kuramsal	Kaynak Tarama Anket	Frekans ve Yüzde Analizi	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Görüşleri												
Kur'an Hafızlığı ve Müslümanın Dinî Hayatındaki Önemi	Yasemin Tunç	2008	İstanbul	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Hafızlığın Önemi	Hafızlıkla İlgili Temel Kavramlar; Hafızlık Müessesesi Tarihi; Hafızlığın Dinî Hayattaki Önemi	Tarihsel	Kuramsal Tarihsel	Kaynak Tarama	Tümevarım	Kur'an Ezberi ve Makamsal Okuyuş Etkisi
Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı	Onur Şenel	2013	İzmir	Doktora Tezi	Türkçe	Müzik Psikolojisi, Müziğin Sosyal Psikolojisi	Müzik Algısı, Müzik Tercihleri, Müzik Kalıpyargıları,	Tarihsel Betimsel	Deneysel	Kaynak Tarama Anket Gözlem	Tümevarım Tümdengelim	-

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Aktif Öğrenmenin Müzik Tarihi Dersine İlişkin Başarı, Tutum ve Özyeterlik Üzerindeki Etkisi	Ceren Saygı	2009	İzmir	Doktora Tezi	Türkçe	Aktif Öğrenme Yöntemlerinin Müzik Tarihi Dersindeki Başarı Tutum ve Özyeterlik Algısına Etkisi	2007-2008 Öğretim Yılında Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda Öğrenim Gören 1. Sınıf Öğrencileri, Bu Ana Bilim Dalında 1. Sınıf Genel Müzik Tarihi Dersinde Verilen Konular, 14 Haftalık Deney Süreci	Deneyssel (Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Deney)	Kuramsal Deneyssel	Kaynak Tarama Başarı Testi, Tutum ve Özyeterlik Ölçeği	T Testi, Shapiro Wilks Normallik Analizi	-
2006 İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuz Kitabı Ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Değerlendirilmesi	Barış Demirci	2009	Ankara	Doktora Tezi	Türkçe	İlköğretim Müzik Dersi 6.Sınıf Öğretim Programı ve Kazanımlar	Ankara İli Merkez İlçe İlköğretim Okullarından Seçilen 25 İlköğretim Okulu, 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılı 6.Sınıf Öğrencileri	Betimsel	Kuramsal İstatistiksel	Gözlem Görüşme Kaynak Tarama	Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova Testi), Kısmi İçerik Analizi, Frekans Analizi	-

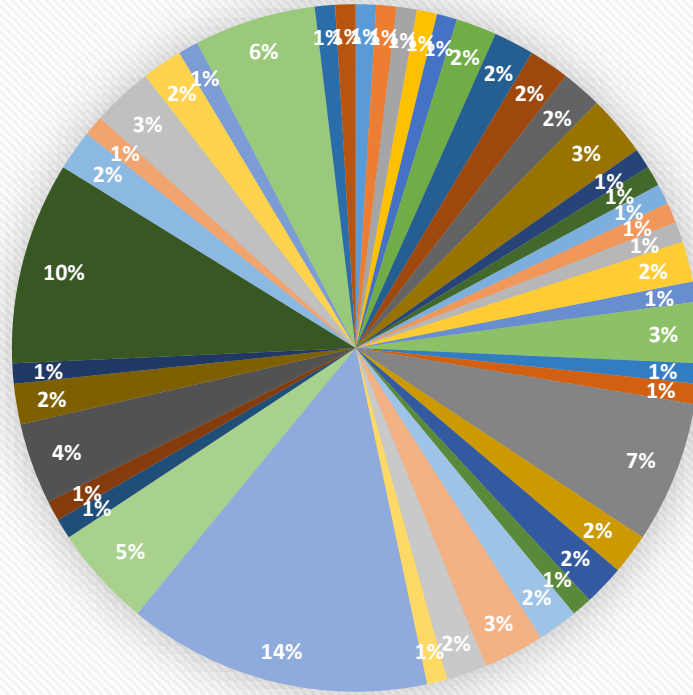
Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
Uyaranın Hafızaya Kodlanmasında İşitsel, Görsel ve Anlamsal Özelliklerin Etkisi	Ayşe Ayçiçeği	1996	İstanbul	Doktora Tezi	Türkçe	Hafıza ve Uyaran İlişkisi	İstanbul'daki 11 Özel Anaokulu, 2 Özel İlkokul, 2 Özel Ortaokul'da 1994-1995 Öğretim Yılında Okuyan 545 Öğrenci (5-13 Yaş)	Betimsel	Kuramsal	Kaynak Tarama Görüşme	Varyans Analizi T-Testi Student-Newman Keuls Testi	Kur'an Ezberi ve Müzik
İlkokul Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi Derslerinde Öğretim Materyali Olarak Şarkıların Kullanılmasının Öğrencilerin Başarı ve Tutum Gelişimleri Üzerindeki Etkisi	Erkan Talışık	2013	Ankara	Doktora Tezi	Türkçe	Müzik-Öğrenme-Tutum	İlkokul 3.Sınıf Öğrencileri, Türkçe Matematik Hayat Bilgisi Dersleri, 12 Hafta	Deneyssel	İstatistiksel	Kaynak Tarama Başarı Testi, Tutum Ölçeği	T-Testi Varyans Analizi Etki Genişliği(Etkili gelişimin öğrenmenin büyüklüğünü ortaya koymak amacıyla yapılır)	Kur'an Ezberi ve Müzik

Eserin Adı	Yazarı	Tarihi	Yeri	Türü	Dili	Konusu	Sınırlamalar	Yöntem	Kapsam	Veri Toplama	Veri İşleme	Boşluk
İlköğretim Altıncı Sınıf Müzik Dersinde Kullanılan “Tam Öğrenme Modeli”nin Öğrencilerin Tutum ve Başarılarına Etkileri	Özlem Öztürk	2012	Bolu	Doktora Tezi	Türkçe	Müzik dersi-Tutum-Başarı	Batı Karadeniz Bölgesi, İlköğretim 6. Sınıf Öğrencileri, 2010-2011 Öğretim Yılı Bahar Dönemi, 9 Hafta	Deneyssel	İstatistiksel Kuramsal	Tutum Ölçeği, Müzik Başarı Testi	T-Testi, Pearson Momentler Korelasyon Analizi	-

Eser Adı	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
Kur'an Hafızlığı	I	1	1,4	
Hafızlık Eğitimi	I	1	1,4	
Hıfz Geleneği	I	1	1,4	
Kıraat Üslûbu	I	1	1,4	
Kıraat Algısı	I	1	1,4	
Kur'an Okuma Âdâbı	I	1	1,4	
Kur'an Tilâveti	I	1	1,4	
Kur'an'ı Güzel Okuma	II	2	2,9	
Kur'an İlmi	II	2	2,9	
Kur'an'ın Metinleşmesi	II	2	2,9	
Kur'an'ın Fonetik Yapısı	II	2	2,9	
Kur'an ve Müzik/Mûsikî	III	3	4,2	
Kur'an Dersleri Problemleri	I	1	1,4	
Kur'an Ezberleme Teknikleri	I	1	1,4	
Kur'an'ın Ezberlenmesi	I	1	1,4	
Kutsal Metinler	I	1	1,4	
Dinî Müzik Eğitimi	I	1	1,4	
İmam-Hatipler'de Müzik Eğitimi	II	2	2,9	
Dinî Mûsikînim Meşrûiyeti	I	1	1,4	
Müzik\Mûsikî Tarihi	III	3	4,2	
Müziğin Gelişimi	I	1	1,4	
Zaman-Müzik	I	1	1,4	
Müzik Eğitimi	IIIIII	7	10	
Müziğin Öğretim Materyali Olması	II	2	2,9	
Müzik Kültürü	II	2	2,9	
Müzik Öğretmeni	I	1	1,4	
Müzik Algısı	II	2	2,9	
Müzik Tercihi	III	3	4,2	
Müzik Türü	II	2	2,9	
Müzikte Önyargı	I	1	1,4	
Müzik Dersi	IIIIIIIIII	15	21,4	
Müzik Öğretim Programı	IIIII	5	7,1	
Müzikal Bellek	I	1	1,4	
Hafıza	I	1	1,4	
Başarı	IIII	4	5,7	
Kazanım	II	2	2,9	
Beklenti	I	1	1,4	
Tutum	IIIIIIII	10	14,2	
Özyeterlilik	II	2	2,9	
Sosyalleşme	I	1	1,4	
Şarkı	III	3	4,2	
Yabancı Dil Öğretimi	II	2	2,9	
Öneri	I	1	1,4	
Değerlendirme	IIIII	6	8,5	
Karşılaştırma	I	1	1,4	
Yaklaşım	I	1	1,4	

Eser Adı

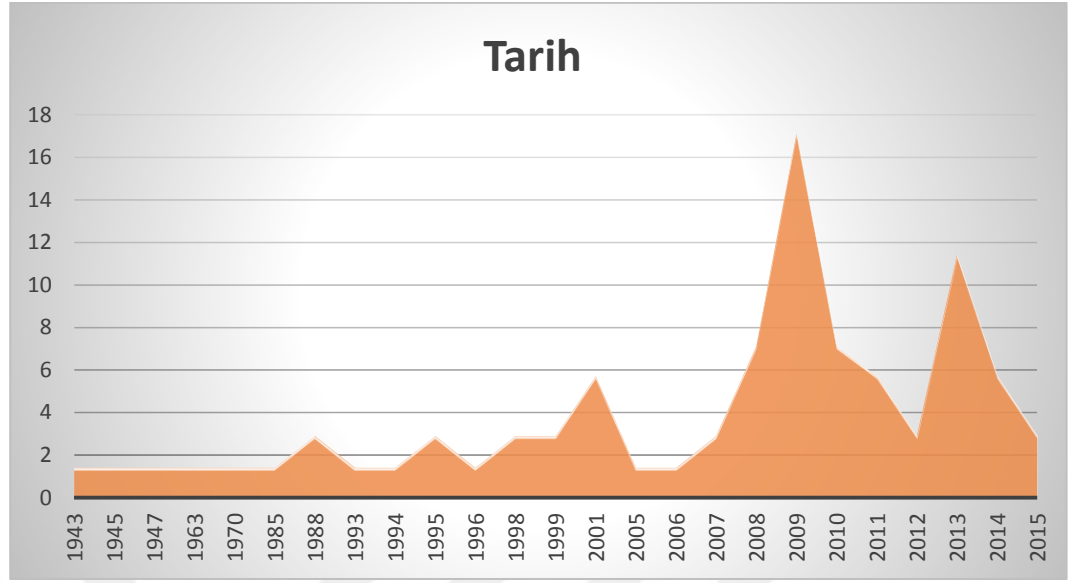
- | | |
|-----------------------------|----------------------------------|
| Kur'an Hafızlığı | Hafızlık Eğitimi |
| Hıfz Geleneği | Kıraat Üslûbu |
| Kıraat Algısı | Kur'an Okuma Âdâbı |
| Kur'an Tilâveti | Kur'an'ı Güzel Okuma |
| Kur'an İlmi | Kur'an'ın Metinleşmesi |
| Kur'an'ın Fonetik Yapısı | Kur'an ve Müzik/Mûsikî |
| Kur'an Dersleri Problemleri | Kur'an Ezberleme Teknikleri |
| Kur'an'ın Ezberlenmesi | Kutsal Metinler |
| Dinî Müzik Eğitimi | İmam-Hatipler'de Müzik Eğitimi |
| Dinî Mûsikînîm Meşrûiyeti | Mûzik\Mûsikî Tarihi |
| Mûziğin Gelişimi | Zaman-Mûzik |
| Mûzik Eğitimi | Mûziğin Öğretim Materyali Olması |
| Mûzik Kültürü | Mûzik Öğretmeni |
| Mûzik Algısı | Mûzik Tercihi |
| Mûzik Türü | Mûzikte Önyargı |
| Mûzik Dersi | Mûzik Öğretim Programı |
| Mûzikal Bellek | Hafıza |
| Başarı | Kazanım |
| Beklenti | Tutum |
| Özyeterlilik | Sosyalleşme |
| Şarkı | Yabancı Dil Öğretimi |
| Öneri | Değerlendirme |



Literatür taramasına dayalı olarak yapılan eser adı frekans analizinin sonucu yukarıdaki tablo ve grafikte belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre incelenen eserlerin isimlendirilmesinde daha çok müzik dersi, müzik eğitimi, tutum, değerlendirme gibi ifadelerin tercih edildiği görülmektedir. Konumuzla doğrudan ilgili olan kaynaklara

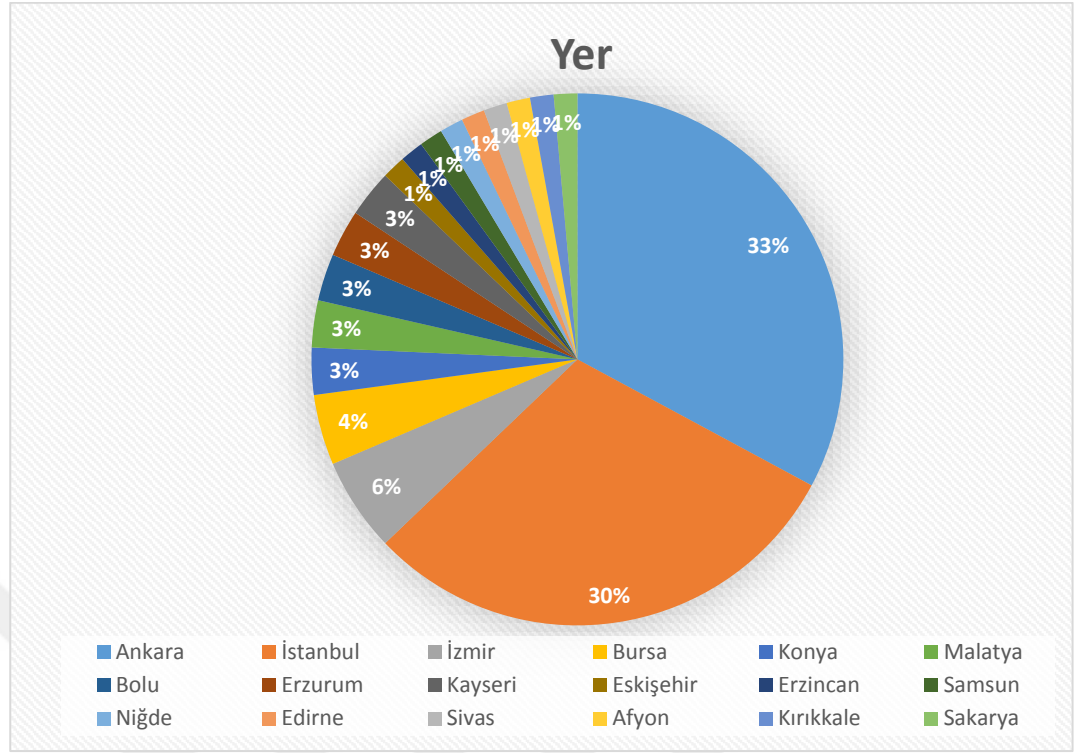
baktığımızda, farklı kelimeler kullanılsa da genel anlamda Kur'an'ın okunmasını belirten isimlendirmeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak eser isimlerinde çeşitlilik olduğu söylenebilir.

Tarih	f	f (Rakam)	%	Eser Sayısı=70
1943	I	1	1,4	
1945	I	1	1,4	
1947	I	1	1,4	
1963	I	1	1,4	
1970	I	1	1,4	
1985	I	1	1,4	
1988	II	2	2,9	
1993	I	1	1,4	
1994	I	1	1,4	
1995	II	2	2,9	
1996	I	1	1,4	
1998	II	2	2,9	
1999	II	2	2,9	
2001	IIII	4	5,7	
2005	I	1	1,4	
2006	I	1	1,4	
2007	II	2	2,9	
2008	IIII	5	7,1	
2009	IIIIIIII	12	17,1	
2010	IIII	5	7,1	
2011	IIII	4	5,7	
2012	II	2	2,9	
2013	IIIIIIII	8	11,4	
2014	IIII	4	5,7	
2015	II	2	2,9	



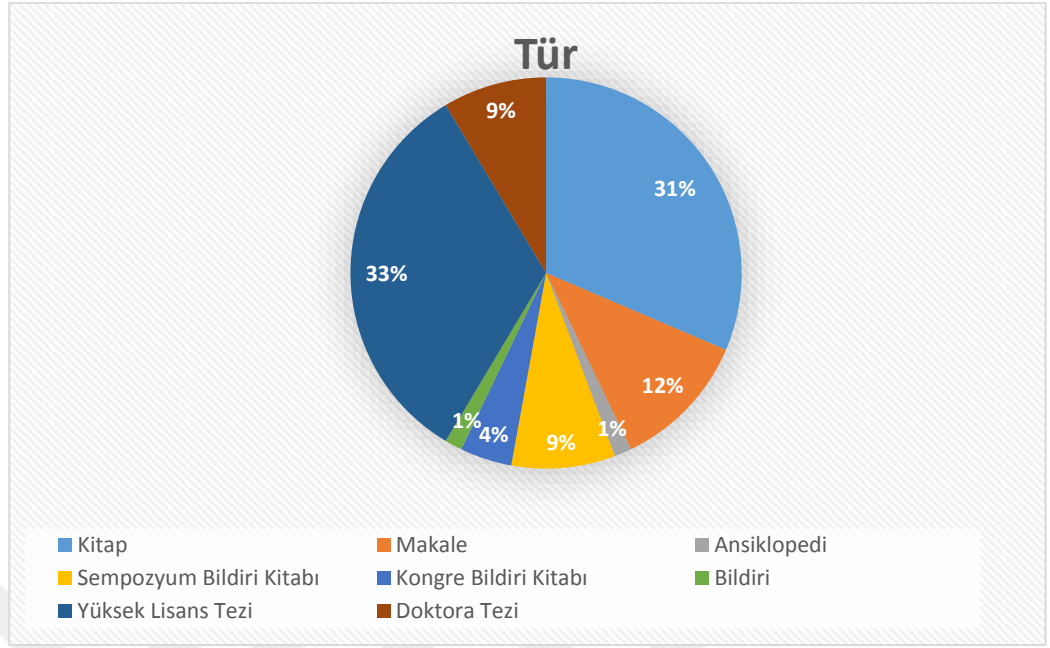
İncelenen eserlerin yayın tarihinin **2009** ve **2013** yıllarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu tarih aralığında yani 6 yılda yayınlanan eser sayısı 1943-2008 tarihleri arasında yayınlanan eser sayısından daha çoktur. Demek ki müzikle ilgili araştırmalarda ve bu konuda yayınlanan eser sayısında **2009** yılı ve sonrasında önemli bir artış olduğu ifade edilebilir.

Yer	f	f (Rakam)	%	Eser Sayısı=70
Ankara		23	32,8	
İstanbul		21	30	
İzmir		4	5,7	
Bursa		3	4,2	
Konya		2	2,9	
Malatya		2	2,9	
Bolu		2	2,9	
Erzurum		2	2,9	
Kayseri		2	2,9	
Eskişehir		1	1,4	
Erzincan		1	1,4	
Samsun		1	1,4	
Niğde		1	1,4	
Edirne		1	1,4	
Sivas		1	1,4	
Afyon		1	1,4	
Kırıkkale		1	1,4	
Sakarya		1	1,4	



İncelenen kaynakların en çok **Ankara** ve **İstanbul'da** yayınlandığı anlaşılmaktadır. Diğer illere ait olanların sayılarının toplamı bu iki ilin toplamından daha azdır. Yani araştırmalar iki büyük ilde yoğunlaşmaktadır denilebilir. Bu sonucu İstanbul ve Ankara gibi illerde araştırma olanaklarının, araştırmacı sayısının ve basım yayın imkanlarının daha elverişli olmasının etkilediği düşünülebilir.

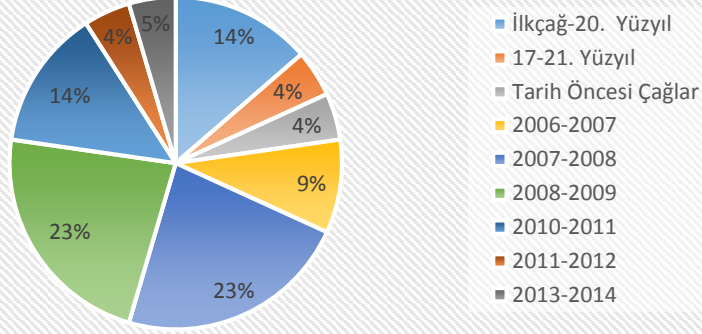
Tür	f	f (Rakam)	%	Eser Sayısı=70
Kitap		22	31,4	
Makale		8	11,4	
Ansiklopedi	I	1	1,4	
Sempozyum Bildiri Kitabı		6	8,6	
Kongre Bildiri Kitabı		3	4,2	
Bildiri	I	1	1,4	
Yüksek Lisans Tezi		23	32,8	
Doktora Tezi		6	8,6	



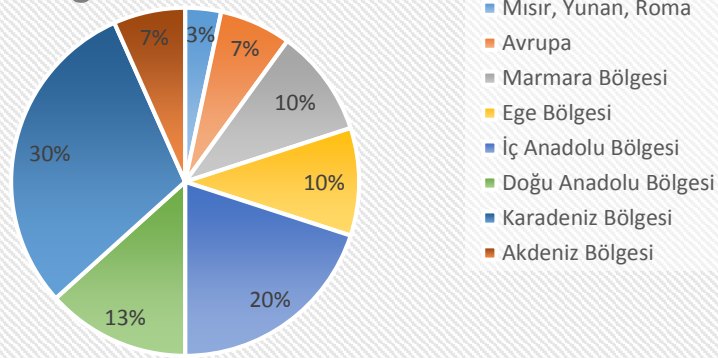
Taramada incelenen eserlerin büyük bir çoğunluğunu (**%64**) **kitaplar ve yüksek lisans tezleri** oluşturmaktadır. Müzikle ilgili çeşitli konularda hazırlanan bu tez çalışmalarının kitap haline getirilerek basılması suretiyle bilgilerin daha çok sayıda insana ulaşacağı ve bu alandaki yazılı kaynakların artmış olacağı söylenebilir.

Sınırlamalar (Tarihsel)	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
İlkçağ-20. Yüzyıl	III	3	4,2	
17-21. Yüzyıl	I	1	1,4	
Tarih Öncesi Çağlar	I	1	1,4	
2006-2007	II	2	2,9	
2007-2008	IIII	5	7,1	
2008-2009	IIII	5	7,1	
2010-2011	III	3	4,2	
2011-2012	I	1	1,4	
2013-2014	I	1	1,4	
Sınırlamalar (Coğrafi)	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
Mısır, Yunan, Roma	I	1	1,4	
Avrupa	II	2	2,9	
Marmara Bölgesi	III	3	4,2	
Ege Bölgesi	III	3	4,2	
İç Anadolu Bölgesi	IIIIII	6	8,5	
Doğu Anadolu Bölgesi	IIII	4	5,7	
Karadeniz Bölgesi	IIIIIIII	9	12,9	
Akdeniz Bölgesi	II	2	2,9	
Sınırlamalar (Sosyolojik)	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
İbraniler	I	1	1,4	
Hristiyanlar	I	1	1,4	
Batı Müziği	III	3	4,2	
Türk Müziği	II	2	2,9	
Okul Öncesi Öğretim	III	3	4,2	
İlköğretim	IIIIIIIIIIII	16	22,9	
Ortaöğretim	III	3	4,2	
Yüksek Öğretim	IIII	5	7,1	
Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri	II	2	2,9	
Anadolu İmam Hatip Lisesi	I	1	1,4	
Güzel Sanatlar Fakültesi	I	1	1,4	
İlahiyat Fakültesi	I	1	1,4	
Sınırlamalar (Konuyla İlgili)	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
Temel Müzik Bilgisi	III	3	4,2	
Temel Kavramlar	IIIIIIII	8	11,4	
Tarihi Bilgiler	IIII	5	7,1	
Pedagojik Bilgiler	IIIIIIIIII	10	14,2	
Müzik Öğretim Programları	IIII	5	7,1	
Kur'an Okuyuşunun Kuralları	II	2	2,9	
Kur'an Tarihi	IIII	5	7,1	
Kur'an Terminolojisi	IIII	4	5,7	
Hıfz Süreci	I	1	1,4	
Hafızlık Tarihi	II	2	2,9	
Hafızlığın Önemi	I	1	1,4	
Kur'an İlimleri	I	1	1,4	

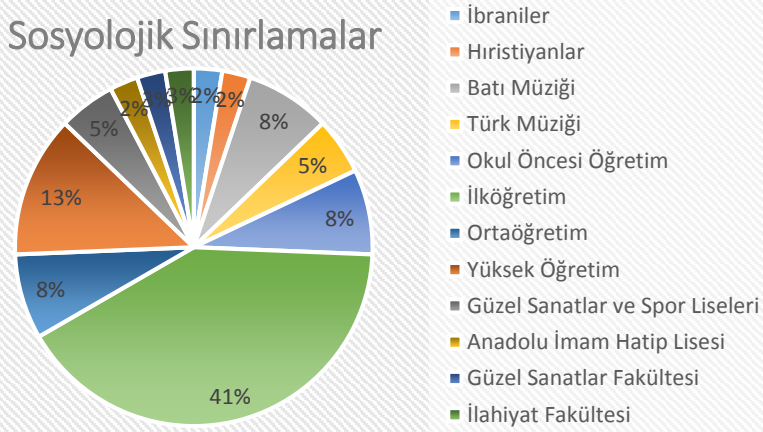
Tarihsel Sınırlamalar

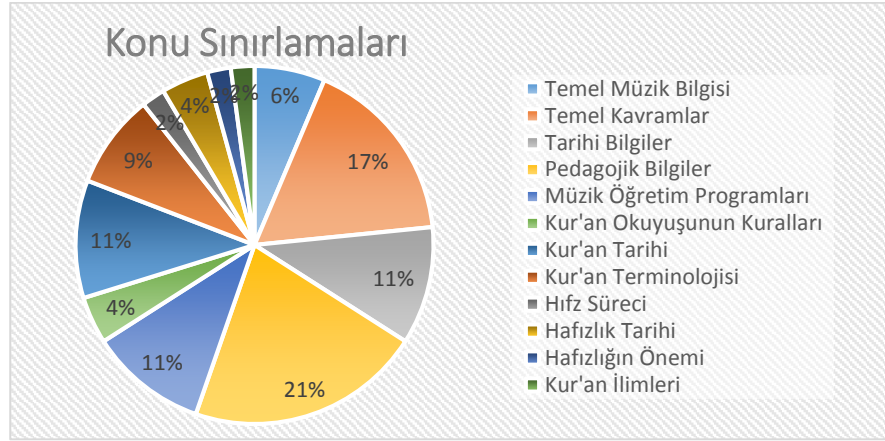


Coğrafi Sınırlamalar



Sosyolojik Sınırlamalar





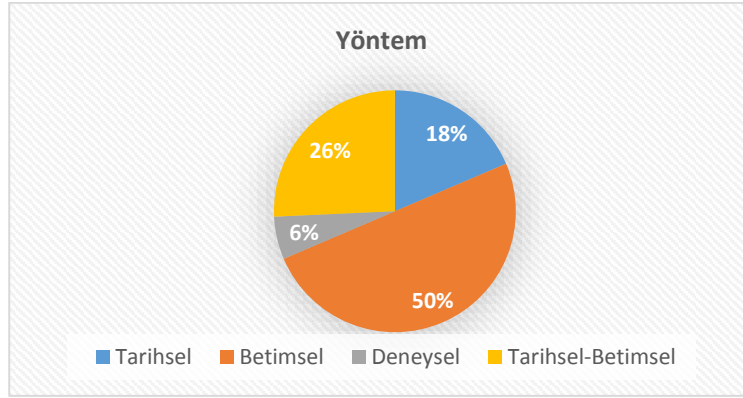
İncelenen eserlerden konusu müzik ile ilgili olanlar üç tür sınırlama başlığı altında analiz edilmiştir. Tarihsel sınırlamaya baktığımızda bu araştırmaların yarıya yakınının **2007-2008** ve **2008-2009** yılları ile sınırlı olduğu; coğrafi olarak çalışmaların daha çok **Karadeniz bölgesindeki** illerde yapıldığı; sosyolojik olarak ise en çok **ilköğretim öğrencileri** ile araştırmaların sınırlandırıldığı görülmektedir. Konu bakımından sınırlandırmada müzik ve Kur'an başlıkları birlikte ele alınarak analiz edilmiştir. Eserlerin sınırlamaları incelendiğinde her iki başlığın da çoğunlukla temel kavramlar ile; ayrıca müzikle ilgili kaynakların pedagojik bilgiler ve öğretim programları ile de sınırlandırıldığı görülmektedir.

Dil	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=40
Türkçe		40	100	



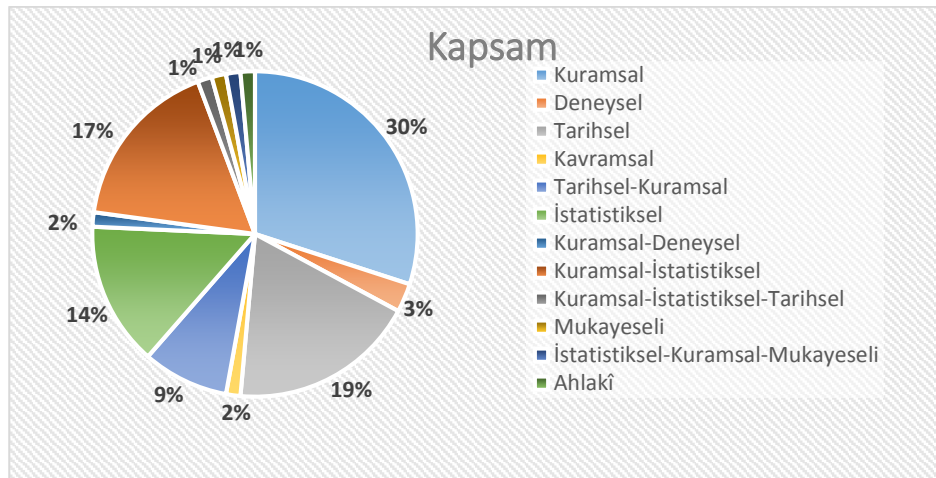
Eserlerin tamamı Türkçe'dir.

Yöntem	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=40
Tarihsel		13	18,5	
Betimsel		35	50	
Deneyssel		4	5,7	
Tarihsel-Betimsel		18	25,7	



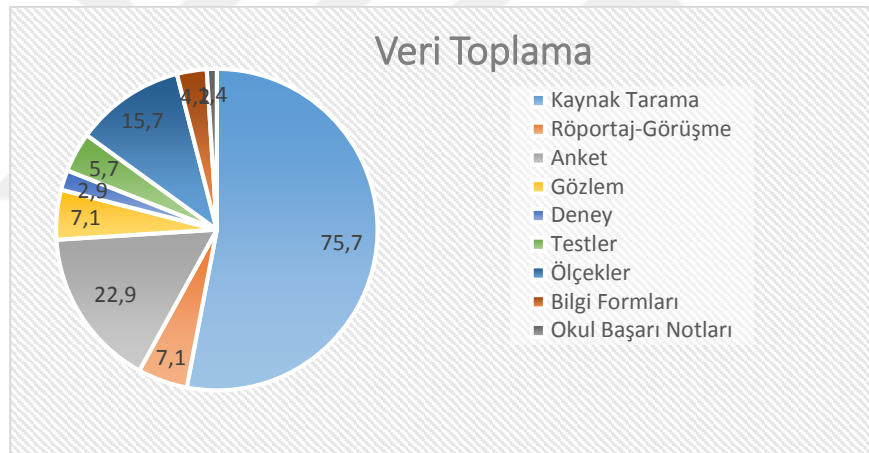
Eserlerin daha çok betimsel yöntem sonra tarihsel ve betimsel yöntem ile yazıldığı, deneysel yöntem ile yazılanların oranının düşük olduğu görülmektedir.

Kapsam	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
Kuramsal		21	30	
Deneyisel		2	2,9	
Tarihsel		13	18,5	
Kavramsal	I	1	1,4	
Tarihsel-Kuramsal		6	8,5	
İstatistiksel		10	14,2	
Kuramsal-Deneyisel	I	1	1,4	
Kuramsal-İstatistiksel		12	17,1	
Kuramsal-İstatistiksel-Tarihsel	I	1	1,4	
Mukayeseli	I	1	1,4	
İstatistiksel-Kuramsal-Mukayeseli	I	1	1,4	
Ahlakî	I	1	1,4	



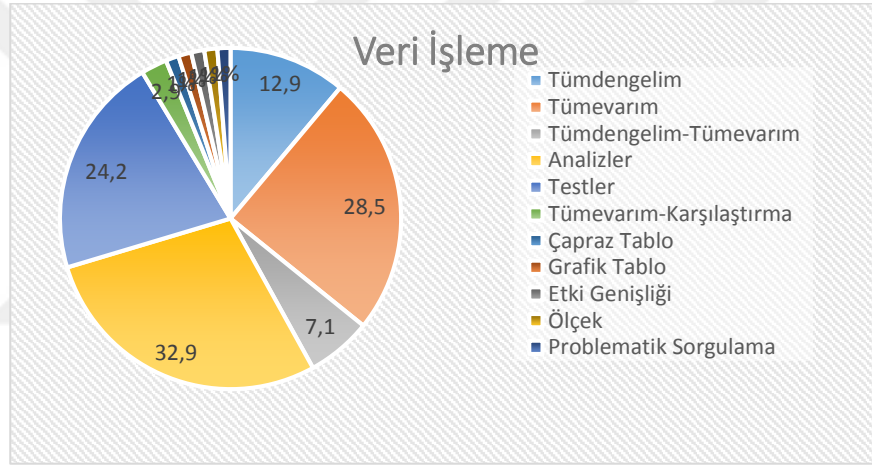
İncelenen eserlerin yarısından fazlasının kuramsal ve tarihsel kapsama sahip olduğu görülmektedir. Kalan eserlerin, içeriğinde kuram ve tarih olmakla birlikte daha çok istatistiksel kapsamlı olduğu anlaşılmaktadır. Deneysel kapsamlı çalışmaların sayısının ise oldukça az olduğu söylenebilir.

Veri Toplama	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=70
Kaynak Tarama		53	75,7	
Röportaj-Görüşme		5	7,1	
Anket		16	22,9	
Gözlem		5	7,1	
Deney		2	2,9	
Testler		4	5,7	
Ölçekler		11	15,7	
Bilgi Formları		3	4,2	
Okul Başarı Notları	I	1	1,4	



İncelenen eserlerin tamamına yakınının verilerini kaynak tarama yöntemi ile topladığı görülmektedir. Anket, ölçekler ve testler de bu çalışmalarda çok kullanılan veri toplama yöntemlerindendir. En az kullanılan veri toplama metodunun deney olduğu söylenebilir.

Veri İşleme	f	f-Rakam	%	Eser Sayısı=60
Tümdengelim		9	12,9	
Tümevarım		20	28,5	
Tümdengelim-Tümevarım		5	7,1	
Analizler		23	32,9	
Testler		17	24,2	
Tümevarım-Karşılaştırma		2	2,9	
Çapraz Tablo	I	1	1,4	
Grafik Tablo	I	1	1,4	
Etki Genişliği	I	1	1,4	
Ölçek	I	1	1,4	
Problematic Sorgulama	I	1	1,4	



İncelenen eserlerden veri toplama yöntemi kaynak taramaya dayalı olanların çoğunun verilerinin tümevarım yöntemiyle işlendiği görülmektedir. Kaynak tarama ile birlikte diğer veri toplama yöntemlerinin de kullanıldığı çalışmalarda ise analiz, test gibi veri işleme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

EK 3: FOTOĞRAFLAR

3.1. Deneysel Çalışmanın Yapıldığı Oda Fotoğrafı



3.2. Kulakhk Fotoğrafı

